

**ROZPORZĄDZENIE
RADY MINISTRÓW**

z dnia 2007 r.

w sprawie wprowadzenia programów zwalczania enzootycznej białaczki bydła, gruźlicy bydła, brucelozy u bydła, wścieklizny, gąbczastej encefalopatii bydła, programu zwalczania i kontroli zakażeń wirusami wysoce zjadliwej grypy ptaków d. pomoru drobiu u drobiu i ptaków dzikich oraz niektórych serotypów salmonelli w stadach hodowlanych gatunku kura (Gallus gallus)

Na podstawie art. 57 ust. 7 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. Nr 69, poz. 625 z późn. zm.)¹⁾ zarządza się, co następuje:

§ 1. Wprowadza się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej program:

- 1) zwalczania enzootycznej białaczki bydła (Enzootic bovine leucosis – EBL), który jest określony w załączniku nr 1 do rozporządzenia;
- 2) zwalczania gruźlicy bydła (Bovine tuberculosis), który jest określony w załączniku nr 2 do rozporządzenia;
- 3) zwalczania brucelozy u bydła (B. abortus), który jest określony w załączniku nr 3 do rozporządzenia;
- 4) zwalczania wścieklizny (Rabies), który jest określony w załączniku nr 4 do rozporządzenia;
- 5) zwalczania gąbczastej encefalopatii bydła (Bovine spongiform encephalopathy - BSE), który jest określony w załączniku nr 5 do rozporządzenia;
- 6) zwalczania i kontroli zakażeń wirusami wysoce zjadliwej grypy ptaków d. pomoru drobiu u drobiu i ptaków dzikich (Highly pathogenic avian influenza -HPAI), który jest określony w załączniku nr 6 do rozporządzenia;
- 7) zwalczania niektórych serotypów salmonelli w stadach hodowlanych gatunku kura (Gallus gallus), który jest określony w załączniku nr 7 do rozporządzenia.

§ 2. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

**Prezes
Rady Ministrów**

¹⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2005 r. Nr 23, poz. 188 i Nr 33, poz.289 oraz z 2006 r. Nr 17, poz. 127 i Nr 144, poz. 1645.

**Program zwalczania enzootycznej białaczki bydła
(Enzootic bovine leucosis – EBL)**

1. Identyfikacja programu

Państwo Członkowskie: **Rzeczpospolita Polska**
Choroba: **Enzootyczna białaczka bydła**
Rok wdrożenia: **2007**
Data wysłania do Komisji: **31 maja 2006 r.**

2. Dane historyczne dotyczące sytuacji epizootycznej w zakresie enzootycznej białaczki bydła

Zwalczanie enzootycznej białaczki bydła prowadzi się w Polsce od 1979 r. Pierwotnie zwalczanie enzootycznej białaczki bydła prowadzono na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 sierpnia 1927 r. o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych (Dz. U. Nr 77, poz. 673, z późn. zm.) oraz rozporządzenia Ministra Rolnictwa z dnia 28 marca 1979 r. w sprawie obowiązku zgłaszania oraz zwalczania enzootycznej białaczki bydła (Dz. U. Nr 8, poz. 51), na podstawie, którego w § 1 włączono enzootyczną białaczkę bydła z chorób podlegających zwalczaniu, a jej postać guzowatą do zaraźliwych chorób zwierzęcych podlegających obowiązkowi zgłaszania zgodnie z art. 20 rozporządzenia z dnia 22 sierpnia 1927 r. o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych (Dz. U. Nr 77, poz. 673, z późn. zm.). Zgodnie z przepisami powyższego rozporządzenia, zwierzę, u którego podejrzewano białaczkę guzowatą, powinno być zabite po uprzednim odosobnieniu i oznakowaniu przez wycięcie trójkątnego otworu w lewej małżowinie usznej, a jego zwłoki poddane badaniu histopatologicznemu w kierunku enzootycznej białaczki bydła. Jeżeli badanie potwierdziło wystąpienie tej jednostki chorobowej, wojewoda wydawał decyzję o uznaniu gospodarstwa za zapowietrzone enzootyczną białaczką bydła.

W decyzji tej wojewoda mógł nakazać:

- poddanie zwierząt okresowym badaniom w kierunku enzootycznej białaczki bydła,
- odosobnienie lub zabicie zwierząt, u których stwierdzono tę chorobę,
- oczyszczenie i odkażenie pomieszczeń dla zwierząt albo zakazać wyprowadzania bydła z gospodarstwa, z wyjątkiem zwierząt przeznaczonych do uboju lub kierowanych do izolacji.

Za bydło zabite przysługiwało odszkodowanie w wysokości wartości rynkowej zwierzęcia. Jednocześnie, zgodnie z § 3 powyższego rozporządzenia, gospodarstwo uznawane było za wolne od enzootycznej białaczki bydła, jeżeli:

- prowadzone były systematyczne badania laboratoryjne, na podstawie których nie wykryto choroby w okresie ostatnich dwu lat, lub
- nie wykryto postaci guzowatej enzootycznej białaczki bydła w okresie ostatnich pięciu lat, a ponadto:
- w razie uprzedniego uznania gospodarstwa za zapowietrzone, jeżeli zostały spełnione nakazy i zakazy określone w decyzji wojewody, a zwierzęta nowo wprowadzone do gospodarstwa pochodziły z gospodarstw uznanych za wolne od enzootycznej białaczki bydła.

Obszar województwa uznawany był za wolny od enzootycznej białaczki bydła, jeżeli:

- w okresie ostatnich 5 lat w pogłowie bydła wykryto nie więcej niż 0,03 promile zwierząt dotkniętych białaczką guzowatą,
- usuwane były wszystkie zwierzęta, u których stwierdzono enzootyczną białaczkę bydła w wyniku powszechnych okresowych badań laboratoryjnych,
- zwierzęta wprowadzane na teren województwa pochodziły z gospodarstw uznanych za wolne od enzootycznej białaczki bydła.

Uznanie gospodarstwa lub obszaru województwa za wolne od tej jednostki chorobowej stwierdzał, zgodnie z powyższym rozporządzeniem wojewódzki zakład weterynarii. Wojewoda mógł zarządzić badanie bydła w kierunku enzootycznej białaczki bydła oraz rejestrację zwierząt dotkniętych tą chorobą na obszarze województwa, określonych gmin lub gospodarstw oraz wprowadzić ograniczenie lub całkowity zakaz wwozu, wywozu, rozprowadzania bydła do chowu i hodowli oraz do innych celów z obszarów lub gospodarstw nieuznanych za wolne od enzootycznej białaczki bydła. Wojewodowie korzystali z tych możliwości prawnych, jednakże niewystarczające środki budżetowe przeznaczone na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt nie pozwalały na zwalczanie tej choroby na terytorium państwa.

Od 1989 r., tj. od daty wejścia w życie rozporządzenia Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 3 października 1989 r. w sprawie obowiązku zgłaszania oraz zwalczania enzootycznej białaczki bydła (Dz. U. Nr 57, poz. 341), na podstawie którego do zaraźliwych chorób zwierzęcych podlegających obowiązkowi zgłaszania oraz zwalczania włączono enzootyczną białaczkę bydła, rozpoczęto bardziej intensywne działania mające na celu zwalczanie tej jednostki chorobowej. Przepisy prawa pozwalały w tym czasie na wprowadzenie dodatkowych środków zwalczania, gdyż w razie podejrzenia lub stwierdzenia enzootycznej białaczki bydła mogły zostać zastosowane następujące środki:

- odosobnienie, obserwowanie, rejestrowanie i znakowanie zwierząt dotkniętych enzootyczną białaczką bydła,
- uznanie gospodarstwa lub jego części za zamknięte dla wyprowadzania i wprowadzania do niego zwierząt chorych, podejrzanych bądź wrażliwych na chorobę oraz określenie sposobu użytkowania surowców ze zwierząt dotkniętych enzootyczną białaczką bydła,
- zakaz obrotu bydłem dotkniętym enzootyczną białaczką bydła lub podejrzany o tę chorobę w celach chowu lub hodowli,

- badanie przez lekarza weterynarii zwierząt podejrzanych i wrażliwych na enzoootyczną białaczkę bydła oraz wykonywanie sekcji zwłok zwierząt zabitych i padłych,
- pobieranie próbek części narządów i krwi zwierząt w celach rozpoznawczych,
- zabijanie zwierząt dotkniętych enzoootyczną białaczką bydła, gdy można przypuszczać, że tylko w ten sposób zostanie opanowane rozprzestrzenianie się choroby,
- oczyszczanie i odkażanie pomieszczeń, w których przebywały zwierzęta dotknięte enzoootyczną białaczką bydła,
- ogłaszanie informacji o wybuchu i wygaśnięciu białaczki.

Za bydło zabite w wyniku decyzji terenowego organu administracji państwowej o właściwości szczególnej do spraw weterynarii stopnia wojewódzkiego, posiadaczowi przysługiwało odszkodowanie w wysokości wartości szacunkowej zwierzęcia, pomniejszone o wartość sprzedanego mięsa.

Enzoootyczną białaczkę bydła uznawano za wygasłą i uchylenie zastosowanych wymienionych powyżej restrykcji następowało, gdy w gospodarstwie lub jego części:

- nie wykryto tej choroby w okresie ostatnich 2 lat,
- uzyskano dwukrotny ujemny wynik badania serologicznego w kierunku enzoootycznej białaczki bydła, którym objęto całe pogłowie bydła w wieku powyżej 2 lat i badania wykonano w okresie ostatnich 12 miesięcy, a przerwa między badaniami nie była mniejsza niż 4 miesiące,
- wprowadzane bydło pochodziło z gospodarstw, w których nie stwierdzono enzoootycznej białaczki bydła, a zwierzęta w wieku powyżej 2 lat uzyskały ujemny wynik badania serologicznego.

Dany obszar administracyjny państwa uznawano za wolny od enzoootycznej białaczki bydła, jeżeli:

- równocześnie w 99,9% gospodarstw nie stwierdzono enzoootycznej białaczki bydła,
- usuwa się wszystkie zwierzęta, u których stwierdzono tę chorobę.

Od grudnia 1997 r., to jest od daty wejścia w życie ustawy z dnia 24 kwietnia 1997 r. o zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, badaniu zwierząt rzeźnych i mięsa oraz o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 1999 r. Nr 66 poz. 752, z późn. zm.), prowadzono zwalczanie enzoootycznej białaczki bydła zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 3 października 1989 r. w sprawie obowiązku zgłaszania oraz zwalczania enzoootycznej białaczki bydła, które w tym czasie nadal obowiązywało.

Do 1998 r. w Polsce obowiązywał podział administracyjny na 49 województw. W tym okresie wiele województw uzyskało status wolnych od enzoootycznej białaczki bydła, na podstawie wydanych przez wojewodów rozporządzeń o uzyskaniu statusu wolnego od tej choroby.

Od dnia 1 stycznia 1999 r., po reformie państwa i powstaniu nowych województw i powiatów, niektóre były rejony objęte akcją zwalczania enzoootycznej białaczki bydła nie uzyskały statusu powiatów lub ich terytorium rozdzielono pomiędzy nowo powstałe powiaty i województwa. Zmiana podziału administracyjnego państwa spowodowała sytuację, że w wielu obecnie funkcjonujących województwach i powiatach doszło do zmiany odsetka stad wolnych i obecnie nie można go określić jako większy niż 99,98%.

W 1999 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 12 października 1999 r. w sprawie określenia rodzaju prób, zakresu badań i sposobu prowadzenia dokumentacji przy badaniach kontrolnych występowania zakażeń zwierząt oraz pozostałości chemicznych, biologicznych, leków i skażeń promieniotwórczych w tkankach zwierząt, mięsie, środkach spożywczych pochodzenia zwierzęcego i niejadalnych surowcach zwierzęcych (Dz. U. Nr 93, poz. 1080), które precyzowało sposób postępowania przy zwalczaniu enzootycznej białaczki bydła, a w szczególności sposób prowadzenia badań kontrolnych w kierunku tej jednostki chorobowej. Zasady te były zgodne z przepisami prawa wspólnotowego.

Jednakże, należy stwierdzić, że do dnia 1 maja 2004 r. gospodarstwa były traktowane jako pojedyncze jednostki epizootyczne, zatem nie prowadzono monitoringu w odniesieniu do stad, tylko w odniesieniu do gospodarstw na danym obszarze. W zależności od sytuacji epizootycznej powiatów, zwierzęta do badania typowano w taki sposób, aby:

- na terenie powiatu, gdzie poziom zakażonych zwierząt nie przekraczał 99,8%, zbadać 1/3 pogłowia w gospodarstwach, przy czym powiaty dzielono na mniejsze jednostki – gminy,
- typowanie w przybliżeniu odpowiadało około 1/3 liczebności pogłowia na danym obszarze.

W związku z powyższym, na obszarach, które otrzymały status wolnych od enzootycznej białaczki bydła, prowadzono badania kontrolne zgodnie z przedstawionymi wyżej założeniami, a w gospodarstwach, w których wystąpiło podejrzenie enzootycznej białaczki bydła lub stwierdzono wystąpienie tej choroby, prowadzono zwalczanie enzootycznej białaczki bydła według przepisów prawa. Jednakże, ze względu na zbyt małą ilość środków budżetowych, przeznaczonych w szczególności na wykup bydła dodatkowego, Inspekcja Weterynaryjna nie mogła we właściwy sposób zwalczać choroby.

Po dniu 1 maja 2004 r. w stadach uznanych wcześniej za wolne od enzootycznej białaczki bydła nadal prowadzi się badania kontrolne oraz zwalczanie choroby w stadach uznanych za zakażone, ze szczególnym położeniem nacisku na wykupienie wszystkich sztuk bydła z dodatnimi wynikami w kierunku enzootycznej białaczki bydła.

Zwalczanie enzootycznej białaczki bydła wykonuje się na podstawie przepisów ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2004 r. Nr 69, poz. 625, z późn. zm.) oraz rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 7 lutego 2005 r. w sprawie zwalczania enzootycznej białaczki bydła (Dz. U. Nr 30, poz. 260).

Badania kontrolne w kierunku enzootycznej białaczki bydła prowadzi się zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 grudnia 2004 r. w sprawie określenia jednostek chorobowych, sposobu prowadzenia kontroli oraz zakresu badań kontrolnych zakażeń zwierząt (Dz.U. Nr 282, poz. 2813, z późn. zm.). Od tego czasu rozpoczęto prowadzenie badań monitoringowych w kierunku enzootycznej białaczki w stadach.

Ilość badań w kierunku enzoptycznej białaczki bydła wraz z liczbą dodatnich wyników w latach 1999 – 2004 ilustrują tabele 1 – 3.

Tabela 1

województwo	1999 r.			2000 r.		
	zbadanych sztuk bydła	z dodatnim wynikiem	%	zbadanych sztuk bydła	z dodatnim wynikiem	%
dolnośląskie	83987	1629	1,94	66356	1158	1,75
kujawsko-pomorskie	111259	1984	1,78	128413	3836	2,99
lubelskie	56282	245	0,44	96069	134	0,14
lubuskie	71276	1313	1,84	63156	1731	2,74
łódzkie	116678	373	0,32	102254	370	0,36
małopolskie	53870	87	0,16	62332	169	0,27
mazowieckie	171551	866	0,5	255690	1797	0,7
opolskie	55430	920	1,66	68856	1346	1,95
podkarpackie	58494	137	0,23	38783	115	0,3
podlaskie	128242	559	0,44	137616	648	0,47
pomorskie	82772	1837	2,22	114984	2775	2,41
śląskie	41190	606	1,47	54098	511	0,94
świętokrzyskie	40076	59	0,15	41711	56	0,13
warmińsko-mazurskie	92970	1351	1,45	111019	1769	1,59
wielkopolskie	194228	8924	4,59	334565	7669	2,29
zachodnio-pomorskie	14954	820	5,48	71303	5060	7,1
RAZEM:	1373259	21710		1747205	29144	

Tabela 2

województwo	2001 r.			2002 r.		
	zbadanych sztuk bydła	z dodatnim wynikiem	%	zbadanych sztuk bydła	z dodatnim wynikiem	%
dolnośląskie	56748	658	1,16	165777	2181	1,32
kujawsko-pomorskie	104399	2885	2,76	88127	161	0,18
lubelskie	84948	126	0,15	44622	1090	2,44
lubuskie	40624	1657	4,08	111192	354	0,32
łódzkie	102379	388	0,38	56543	107	0,19
małopolskie	75729	138	0,18	72042	994	1,38
mazowieckie	320237	2140	0,67	65535	690	1,05
opolskie	62490	699	1,12	43448	67	0,15
podkarpackie	51552	55	0,11	22423	101	0,45
podlaskie	129638	362	0,28	72877	1487	2,04
pomorskie	92522	1509	1,63	51842	293	0,57
śląskie	47304	308	0,65	37930	37	0,10
świętokrzyskie	31693	50	0,16	194804	2743	1,41
warmińsko-mazurskie	176328	1773	1,01	299761	5876	1,96
wielkopolskie	332534	6090	1,83	64306	3987	6,20
zachodnio-pomorskie	66563	3792	5,70	1435412	20805	1,45
RAZEM:	1775688	22630		2826641	40973	

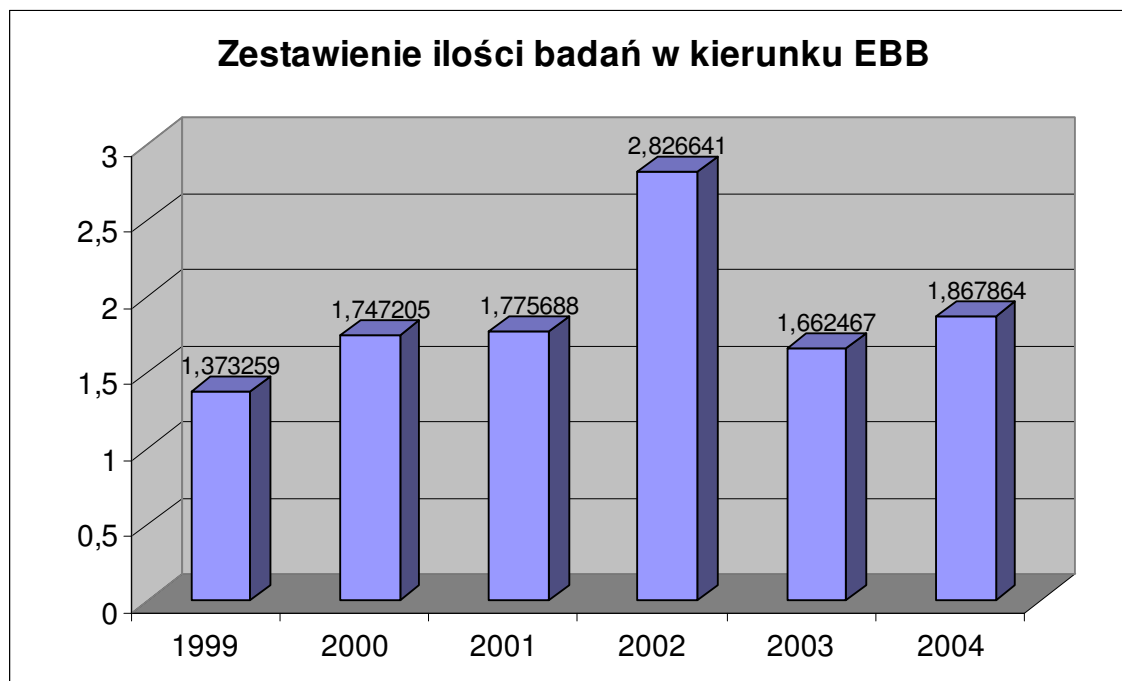
Tabela 3

województwo	2003 r.			2004 r.		
	zbadanych sztuk bydła	z dodatnim wynikiem	%	zbadanych sztuk bydła	stad z dodatnim wynikiem	%
dolnośląskie	73461	812	1,11	65581	70	0,11
kujawsko-pomorskie	110344	139	0,13	76798	80	0,10
lubelskie	91714	77	0,08	80260	20	0,02
lubuskie	48229	788	1,63	40178	145	0,36
łódzkie	143481	475	0,33	180143	108	0,06
małopolskie	64590	135	0,21	75011	59	0,08
mazowieckie	313855	988	0,31	480842	643	0,13
opolskie	68197	596	0,87	63591	33	0,05
podkarpackie	41164	73	0,18	47735	55	0,12
podlaskie	33049	135	0,41	140756	116	0,08
pomorskie	81529	1101	1,35	75922	582	0,77
śląskie	50265	173	0,34	46805	38	0,08
świętokrzyskie	39518	52	0,13	32973	12	0,04
warmińsko-mazurskie	141537	935	0,66	155233	465	0,30
wielkopolskie	310736	4508	1,45	253314	2018	0,80
wachodnio-pomorskie	50798	1866	3,67	52722	483	0,92
RAZEM:	1662467	12853		1867864	4927	

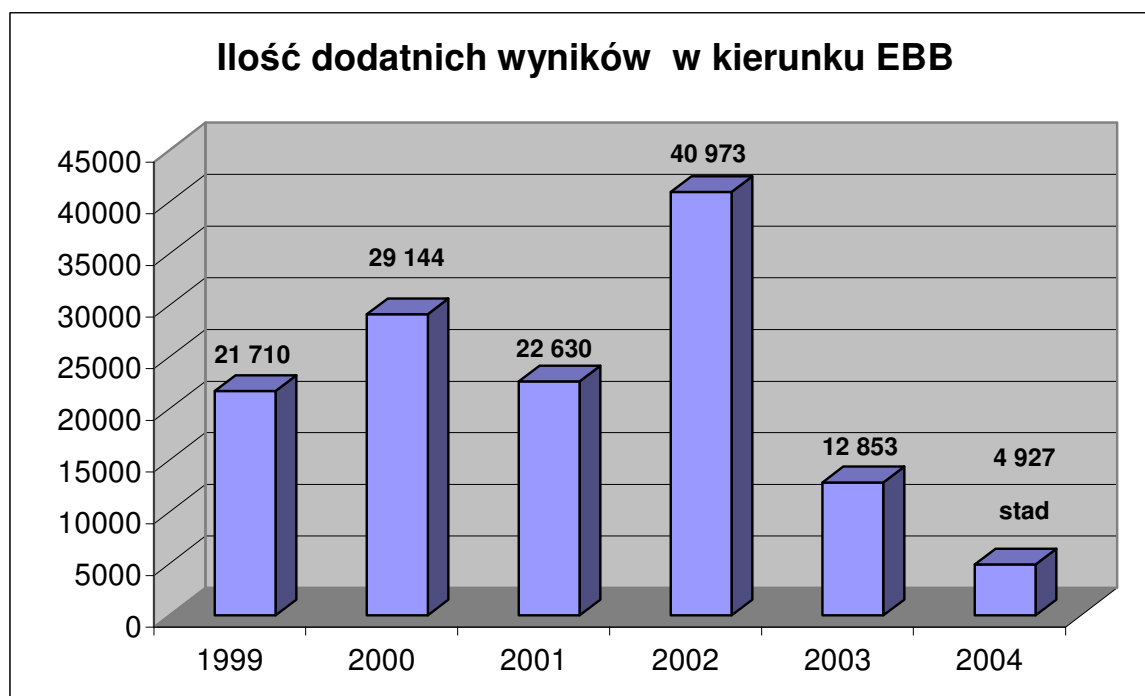

Graficzne odzwierciedlenie tabel 1 – 3 przedstawiają wykresy 1 – 3.

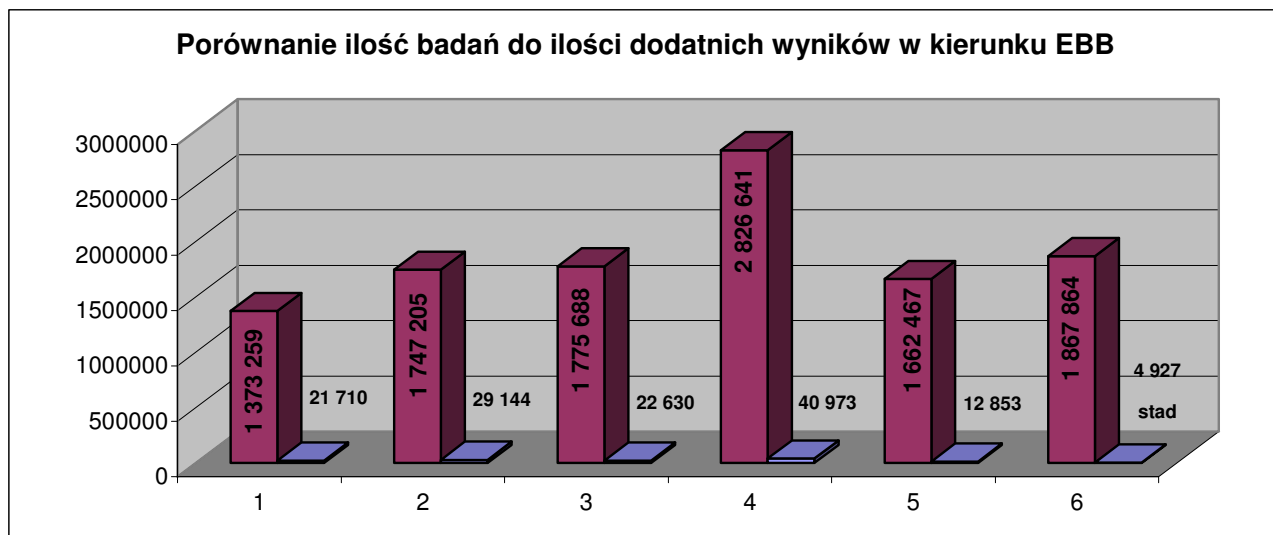
Wykres 1

Wykres 2

Wykres 3

Większość przypadków enzootycznej białaczki była jest diagnozowana na etapie przedklinicznym. W tym celu do diagnostyki wykorzystuje się metody badania serologicznego. Opisywane w programie wielkości odnoszą się do tego etapu przebiegu choroby.

Guzowata postać białaczki była występuje w Polsce bardzo rzadko. W 2004 r. odnotowano 12 potwierdzonych przypadków, natomiast w 2005 r. - 16 przypadków, przede wszystkim w województwach warmińsko-mazurskim i kujawsko-pomorskim.

Na podstawie danych przedstawionych w ust. 6 pkt 1. można przyjąć, że obecnie najbardziej satysfakcjonująca sytuacja w odniesieniu do białaczki jest w województwach lubelskim, podkarpackim i świętokrzyskim, a najmniej w województwach kujawsko – pomorskim, lubuskim, pomorskim, warmińsko-mazurskim, wielkopolskim oraz zachodniopomorskim.

3. Opis programu

Program zwalczania enzootycznej białaczki była prowadzi się w Polsce ze środków budżetu państwa (w 2006 r.). Natomiast program zwalczania tej choroby, współfinansowany ze środków Unii Europejskiej, wprowadza się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej począwszy od 2007 r. Programem objętych zostanie 16 województw w skład, których wchodzi 314 powiatów oraz 65 miast na prawach powiatu.

Czas trwania programu zwalczania enzootycznej białaczki była zaplanowany jest na 4 kolejne lata kalendarzowe, tj. w latach 2007 - 2010. Ze względu na przewidywaną dynamikę zmian w zakresie sytuacji epizootycznej dotyczącej enzootycznej białaczki była, niniejszy program będzie przedkładany do Komisji Europejskiej w postaci corocznych wniosków.

Celem programu jest doprowadzenie do uznania poszczególnych regionów – powiatów za urzędowo wolne od enzootycznej białaczki bydła, poprzez doprowadzenie do uzyskania przez minimum 99,8 % stad na ich terenie statusu stad urzędowo wolnych od enzootycznej białaczki bydła. Celem długofalowym, jest umożliwienie uznania terytorium Rzeczypospolitej Polskiej za urzędowo wolne od tej choroby.

4. Środki przewidziane programem

Sposób postępowania w przypadku wystąpienia podejrzenia lub stwierdzenia enzootycznej białaczki bydła w stadzie jest określony w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 7 lutego 2005 r. w sprawie zwalczania enzootycznej białaczki bydła oraz w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 czerwca 2005 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych niezbędnych do uzyskania i zachowania uznania stada lub gospodarstwa za urzędowo wolne lub wolne od chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. Nr 126, poz. 1058), które wdrażają postanowienia dyrektywy Rady 64/432/EWG. Przepisy wymienionych rozporządzeń będą stanowić podstawę prawną podejmowanych działań.

4.1. Wykaz środków przewidzianych programem

Czas trwania programu:

Pierwszy rok: 2007

Ostatni rok: 2010

kontrola

zwalczanie

badanie

badanie

ubój zwierząt chorych

ubój zwierząt chorych

zabijanie zwierząt chorych

zabijanie zwierząt chorych

szczepienie

rozszerzenie zabijania lub uboju

leczenie

niszczenie produktów

niszczenie produktów

monitorowanie lub nadzór

inne środki (wymienić)

4.2. Władza centralna odpowiedzialna za nadzór i koordynację w województwach prowadzących program

Zgodnie z art. 57 ust. 8 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. *o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych*, organ szczebla centralnego – Główny Lekarz Weterynarii nadzoruje realizację programu zwalczania chorób zakaźnych zwierząt, a w przypadku programu współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej, informuje Komisję Europejską o postępach w jego realizacji zgodnie z przepisami obowiązującymi w Unii Europejskiej.

4.3. Wskazanie obszarów geograficznych, na których program będzie realizowany

Program będzie realizowany na całym terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w 16 województwach w skład, których wchodzi 314 powiatów oraz 65 miast na prawach powiatu.

4.4. Działania wdrożone programem

4.4.1. Akty prawne stanowiące podstawę w odniesieniu do rejestracji stad - gospodarstw

Stada - gospodarstwa w Polsce, gdzie są utrzymywane zwierzęta gospodarskie, są zarejestrowane w Centralnej Bazie Danych Systemu IRZ prowadzonym przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa o gospodarstwach, zgodnie z poniższymi przepisami:

- ustawą z dnia 18 grudnia 2003 r. o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności (Dz. U. Nr 10 poz.76),
- ustawą z dnia 2 kwietnia 2004 r. o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt (Dz. U. Nr 91 poz. 872, z późn. zm.),
- ustawą z dnia 11 marca 2004r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt,
- rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 czerwca 2004 r. w sprawie szczegółowego zakresu danych zamieszczanych w rejestrze zwierząt gospodarskich oznakowanych (Dz. U. Nr 152, poz. 1605).

Wymienione powyżej akty prawne zawierają szczegółowe zasady dotyczące identyfikacji i rejestracji zwierząt, gospodarstw oraz osób zajmujących się utrzymywaniem zwierząt gospodarskich.

4.4.2. Akty prawne stanowiące podstawę w odniesieniu do identyfikacji i rejestracji zwierząt:

- ustawa z dnia 2 kwietnia 2004 r. o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt,
- rozporządzenie nr 1760/2000 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 czerwca 2000 r. ustanawiające system identyfikacji i rejestracji bydła w odniesieniu do etykietowania wołowiny i produktów pochodzących od bydła i zmieniające rozporządzenie Rady nr 820/97 (Dz. Urz. UE L 204 z 11.08.2000, str. 1),
- rozporządzenie Komisji nr 911/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. wcielające w życie rozporządzenie nr 1760/2000 w odniesieniu do kolczykowania bydła, zaopatrywania go w paszporty oraz rejestrów gospodarstw (Dz. Urz. UE L 163, z 30.04.2004, str. 65),
- rozporządzenie Komisji nr 494/98 z dnia 27 lutego 1998 r. uszczegóławiające zasady implementacji Rozporządzenia Rady nr 820/97 w odniesieniu do minimalnych sankcji administracyjnych w ramach systemu nadzoru identyfikacji i rejestracji bydła (Dz. Urz. UE L 60 z 28.02.1998, str. 78),
- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 maja 2004 r. w sprawie sposobu oznakowania bydła, owiec i kóz oraz świń, określenia wzorów znaków identyfikacyjnych oraz wymagań i warunków technicznych kolczyków dla zwierząt gospodarskich (Dz. U. Nr 136, poz. 1455 i Nr 182, poz. 1884),

- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 lipca 2004 r. w sprawie określenia wzoru paszportu bydła i wzoru paszportu koni (Dz. U. Nr 203, poz. 2083),
- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 lipca 2005 r. w sprawie księgi rejestracji bydła, świń, owiec lub kóz (Dz. U. Nr 151, poz. 1268).

Bydło w Polsce podlega obowiązkowi oznakowania przy pomocy pary kolczyków oraz podlega rejestracji w Centralnej Bazie Danych. Każdy kolczyk zawiera indywidualny numer identyfikacyjny zwierzęcia oraz zakodowane w kodzie kreskowym inne dodatkowe informacje. Posiadacz bydła ma obowiązek zakolczykować nowonarodzone cielę niezwłocznie po urodzeniu i przesłać zgłoszenie o urodzeniu do Centralnej Bazy Danych. Na wykonanie tych czynności posiadacz zwierzęcia ma 7 dni.

Wszystkie sztuki bydła zaopatrzone są w paszporty, które towarzyszą zwierzętom od urodzenia do śmierci. Wszystkie zdarzenia: przemieszczenie z gospodarstwa do gospodarstwa, rzeźni, zakładu przetwórczego, padnięcie, są zgłaszane do bazy danych.

Informacje o wszystkich zdarzeniach przekazywane są do Centralnej Bazy Danych.

Gospodarstwa (siedziby stada) są zarejestrowane w Centralnej Bazie Danych i każde z nich posiada indywidualny numer. W każdym gospodarstwie posiadacz bydła prowadzi księgę rejestracji siedziby stada. Wszystkie sztuki bydła znajdujące się w gospodarstwie są wpisane do księgi rejestracji. Księga rejestracji zawiera również następujące informacje: daty urodzeń, zakupów, sprzedaży, padnięć bydła, płęć i rasę zwierząt.

Wszystkie wyżej wymienione środki są ustanowione zgodnie z przepisami Unii Europejskiej, nie tylko ze względu na identyfikację i rejestrację zwierząt, ale także z powodów ochrony zdrowia zwierząt. Istniejący system, w przypadku wystąpienia choroby zakaźnej, może zostać użyty do śledzenia przemieszczeń zwierząt.

Zastosowanie możliwości wynikających z funkcjonowania Centralnej Bazy Danych pozwoli na skuteczne odtwarzanie historii zwierząt, a tym samym na śledzenie potencjalnych dróg zakażenia wirusem enzootycznej białaczki bydła i potwierdzania warunków dotyczących przemieszczeń ze stad o tym samym lub różnym statusie epizootycznym. Ponadto oznakowanie bydła zgodnie z przyjętym systemem pozwoli na jednoznaczną identyfikację zwierząt podejrzanych o zakażenie oraz zakażonych.

4.4.3. Akty prawne stanowiące podstawę dla obowiązku zgłaszania chorób zakaźnych zwierząt:

- zgodnie z art. 41 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, enzootyczna białaczka bydła podlega obowiązkowi zwalczania,
- zgodnie z art. 42 tej ustawy, w przypadku wystąpienia podejrzenia enzootycznej białaczki bydła posiadacz jest obowiązany do niezwłocznego zawiadomienia o tym organu Inspekcji Weterynaryjnej, najbliższego podmiotu świadczącego usługi z zakresu medycyny weterynaryjnej, albo wójta (burmistrza, prezydenta miasta). Ponadto, posiadacz jest obowiązany do pozostawienia zwierząt w miejscu ich przebywania i niewprowadzania tam innych zwierząt; uniemożliwienia osobom postronnym dostępu do pomieszczeń lub miejsc, w których znajdują się zwierzęta podejrzane o zakażenie lub chorobę lub zwłoki zwierzęce; wstrzymania się od wywożenia, wynoszenia i zbywania produktów, w szczególności mięsa, zwłok zwierzęcych, pasz, wody, ściółki, nawozów naturalnych w rozumieniu przepisów o nawozach i nawożeniu i innych przedmiotów znajdujących się w miejscu, w którym wystąpiła choroba; udostępnienia organom Inspekcji Weterynaryjnej zwierząt i zwłok zwierzęcych do badań i zabiegów weterynaryjnych, a także udzielania pomocy przy ich wykonywaniu; udzielania organom Inspekcji Weterynaryjnej oraz osobom działającym w imieniu tych organów wyjaśnień i podawania informacji, które mogą mieć znaczenie dla wykrycia choroby i źródeł zakażenia lub zapobiegania jej szerzeniu. Tak samo powinny postępować wszystkie podmioty oraz osoby mające kontakt ze zwierzętami w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych lub zawodowych.

Podstawową zasadą prawodawstwa krajowego, tj. przepisów ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczania chorób zakaźnych zwierząt, jest obowiązek zgłoszenia podejrzenia choroby. W przypadku otrzymania dodatniego wyniku badania zwierzęcia mają zastosowanie wszystkie środki przewidziane przez przepisy Unii Europejskiej. Zakażone bydło, jak również jego potomstwo są poddawane ubojowi. Wyjątek stanowi postać kliniczna choroby (postać guzowata), przy której zwierzęta są zabijane i całkowicie niszczone.

4.4.4. Środki przewidziane w przypadku uzyskania dodatnich wyników badań w kierunku enzootycznej białaczki bydła:

- ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt,
- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 7 lutego 2005 r. w sprawie zwalczania enzootycznej białaczki bydła,
- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 czerwca 2005 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych niezbędnych do

uzyskania i zachowania uznania stada lub gospodarstwa za urzędowo wolne lub wolne od chorób zakaźnych zwierząt.

W przypadku otrzymania dodatniego wyniku, w zależności od sytuacji, powiatowy lekarz weterynarii podejmuje następujące działania:

- 1) wyznacza ognisko choroby;
- 2) powiadamia podmiot skupujący mleko o zawieszeniu temu stada statusu stada urzędowo wolnego od choroby;
- 3) zakazuje przemieszczania bydła do stada oraz ze stada, chyba że przemieszczenie to jest przeprowadzane w celu dokonania natychmiastowego uboju;
- 4) zakazuje karmienia mlekiem pochodzącym od krów, u których stwierdzono chorobę, chyba że:
  - a) zostanie ono poddane obróbce cieplnej,
  - b) będą nim karmione wyłącznie zwierzęta z tego samego gospodarstwa,
- 5) zakazuje dostarczania mleka pochodzącego od krów, u których stwierdzono chorobę, do zakładu przetwórczego w celu przetworzenia, chyba że zostanie ono poddane obróbce cieplnej pod jego nadzorem;
- 6) nakazuje odosobnienie w stadzie zwierząt, u których stwierdzono chorobę, a następnie:
  - a) nakazuje wykonanie testów w kierunku enzootycznej białaczki bydła u pozostałych zwierząt w stadzie w wieku powyżej 12 miesięcy życia,
  - b) nakazuje przeprowadzenie oczyszczania i odkażania:
    - miejsc dotychczasowego utrzymywania tych zwierząt,
    - sprzętu i narzędzi używanych do pozyskiwania i przechowywania mleka od tych zwierząt,
    - sprzętu i narzędzi używanych przy utrzymywaniu tych zwierząt;
- 7) nakazuje przeprowadzenie odkażania nawozu naturalnego;
- 8) nakazuje zabicie lub ubój zwierząt, u których stwierdzono chorobę.

4.4.5. Aktem prawnym stanowiącym podstawę dla różnicowania statusu stad jest rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 czerwca 2005 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych niezbędnych do uzyskania i zachowania uznania stada lub gospodarstwa za urzędowo wolne lub wolne od chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. Nr 126, poz. 1058).

4.4.6. Procedury kontrolne, w szczególności zasady przemieszczania zwierząt narażonych na kontakt lub zakażenie daną chorobą oraz regularne kontrole gospodarstw lub obszarów, których to dotyczy.

Procedury kontrolne w zakażonych stadach i zasady przemieszczania zawierają następujące przepisy:

- ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt,
- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 7 lutego 2005 r. w sprawie zwalczania enzootycznej białaczki bydła,
- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 czerwca 2005 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych niezbędnych do uzyskania i zachowania uznania stada lub gospodarstwa za urzędowo wolne lub wolne od chorób zakaźnych zwierząt.

4.4.7. Działania i wymagania prawodawstwa w odniesieniu do kontroli choroby w tym testy.

W odniesieniu do kontroli prowadzonej w kierunku wykrywania i nadzoru nad enzootyczną białaczką bydła zgodnie z obowiązującymi przepisami wykorzystuje się następujące metody badawcze:

Badania kontrolne – monitoringowe:

- test immunoenzymatyczny (ELISA) z serwatką mleka,
- test immunoenzymatyczny (ELISA) z krwią,
- test immunodifuzji w żelu agarowym (AGID),

Badania potwierdzające wystąpienie enzootycznej białaczki bydła to:

- badanie histopatologiczne,
- reakcja polimeryzacji łańcuchowej (PCR) – wykrywanie kwasu nukleinowego wirusa,

Rodzaj badań oraz okoliczności ich wykonywania określają przepisy:

- rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 7 lutego 2005 r. w sprawie zwalczania enzootycznej białaczki bydła,
- rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 czerwca 2005 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych niezbędnych do uzyskania i zachowania uznania stada lub gospodarstwa za urzędowo wolne lub wolne od chorób zakaźnych zwierząt,
- rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 grudnia 2004 r. w sprawie określenia jednostek chorobowych, sposobu prowadzenia kontroli oraz zakresu badań kontrolnych zakażeń zwierząt.

4.4.8. Akty prawne stanowiące podstawę do uzyskania odszkodowań za zabite bydło:

- ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Zgodnie z przepisami tej ustawy za bydło zabite lub poddane ubojowi z nakazu organów Inspekcji Weterynaryjnej albo za takie zwierzęta padłe w wyniku zastosowania zabiegów nakazanych przez te organy przy zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi zwalczania, przysługuje odszkodowanie ze środków budżetu państwa.

Odszkodowanie przysługuje w wysokości wartości rynkowej zwierzęcia.

Wartość rynkową zwierzęcia określa się na podstawie średniej z 3 kwot oszacowania przyjętych przez powiatowego lekarza weterynarii oraz 2 rzeczoznawców wyznaczonych przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) z listy prowadzonej przez powiatowego lekarza weterynarii.

W przypadku zwierzęcia poddanego ubojowi, którego mięso jest zdatne do spożycia przez ludzi, odszkodowanie pomniejsza się o kwoty uzyskane ze sprzedaży mięsa i ubocznych produktów zwierzęcych pozyskanych od tego zwierzęcia.

Odszkodowanie ze środków budżetu państwa przysługuje również za zniszczone z nakazu organu Inspekcji Weterynaryjnej przy zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi zwalczania produkty pochodzenia zwierzęcego w rozumieniu przepisów o produktach pochodzenia zwierzęcego, pasze oraz sprzęt, które nie mogą być poddane odkażaniu.

Odszkodowanie przysługuje w wysokości wartości rynkowej zniszczonych produktów pochodzenia zwierzęcego w rozumieniu przepisów o produktach pochodzenia zwierzęcego, pasze oraz sprzętu, określonej na podstawie średniej z 3 kwot oszacowania przyjętych przez powiatowego lekarza weterynarii oraz 2 rzeczoznawców wyznaczonych przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) z listy prowadzonej przez powiatowego lekarza weterynarii.

Decyzja w sprawie odszkodowania wydana przez powiatowego lekarza weterynarii jest ostateczna. Posiadacz zwierzęcia niezadowolony z tej decyzji może, w terminie miesiąca od dnia jej doręczenia, wnieść powództwo do sądu rejonowego.

Osobom, którym nie przysługuje odszkodowanie, a które przyczyniły się do szybkiej likwidacji choroby zakaźnej, wojewódzki lekarz weterynarii, na wniosek powiatowego lekarza weterynarii, może przyznać nagrodę ze środków budżetu państwa.

Wyłacone odszkodowania, nie podlegają zajęciu na pokrycie należności publicznych, jeżeli zostaną wykorzystane na odtworzenie wcześniej posiadanego stanu zwierząt. Podmiotowi, który poniósł koszty związane z zabiciem lub ubojem zwierząt, transportowaniem zwierząt lub zwłok zwierzęcych albo unieszkodliwieniem zwłok

zwierzęcych, wykonując nakazy Inspekcji Weterynaryjnej, przysługuje ze środków budżetu państwa zwrot faktycznie poniesionych wydatków.

5. Ogólny opis kosztów i korzyści

Szczegółowy katalog wydatków związanych z realizacją programu obejmuje w szczególności wydatki ponoszone na:

- 1) zakup odczynników, testów i innych materiałów do badań laboratoryjnych;
- 2) zakup produktów leczniczych weterynaryjnych i wyrobów stosowanych w medycynie weterynaryjnej, a także sprzętu jednorazowego użytku, niezbędnych do wykonywania zabiegów profilaktycznych lub diagnostycznych oraz pobierania próbek do badań laboratoryjnych;
- 3) dojazd w celu pobrania próbek oraz dowóz próbek do laboratorium;
- 4) transport zwierząt do rzeźni w celu wykonania uboju związanego ze zwalczaniem chorób zakaźnych zwierząt, dokonanie takiego uboju, odkażanie rzeźni po takim uboju, zastosowanie odpowiednich technologii przetwarzania mięsa oraz unieszkodliwianie ubocznych produktów zwierzęcych;
- 5) unieszkodliwianie przez wyspecjalizowane podmioty gospodarcze odpadów powstałych przy badaniach laboratoryjnych;
- 6) odkażanie przez wyspecjalizowane podmioty gospodarcze pomieszczeń, miejsc przebywania i utrzymywania zwierząt, środków transportu oraz miejsc załadunku i miejsc przeprowadzania zwierząt, zarządzane przez powiatowego lekarza weterynarii;
- 7) odszkodowania, zapomogi i nagrody za zwierzęta zabite lub poddane ubojowi z nakazu powiatowego lekarza weterynarii lub padłe z powodu zachorowania na tą chorobę, odszkodowania za zniszczone z nakazu powiatowego lekarza weterynarii produkty pochodzenia zwierzęcego, pasze i sprzęt, które nie mogą być poddane odkażeniu;
- 8) wynagrodzenia i dojazdy rzeczoznawców powołanych do oszacowania wartości rynkowej zwierząt, produktów pochodzenia zwierzęcego, pasze i sprzętu, niezbędnych do ustalenia wysokości odszkodowań, o których mowa w pkt 7;
- 9) badania laboratoryjne zlecone do wykonania laboratoriom innym niż zakłady higieny weterynaryjnej;
- 10) wynagrodzenia lekarzy weterynarii i innych osób wyznaczonych przez powiatowego lekarza weterynarii do wykonywania określonych czynności związanych ze zwalczaniem tej choroby, zwrot kosztów dojazdu do miejsca wykonania czynności oraz użytych produktów leczniczych weterynaryjnych i wyrobów stosowanych w medycynie weterynaryjnej.

Wszystkie wyżej wymienione wydatki są ponoszone przez Inspekcję Weterynaryjną. Wynika to z faktu zaliczenia enzootycznej białaczki bydła do chorób podlegających

obowiązkowi zwalczania wymienionych w załączniku nr 2 do ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. Przy realizacji programu nie przewiduje się kosztów, które mieliby ponosić posiadacze zwierząt.

Do bezpośrednich korzyści wynikających z realizacji programu należy zaliczyć:

- 1) eliminację ze stad bydła zwierząt zakażonych wirusem enzootycznej białaczki bydła;
- 2) uzyskanie lub odzyskanie przez stada statusu stada urzędowo wolnego od enzootycznej białaczki bydła;
- 3) eliminację wirusa enzootycznej białaczki bydła z populacji bydła w takim stopniu, który umożliwi uzyskanie przez poszczególne regiony na terenie Rzeczypospolitej Polskiej statusu regionów urzędowo wolnych od enzootycznej białaczki bydła;
- 4) utrzymanie przez regiony statusu regionów urzędowo wolnych od enzootycznej białaczki bydła i docelowe uzyskanie przez Rzeczpospolitą Polską statusu państwa urzędowo wolnego od enzootycznej białaczki bydła.

Do korzyści wynikających pośrednio z realizacji programu należy zaliczyć:

- 1) umożliwienie posiadaczom stad, w związku z faktem nabycia przez stado statusu stada urzędowo wolnego od enzootycznej białaczki bydła, wprowadzania do handlu zwierząt pochodzących z tych stad, a tym samym zwiększenie opłacalności prowadzonej działalności;
- 2) zmniejszenie ilości stad zakażonych wirusem enzootycznej białaczki bydła, co po osiągnięciu poziomu zakażeń mniejszego niż 0,2 % w skali regionu, pozwoli na zmianę cyklu programu monitoringowego ze 100 % stad badanych corocznie na 100 % stad badanych w okresie 3 lat (około 33 % stad rocznie), pozwoli to na obniżenie kosztów prowadzonego monitoringu;
- 3) zmianę sposobu pobrania próbki poprzez eliminację próbek krwi na rzecz badania próbek zbiorczych mleka – nieinwazyjna metoda pobierania próbek.

Szczegółowe wyliczenie kosztów zawarto w ust. 8. Szczegółowa analiza kosztów programu.

6. Dane o ewolucji choroby w okresie ostatnich pięciu lat

Ze względu na poprzednio obowiązujące zasady prowadzenia i zbierania informacji dotyczących monitoringu enzootycznej białaczki bydła, brak jest danych za okres wcześniejszy niż 2004 r., wobec czego są prezentowane jedynie dane za lata 2004 i 2005.

6.1 Dane dotyczące stad (jedna tabela / jeden rok / jeden gatunek)

Rok: 2004

Stan na dzień: 31 grudnia

Choroba: Enzootyczna białaczka bydła

Gatunek zwierząt: bydło

Region	Ogólna liczba stad	Ogólna liczba stad objętych programem	Liczba stad przebadanych	Liczba stad zakażonych	Liczba nowych stad zakażonych	Liczba stad poddanych likwidacji	% stad zakażonych poddanych likwidacji	WSKAŹNIKI		
								% objętych stad	% zakażonych stad; przewaga stad w okresie	% nowo zakażonych stad; częstotliwość występowania w stadach
1	2	3	4	5	6	7	8 = $(7/5) \times 100$	9 = $(4/3) \times 100$	10 = $(5/4) \times 100$	11 = $(6/4) \times 100$
Ogółem	882761	882761	381040	4927	b.d.	b.d.	b.d.	43,16	1,29	b.d.

Rok: 2005

Stan na dzień: 31 grudnia

Choroba: Enzootyczna białaczka bydła

Gatunek zwierząt: bydło

Region	Ogólna liczba stad	Ogólna liczba stad objętych programem	Liczba stad przebadanych	Liczba stad zakażonych	Liczba nowych stad zakażonych	Liczba stad poddanych likwidacji	% stad zakażonych poddanych likwidacji	WSKAŹNIKI		
								% objętych stad	% zakażonych stad; przewaga stad w okresie	% nowo zakażonych stad; częstotliwość występowania w stadach
1	2	3	4	5	6	7	8 = (7/5)x100	9 = (4/3)x100	10 = (5/4)x100	11 = (6/4)x100
Ogółem	928809	928809	369701	2001	b.d.	b.d.	b.d.	39,80	0,54	b.d.

6.2 Dane dotyczące zwierząt (jedna tabela / jeden rok / jeden gatunek)

Rok: 2004 **Stan na dzień:** 31 grudnia

Choroba: Enzootyczna białaczka bydła **Gatunek zwierząt:** bydło

Region	Ogólna liczba zwierząt	Liczba zwierząt do zbadania w ramach programu	Liczba zwierząt przebadanych	Liczba zwierząt przebadanych indywidualnie	Liczba zwierząt zakażonych	Ubój		WSKAŹNIKI	
						Liczba zwierząt z dodatnim wynikiem poddanych ubojowi lub odstrzelonych	Ogólna liczba zwierząt poddanych ubojowi	% objętych zwierząt	% zwierząt z dodatnim wynikiem; okres powszechnego występowania zwierząt
1	2	3	4	5	6	7	8	$9=(4/3) \times 100$	$10=(6/4) \times 100$
Ogółem	5650399	1867864	1867864	1853395	b.d.	b.d.	b.d.	100	b.d.

Rok: 2005

Stan na dzień: 31 grudnia

Choroba: Enzootyczna białaczka bydła

Gatunek zwierząt: bydło

Region	Ogólna liczba zwierząt	Liczba zwierząt do zbadania w ramach programu	Liczba zwierząt(d) przebadanych	Liczba zwierząt przebadanych indywidualnie	Liczba zwierząt zakażonych	Ubój		WSKAŹNIKI	
						Liczba zwierząt z dodatnim wynikiem poddanych ubojowi lub odstrzelonych	Ogólna liczba zwierząt poddanych ubojowi	% objętych zwierząt	% zwierząt z dodatnim wynikiem; okres powszechnego występowania zwierząt
1	2	3	4	5	6	7	8	$9=(4/3) \times 100$	$10=(6/4) \times 100$
Ogółem	6142251	1613575	1613575	1600234	9912	b.d.	b.d.	100	0,61

6.3 Dane dotyczące nadzoru i testów laboratoryjnych

Rok: 2004 **Stan na dzień:** 31 grudnia
Choroba: **Enzootyczna białaczka bydła** **Gatunek zwierząt:** **bydło**

Region	Testy serologiczne		Testy mikrobiologiczne lub wirusologiczne		Inne testy	
	Liczba zbadanych próbek	Liczba próbek z dodatnim wynikiem	Liczba zbadanych próbek	Liczba próbek z dodatnim wynikiem	Liczba zbadanych próbek	Liczba próbek z dodatnim wynikiem
Ogółem:	1867864	b.d.			137	53

Rok: 2005 **Stan na dzień:** 31 grudnia
Choroba: **Enzootyczna białaczka bydła** **Gatunek zwierząt:** **bydło**

Region	Testy serologiczne		Testy mikrobiologiczne lub wirusologiczne		Inne testy	
	Liczba zbadanych próbek	Liczba próbek z dodatnim wynikiem	Liczba zbadanych próbek	Liczba próbek z dodatnim wynikiem	Liczba zbadanych próbek	Liczba próbek z dodatnim wynikiem
Ogółem:	1613575	9912			26	20

6.4. Dane dotyczące statusu stad pod koniec każdego roku

Rok: 2004 **Choroba:** Enzootyczna białaczka bydła **Gatunek zwierząt:** bydło **Stan na dzień:** 31 grudnia

Region	Status stad i zwierząt objętych programem													
	Łączna liczba stad i zwierząt objętych programem		Status nieznan		Stado nie jest wolne lub nie jest oficjalnie wolne				Stado wolne lub oficjalnie wolne zawieszony		Stado wolne		Stado oficjalnie wolne	
					Ostatni dodatni wynik badania		Ostatni ujemny wynik badania							
	Stada	Zwierzęta	Stada	Zwierzęta	Stada	Zwierzęta	Stada	Zwierzęta	Stada	Zwierzęta	Stada	Zwierzęta	Stada	Zwierzęta
Ogółem:	882761	5650399	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.

Rok: 2005 **Choroba:** Enzootyczna białaczka bydła **Gatunek zwierząt:** bydło **Stan na dzień:** 31 grudnia

Region	Status stad i zwierząt objętych programem													
	Łączna liczba stad i zwierząt objętych programem		Status nieznan		Stado nie jest wolne lub nie jest oficjalnie wolne				Stado wolne lub oficjalnie wolne zawieszony		Stado wolne		Stado oficjalnie wolne	
					Ostatni dodatni wynik badania		Ostatni ujemny wynik badania							
	Stada	Zwierzęta	Stada	Zwierzęta	Stada	Zwierzęta	Stada	Zwierzęta	Stada	Zwierzęta	Stada	Zwierzęta	Stada	Zwierzęta
Ogółem:	928809	6142251	0	0	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	5800	b.d.	858185	b.d.	12775	b.d.

7. Cele do realizacji

7.1. Cele do osiągnięcia w odniesieniu do badań

Obecnie badania w kierunku enzootycznej białaczki bydła w Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadza się badając próbkę krwi metodą ELISA. Margines badań stanowi badanie łączonych próbek mleka oraz test immunodyfuzji w żelu agarowym. Długofalowym celem jest uzyskanie znaczącej poprawy sytuacji epizootycznej w stadach bydła i przesunięcie punktu ciężkości z badań krwi na badanie mleka. Działanie takie znajdzie szerokie poparcie wśród właścicieli zwierząt oraz pozwoli na nieinwazyjne pobieranie próbek do badań.

Choroba: Enzootyczna białaczka bydła   Gatunek zwierząt: bydło

<i>Region</i>	<i>Rodzaj testu</i>	<i>Docelowa populacja</i>	<i>Rodzaj próby</i>	<i>Cel</i>	<i>Liczba planowanych testów</i>
Rzeczpospolita Polska	ELISA	Żywe zwierzęta w stadach	krew	- stada posiadające status urzędowo wolne od enzootycznej białaczki bydła,	176963
				- stada wymagające 1 badania do uzyskania statusu urzędowo wolnego od enzootycznej białaczki bydła	302283
				- stada wymagające 2 badań do uzyskania statusu urzędowo wolnego od enzootycznej białaczki bydła,	1233643
				- stada zakażone.	69210
OGÓŁEM:					1782099

7.2 Cele do osiągnięcia poprzez badanie stad i zwierząt

Osiągnięcie przez stada statusu stad urzędowo wolnych od enzootycznej białaczki bydła w takiej liczbie lub procencie, które pozwolą o wystąpienie przez Rzeczpospolitą Polską do Komisji Europejskiej o uznanie regionów za urzędowo wolne od tej choroby.

Choroba: Enzootyczna białaczka bydła   **Gatunek zwierząt:** bydło

Region	Łączna liczba stad	Łączna liczba stad objętych programem	Spodziewana liczba stad do zbadania	Spodziewana liczba stad z dodatnim wynikiem	Spodziewana liczba nowych stad z dodatnim wynikiem	Spodziewana liczba stad do likwidacji	Spodziewany % stad z dodatnim wynikiem do likwidacji	WSKAŹNIKI DOCELOWE		
								Spodziewany % objętych stad	% stad z dodatnim wynikiem; spodziewany okres powszechnego występowania stad	% nowych stad z dodatnim wynikiem; spodziewana częstość występowania w stadach
1	2	3	4	5	6	7	$8 = (7/5) \times 100$	$9 = (4/3) \times 100$	$10 = (5/4) \times 100$	$11 = (6/4) \times 100$
Ogółem	901 894	901 894	678317	7 134	713	713	9,99	75,21	1,05	0,11

7. 3 Cele do osiągnięcia poprzez badanie zwierząt

Wykrycie, a następnie wyeliminowanie zwierząt zakażonych wirusem enzootycznej białaczki bydła. Poprzez to działanie, zapobieżenie szerzeniu się choroby w stadach i w regionach oraz umożliwienie wszczęcia procedury uzyskania przez stada statusu stad urzędowo wolnych od enzootycznej białaczki bydła.

Choroba: Enzootyczna białaczka bydła   **Gatunek zwierząt:** bydło

Region	Łączna liczba zwierząt	Liczba zwierząt objętych programem	Spodziewana liczba zwierząt do zbadania	Liczba zwierząt do zbadania indywidualnie	Spodziewana liczba zwierząt z dodatnim wynikiem	Ubój		Wskaźniki docelowe	
						Liczba zwierząt z dodatnim wynikiem do poddania ubojowi lub zabicia	Łączna liczba zwierząt do poddania ubojowi	Spodziewany % objętych zwierząt	% zwierząt z dodatnim wynikiem (spodziewany okres powszechnego występowania zwierząt)
1	2	3	4	5	6	7	8	9= $(4/3) \times 100$	10= $(6/4) \times 100$
Ogółem:	6376261	6376261	1782099	1782099	6607	19632	19632	27,95	0,37

7. 4 Cele kwalifikacji stad i zwierząt

Wyeliminowanie stad posiadających zawieszenie statusu stada urzędowo wolnego od enzootycznej białaczki bydła oraz osiągnięcie przez stada wolne od tej choroby (udokumentowany brak występowania choroby przy niepełnej procedurze dla uzyskania uznania) statusu stad urzędowo wolnych od enzootycznej białaczki bydła.

Choroba: Enzootyczna białaczka bydła   Gatunek zwierząt: bydło

Łączna liczba stad / zwierząt objętych programem		Cele w zakresie statusu stad i zwierząt objętych programem											
		Spodziewany nieznany status		Spodziewane nie wolne lub oficjalnie nie wolne				Spodziewane wolne lub oficjalnie wolne zawieszono		Spodziewane wolne		Spodziewane oficjalnie wolne	
				Ostatni dodatni wynik badania		Ostatni ujemny wynik badania							
Stada	Zwierzęta	Stada	Zwierzęta	Stada	Zwierzęta	Stada	Zwierzęta	Stada	Zwierzęta	Stada	Zwierzęta	Stada	Zwierzęta
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
901 894	6376261	0	0	7 134	20574	580372	b.d.	71	71	580 372	b.d.	125 628	b.d.

8. Szczegółowa analiza kosztów programu

Koszt programu liczono wg kursu średniego euro z dnia 27 kwietnia 2006 r., który wynosił 3,8665 zł.

Wszystkie wartości podane bez VAT

Koszty	Wyszczególnienie	Liczba jednostek	Jednostkowy koszt w zł	Suma ogółem* w zł	Finansowanie wspólnotowe (tak/nie)
1. Testów					
1.1. analizy	Test: ELISA	1782099	2,61	4651278	TAK
1.2. próbek		1782099	7,35	13098428	TAK
1.3. Inne	- dojazd w celu pobrania próbek	1782099	0,54	962333	TAK
	- jednorazowy przyrząd do pobrania krwi	1782099	0,64	1140543	TAK
3. Uboju i zniszczenia					
3.1. odszkodowanie za zwierzęta		19652	2000,00	39304000	TAK
3.3. zniszczenia		20	527,00	10540	TAK
4. Wynagrodzenia (pracownicy zatrudnieni wyłącznie w celu realizacji programu)					
	- rzeczoznawcy (praca / dojazd)	39304	30,46	1197200	TAK
Razem				60 364 322	TAK

* są to szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków zaplanowanych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na 2007r.

Program zwalczania gruźlicy bydła (Bovine tuberculosis)

1. Identyfikacja programu

Państwo Członkowskie: **Rzeczpospolita Polska**

Choroba: **Gruźlica bydła**

Rok implementacji: **2007**

Data wysłania do Komisji: **31 maja 2006 r.**

2. Dane historyczne dotyczące ewolucji choroby

Działania w zakresie zwalczania gruźlicy bydła zostały zapoczątkowane w Polsce wraz z przyjęciem rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 sierpnia 1927 r. o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych (Dz. U. Nr 77, poz. 673, z późn. zm.).

Skutkiem prowadzonych po 1945 r. działań było uzyskanie przez poszczególne województwa statusu województwa urzędowo wolnego od gruźlicy bydła. Ostatnie województwo uzyskało ten status w 1975 r. Z dniem 1 grudnia 1975 r. obszar państwa uznano za wolny od gruźlicy bydła (Komunikat Ministra Rolnictwa z dnia 24 grudnia 1975 r. (nr WETgb-641-8/75) w sprawie uznania obszaru Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej za wolny od gruźlicy bydła (Dz. U. Min. Rol. z 1976 r. Nr 2, poz. 7)).

Poniższa tabela prezentuje daty uzyskiwania przez poszczególne województwa statusu województwa urzędowo wolnego od gruźlicy (tabela przedstawia status epizootyczny dla poszczególnych województw, odzwierciedlając obecnie obowiązujący podział administracyjny Rzeczypospolitej Polskiej).

województwo	data uznania za wolne
<i>dolnośląskie</i>	<i>1975r.</i>
<i>kujawsko - pomorskie</i>	<i>1971r.</i>
<i>lubelskie</i>	<i>1963r.</i>
<i>lubuskie</i>	<i>1973r.</i>
<i>łódzkie</i>	<i>1969r.</i>
<i>małopolskie</i>	<i>1965r.</i>
<i>mazowieckie</i>	<i>1968r.</i>

opolskie	1971r.
podkarpackie	1964r.
podlaskie	1963r.
pomorskie	1970r.
śląskie	1969r.
świętokrzyskie	1966r.
warmińsko-mazurskie	1970r.
wielkopolskie	1975r.
zachodniopomorskie	1973r.

Po uznaniu Polski za kraj wolny od gruźlicy bydła, zapoczątkowano w 1975 r. badanie bydła według schematu: 1/3 pogłowia bydła rocznie na terenie każdego województwa, zgodnie z przyjętym przez Ministra Rolnictwa programem kontroli gruźlicy bydła.

Wspomniany program kontroli, aktualizowany w ramach „Rocznych założeń dla kontroli chorób zakaźnych zwierząt” obowiązywał do 1999 r., kiedy kwestię monitoringu gruźlicy bydła uregulowało rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 12 października 1999 r. w sprawie określenia rodzaju prób, zakresu badań i sposobu prowadzenia dokumentacji przy badaniach kontrolnych występowania zakażeń zwierząt oraz pozostałości chemicznych, biologicznych, leków i skażeń promieniotwórczych w tkankach zwierząt, mięsie, środkach spożywczych pochodzenia zwierzęcego i niejadalnych surowcach zwierzęcych (Dz. U. Nr 93, poz. 1080, z późn. zm.).

Zgodnie z regulacją zawartą w wyżej wymienionym rozporządzeniu, w każdym roku należało przeprowadzić badanie testem tuberkulinowym 1/3 pogłowia bydła powyżej 6. tygodnia życia znajdującego się na terenie każdego powiatu tak, aby w 3 kolejnych latach zbadać całe pogłowie bydła na terenie powiatu.

Następnie kwestia monitoringu gruźlicy bydła została uregulowana w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 4 kwietnia 2003 r. w sprawie określenia jednostek chorobowych, sposobu prowadzenia kontroli, zakresu badań oraz zasady ich finansowania (Dz. U. Nr 62 poz. 571). Zmiana, w porównaniu z wcześniejszą regulacją, polegała na określeniu, że badania odbywają się przy zastosowaniu metody tuberkulinizacji śródskórnej.

Od grudnia 2004 r. kwestię badań kontrolnych w kierunku gruźlicy bydła reguluje rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 grudnia 2004 r. w sprawie określenia jednostek chorobowych, sposobu prowadzenia kontroli oraz zakresu badań kontrolnych zakażeń zwierząt. Rozporządzenie to stanowi, że w celu kontroli występowania gruźlicy bydła corocznie tuberkulinizacją śródskórną obejmuje się 1/3 stad bydła na obszarze powiatu tak, aby w okresie 3 lat poddać badaniu wszystkie stada bydła znajdujące się na obszarze tego powiatu. Badaniu poddaje się bydło powyżej 6. tygodnia życia. Zmiana, w

porównaniu z wcześniejszą regulacją, polega na określeniu, że badania obejmują 1/3 stad bydła, a nie 1/3 pogłowia bydła na terenie każdego powiatu.

3. Opis programu

W Rzeczypospolitej Polskiej program kontroli gruźlicy bydła jest obecnie prowadzony zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 grudnia 2004 r. w sprawie określania jednostek chorobowych, sposobu prowadzenia kontroli oraz zakresu badań kontrolnych zakażeń zwierząt.

Zgodnie z informacjami przesłanymi przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa na wniosek Głównego Lekarza Weterynarii stan pogłowia bydła na dzień 14 kwietnia 2006 r. przedstawia się następująco:

Bydło ogółem		Liczba stad z 1 sztuką bydła	Stada z 2-5 sztukami bydła		Stada powyżej 5 sztuk bydła	
liczba stad	liczba zwierząt		liczba stad	liczba zwierząt	liczba stad	liczba zwierząt
806 845	6 098 417	204 384	354 953	1058033	247 508	4 836 000

Zgodnie z wyliczeniami, programem zostanie objęte 2 032 806 zwierząt w 268 949 stadach. Biorąc pod uwagę możliwość wystąpienia stad pustych, przewiduje się przebadanie 1 949 636 sztuk bydła.

Sposób postępowania w przypadku wystąpienia podejrzenia lub stwierdzenia gruźlicy bydła reguluje rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 listopada 2004 r. w sprawie zwalczania gruźlicy bydła (Dz. U. Nr 258, poz. 2585).

W przypadku podejrzenia choroby powiatowy lekarz weterynarii podejmuje niezwłocznie czynności mające na celu potwierdzenie lub wykluczenie choroby. Organ ten przeprowadza dochodzenie epizootyczne, badanie kliniczne zwierząt lub badanie poubojowe lub sekcję zwłok, wykonuje test diagnostyczny albo pobiera próby do badań diagnostycznych. Obejmuje stado nadzorem i nakłada na nie restrykcję w postaci zakazu przemieszczania bydła do stada oraz ze stada, z wyłączeniem przemieszczania dokonywanego w celu przeprowadzenia natychmiastowego uboju. Sztuki podejrzane o chorobę zostają odizolowane od reszty stada. Ponadto powiatowy lekarz weterynarii podejmuje inne niezbędne czynności zmierzające do zapobieżenia rozprzestrzenianiu się gruźlicy bydła.

W przypadku stwierdzenia gruźlicy (stosownie do art. 2 pkt 23 ustawy o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt oraz § 5 rozporządzenia w sprawie zwalczania gruźlicy bydła) powiatowy lekarz weterynarii powiadamia państwowego inspektora sanitarnego oraz podmiot skupujący mleko. Wyznacza ognisko choroby oraz zakazuje przemieszczania bydła do i z chorego stada (dozwolone jest jedynie przemieszczanie w celu natychmiastowego uboju). Mleko chorych zwierząt może zostać wykorzystane jedynie, po odpowiedniej obróbce cieplnej, do skarmiania zwierząt w danym

gospodarstwie. Powiatowy lekarz weterynarii nakazuje oznakowanie i izolację w stadzie chorych sztuk do czasu ich zabicia.

Powiatowy lekarz weterynarii podejmuje również inne czynności, zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie zwalczania gruźlicy bydła.

Ognisko choroby uznaje się za wygasłe, jeżeli wszystkie sztuki chore padły lub zostały zabite, przeprowadzone zostało oczyszczanie i odkażanie, a wyniki dwóch kolejnych testów tuberkulinizacji porównawczej, przeprowadzonych w określonym czasie u pozostałych sztuk w stadzie są ujemne. Pierwszy test przeprowadza się nie wcześniej niż po upływie 60 dni, drugi zaś nie wcześniej niż w czwartym i nie później niż w dwunastym miesiącu od dnia usunięcia ostatniego chorego zwierzęcia z ogniska.

Warunki konieczne do uznania stada lub gospodarstwa za urzędowo wolne od gruźlicy bydła opisane zostały w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 czerwca 2005 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych niezbędnych do uzyskania i zachowania uznania stada lub gospodarstwa za urzędowo wolne lub wolne od chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. Nr 126, poz. 1058).

Program nie wprowadza dodatkowych wymagań co do przemieszczania bydła w związku ze statusami epizootycznymi poszczególnych regionów.

Gruźlica bydła jest chorobą nie podlegającą leczeniu, nie wykonuje się także szczepień przeciwko tej chorobie.

Celem długofalowym jest uznanie terytorium Rzeczypospolitej Polskiej za urzędowo wolne od tej jednostki chorobowej. Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej będzie mogło zostać uznane za urzędowo wolne od choroby, jeżeli spełnione zostaną następujące warunki:

- 1) odsetek stad zakażonych gruźlicą nie przekroczył w okresie 6 kolejnych lat 0,1 % wszystkich stad bydła;
- 2) przynajmniej 99,9 % stad bydła zostało uznane za urzędowo wolne w okresie 6 lat;
- 3) możliwa jest identyfikacja stada pochodzenia i stada przejściowego dla każdej sztuki bydła;
- 4) wszystkie zwierzęta rzeźne z gatunku bydło pochodzące z danego obszaru są poddawane badaniu poubojowemu;
- 5) są przestrzegane przepisy w sprawie zawieszania i uchylania statusu stada urzędowo wolnego od gruźlicy bydła;
- 6) nie szczepi się bydła przeciwko gruźlicy oraz nie leczy się bydła chorego na tę chorobę;
- 7) bydło wprowadzane na terytorium państwa, do chowu lub hodowli, pochodzi wyłącznie z państw lub regionów uznanych za wolne od gruźlicy bydła oraz uzyskało ujemny wynik w indywidualnym teście tuberkulinizacji.

4. Środki przewidziane programem

4.1. Podsumowanie środków przewidzianych programem:

Czas trwania: 1 rok

Pierwszy rok: 2007

Ostatni rok: 2007

Działania podejmowane w związku z realizacją programu:

☒ Kontrola	☒ Zwalczanie
☒ Badania	☒ Badania
☒ Ubój zwierząt z dodatnim wynikiem	☒ Ubój zwierząt z dodatnim wynikiem
☒ Zabicie zwierząt z dodatnim wynikiem	☒ Zabicie zwierząt z dodatnim wynikiem
☐ Szczepienia	☐ Rozszerzony ubój lub zabicie
☐ Leczenie	☒ Zniszczenie produktów
☒ Zniszczenie produktów	
☒ Kontrola i nadzór	
☐ Inne środki (wymienić)	

4.2. Ustanowienie władz centralnych odpowiedzialnych za nadzór i koordynację działań zajmujących się wdrażaniem programu:

Zgodnie z art. 57 ust. 8 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych, Główny Lekarz Weterynarii nadzoruje realizację programu zwalczania chorób zakaźnych zwierząt, a w przypadku programu współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej, informuje Komisję Europejską o postępach w jego realizacji zgodnie z przepisami obowiązującymi w Unii Europejskiej.

Odpowiedzialność terenowych organów Inspekcji Weterynaryjnej za realizację programów określona została w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. Nr 33, poz. 287, z późn. zm.) oraz ustawie z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych.

4.3. Opis i określenie obszarów geograficznych i administracyjnych, na których program zostanie wdrożony

Program wprowadza się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Programem objętym będzie 16 województw, w skład których wchodzi 314 powiatów oraz 65 miast na prawach powiatów.

Mapa 1. Podział administracyjny terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na województwa

4.4. Najważniejsze krajowe akty prawne w zakresie objętym programem

4.4.1. Prawodawstwo krajowe dotyczące rejestracji gospodarstw:

- ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt,
- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 stycznia 2003 r. w sprawie rejestru podmiotów prowadzących niektóre rodzaje działalności dotyczące zwierząt i produktów zwierzęcych (Dz. U. Nr 7, poz. 87),
- ustawa z dnia 18 grudnia 2003 r. o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności (Dz. U. z 2004 r. Nr 10, poz. 76).

4.4.2. Prawodawstwo krajowe dotyczące identyfikacji i rejestracji zwierząt:

- ustawa z dnia 2 kwietnia 2004 r. o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt (Dz. U. Nr 91, poz. 872, z późn. zm.).
- 4.4.3. Prawodawstwo krajowe dotyczące powiadamiania o gruźlicy bydła:
- ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. Zgodnie z ustawą gruźlica bydła jest chorobą podlegającą obowiązkowi zwalczania (załącznik nr 2 do ustawy),
  - rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 25 listopada 2005 r. w sprawie zakresu, sposobu i terminów przekazywania informacji o występowaniu chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi zwalczania i rejestracji oraz o wynikach monitorowania chorób odzwierzęcych i odzwierzęcych czynników chorobotwórczych, a także związanej z nimi oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe (Dz. U. Nr 242, poz. 2045).
- 4.4.4. Prawodawstwo krajowe dotyczące działań podejmowanych w przypadku stwierdzenia wystąpienia gruźlicy bydła, podejmowanych w celu zwalczania tej choroby:
- ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt,
  - rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 listopada 2004 r. w sprawie zwalczania gruźlicy bydła,
  - rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 26 sierpnia 2005 r. w sprawie sposobu i warunków wprowadzania czasowych zakazów opuszczania ogniska choroby zakaźnej zwierząt oraz czasowych ograniczeń w ruchu osobowym lub pojazdów (Dz. U. Nr 169, poz. 1423).
- 4.4.5. Prawodawstwo krajowe dotyczące kwalifikacji zwierząt i stad na podstawie kryterium występowania lub zagrożenia wystąpienia gruźlicy bydła:
- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 listopada 2004 r. w sprawie zwalczania gruźlicy bydła,
  - rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 czerwca 2005 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych niezbędnych do uzyskania i zachowania uznania stada lub gospodarstwa za urzędowo wolne lub wolne od chorób zakaźnych zwierząt.
- 4.4.6. Procedury kontrolne, a w szczególności zasady przemieszczania się zwierząt narażonych na kontakt lub zakażenie gruźlicą bydła:
- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 listopada 2004 r. w sprawie zwalczania gruźlicy bydła,
  - rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 26 sierpnia 2005 r. w sprawie sposobu i warunków wprowadzania czasowych zakazów opuszczania ogniska choroby zakaźnej zwierząt oraz czasowych ograniczeń w ruchu osobowym lub pojazdów.
- 4.4.7. Prawodawstwo krajowe dotyczące kontroli występowania gruźlicy bydła:
- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 grudnia 2004 r. w sprawie określenia jednostek chorobowych, sposobu prowadzenia kontroli oraz

zakresu badań kontrolnych zakażeń zwierząt (Dz. U. Nr 282, poz. 2813, z późn. zm.).

4.4.8. Prawodawstwo krajowe dotyczące odszkodowań dla posiadaczy zwierząt zabitych z nakazu właściwych organów w związku ze zwalczaniem gruźlicy bydła:

- ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

5. Ogólny opis kosztów i korzyści:

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 sierpnia 2004 r. w sprawie warunków i wysokości wynagrodzenia za wykonywanie czynności przez lekarzy weterynarii i inne osoby wyznaczone przez powiatowego lekarza weterynarii (Dz. U. Nr 178, poz. 1837), wynagrodzenie za badanie alergiczne (tuberkulinizację) wynosi:

- 1) za pierwszą sztukę w stadzie – 15,00 zł,
- 2) od 2 do 5 sztuk – za każde zwierzę – 7,50 zł,
- 3) powyżej 5 sztuk – za każde następne zwierzę – 6,00 zł.

W celu określenia kwot wynagrodzenia za przeprowadzenie badań wstępnie przyjęto na potrzeby programu, że w czasie jego realizacji zostanie przebadanych 268 949 sztuk bydła, o których mowa w pkt 1, 517 347 sztuk bydła, o których mowa w pkt 2, oraz 1 163 341 sztuk bydła, o których mowa w pkt 3.

Całkowite koszty związane z realizacją programu są przewidziane na kwotę **26 761 428 zł**.

Główną korzyścią z realizacji programu dla właścicieli stad oraz podmiotów prowadzących obrót bydłem będzie prowadzenie swobodnego handlu bydłem wewnątrz wspólnoty, dzięki uzyskaniu statusów regionów urzędowo wolnych. Po uznaniu danego stada i regionu za urzędowo wolne od gruźlicy bydła, możliwy będzie swobodny handel bydłem, bez przeszkód o charakterze sanitarnym, co zwiększy konkurencyjność polskich hodowców i producentów bydła na rynku unijnym, jak również na rynkach państw trzecich.

Dodatkową korzyścią płynącą z realizacji programu, będzie możliwość uniknięcia strat bezpośrednich – kosztów wynikających ze zmniejszenia produkcji. W celu utrzymania statusu stada uznanego za urzędowo wolne od gruźlicy bydła wystarczy wykonywać badania w kierunku tej jednostki chorobowej jedynie co trzy lata. Ponadto, w regionach uznanych za urzędowo wolne, będzie można zmniejszyć częstotliwość badań po osiągnięciu statusu. Później będzie możliwa dalsza redukcja częstości badań, jednak dopiero wtedy, gdy sytuacja epizootyczna w zakresie gruźlicy bydła poprawi się na całym terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, przez co obniżone zostaną całkowite koszty wykonywanych badań.

6. Dane odnośnie sytuacji epizootycznej w ostatnich latach

6.1. Ewolucja choroby

6.1.1. Dane odnośnie rozwoju choroby

6.1.1.1. Dane odnośnie stad

Choroba: gruźlica bydła   Gatunek zwierząt: bydło

Rok: 2001

Region	Całkowita liczba stad (a)	Liczba stad objętych programem	Liczba stad zbadanych	Liczba stad z dodatnim wynikiem	Liczba nowych stad z dodatnim wynikiem (c)	Liczba stad, z których usunięto wszystkie zwierzęta	% stad z dodatnim wynikiem, z których usunięto wszystkie zwierzęta	Wskaźniki		
								% objętych stad	% stad z dodatnim wynikiem	% nowych stad z dodatnim wynikiem
1	2	3	4	5	6	7	$8 = (7/5) \times 100$	$9 = (4/3) \times 100$	$10 = (5/4) \times 100$	$11 = (6/4) \times 100$
terytorium państwa	1097208	1097208	292672	21	21	0	0	27	0,007	0,007

Rok: 2002

Region	Całkowita liczba stad (a)	Liczba stad objętych programem	Liczba stad zbadanych	Liczba stad z dodatnim wynikiem (b)	Liczba nowych stad z dodatnim wynikiem(c)	Liczba stad, z których usunięto wszystkie zwierzęta	% stad z dodatnim wynikiem, z których usunięto wszystkie zwierzęta	Wskaźniki		
								% objętych stad	% stad z dodatnim wynikiem	% nowych stad z dodatnim wynikiem
1	2	3	4	5	6	7	$8 = (7/5) \times 100$	$9 = (4/3) \times 100$	$10 = (5/4) \times 100$	$11 = (6/4) \times 100$
terytorium państwa	975108	975108	243317	brak danych	brak danych	0	0	24	brak danych	brak danych

Rok: 2003

Region	Całkowita liczba stad (a)	Liczba stad objętych programem	Liczba stad zbadanych	Liczba stad z dodatnim wynikiem (b)	Liczba nowych stad z dodatnim wynikiem(c)	Liczba stad, z których usunięto wszystkie zwierzęta	% stad z dodatnim wynikiem, z których usunięto wszystkie zwierzęta	Wskaźniki		
								% objętych stad	% stad z dodatnim wynikiem	% nowych stad z dodatnim wynikiem
1	2	3	4	5	6	7	$8 = (7/5) \times 100$	$9 = (4/3) \times 100$	$10 = (5/4) \times 100$	$11 = (6/4) \times 100$
terytorium państwa	898464	898464	268884	22	22	0	0	30	0,008	0,008

Rok 2004:

Region	Całkowita liczba stad (a)	Liczba stad objętych programem	Liczba stad zbadanych	Liczba stad z dodatnim wynikiem (b)	Liczba nowych stad z dodatnim wynikiem (c)	Liczba stad, z których usunięto wszystkie zwierzęta	% stad z dodatnim wynikiem, z których usunięto wszystkie zwierzęta	Wskaźniki		
								% objętych stad	% stad z dodatnim wynikiem	% nowych stad z dodatnim wynikiem
1	2	3	4	5	6	7	$8 = (7/5) \times 100$	$9 = (4/3) \times 100$	$10 = (5/4) \times 100$	$11 = (6/4) \times 100$
terytorium państwa	882761	282752	260907	134	123 (*)	20	14,9	92,27	0,051	0,047

Rok 2005:

Region	Całkowita liczba stad (a)	Liczba stad objętych programem	Liczba stad zbadanych	Liczba stad z dodatnim wynikiem (b)	Liczba nowych stad z dodatnim wynikiem (c)	Liczba stad, z których usunięto wszystkie zwierzęta	% stad z dodatnim wynikiem, z których usunięto wszystkie zwierzęta	Wskaźniki		
								% objętych stad	% stad z dodatnim wynikiem	% nowych stad z dodatnim wynikiem
1	2	3	4	5	6	7	$8 = (7/5) \times 100$	$9 = (4/3) \times 100$	$10 = (5/4) \times 100$	$11 = (6/4) \times 100$
terytorium państwa	930436	312244	267720(**)	124	78	18	14,52%	85,741%	0,046%	0,029%

(*) zgodnie z sugestiami przedstawicieli Komisji Europejskiej od 2004 r. w sprawozdawczości jako stado z dodatnim wynikiem odnotowujemy stado, w którym wystąpił dodatni wynik tuberkulinizacji porównawczej. We wcześniejszych latach jako dodatni wynik rozumiany był wynik potwierdzony mikrobiologicznie.

(**) jest to liczba stad, w których przeprowadzono kontrole. Natomiast liczba stad, w których przeprowadzono badania to 229712. Odnotowano 38008 stad, w których nie stwierdzono zwierząt.

(a) Łączna liczba stad w regionie łącznie ze stadami kwalifikującymi się i nie kwalifikującymi się do programu

(b) Stada co najmniej z jednym zwierzęciem reagującym dodatnio w ramach programu niezależnie od ilości razy jaką stado zostało zbadane

(c) Stada, których status w poprzednim okresie był nieznany, nie wolny – ujemny, wolny, urzędowo wolny lub zawieszony i które mają przynajmniej jedno reagujące dodatnio zwierzę.

6.1.1.2. Dane dotyczące zwierząt

Choroba: gruźlica bydła

Gatunek zwierząt: bydło

Rok: 2001

Region	Łączna liczba zwierząt (a)	Liczba zwierząt do zbadania w ramach programu	Liczba zwierząt zbadanych (b)	Liczba zwierząt zbadanych indywidualnie (c)	Liczba zwierząt z dodatnim wynikiem	Ubój		Wskaźniki	
						Liczba zwierząt z dodatnim wynikiem poddanych ubojowi lub zabitych	Łączna liczba zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych	%przebadanych zwierząt objętych programem	% zwierząt z dodatnim wynikiem
1	2	3	4	5	6	7	8	9=(4/3)x100	10=(6/4)x1
terytorium państwa	5262088	5262088	1488621	1488621	33	33	156	28	0,002

Rok: 2002

Region	Łączna liczba zwierząt (a)	Liczba zwierząt do zbadania w ramach programu	Liczba zwierząt zbadanych (b)	Liczba zwierząt zbadanych indywidualnie (c)	Liczba zwierząt z dodatnim wynikiem	Ubój		Wskaźniki	
						Liczba zwierząt z dodatnim wynikiem poddanych ubojowi lub zabitych	Łączna liczba zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych	%przebadanych zwierząt objętych programem	% zwierząt z dodatnim wynikiem
1	2	3	4	5	6	7	8	$9=(4/3) \times 10000$	$10=(6/4) \times 100$
terytorium państwa	4461206	4461206	1574819	1574819	94	94	275	35	0,006

Rok: 2003

Region	Łączna liczba zwierząt (a)	Liczba zwierząt do zbadania w ramach programu	Liczba zwierząt zbadanych (b)	Liczba zwierząt zbadanych indywidualnie (c)	Liczba zwierząt z dodatnim wynikiem	Ubój		Wskaźniki	
						Liczba zwierząt z dodatnim wynikiem poddanych ubojowi lub zabitych	Łączna liczba zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych	%przebadanych zwierząt objętych programem	% zwierząt z dodatnim wynikiem
1	2	3	4	5	6	7	8	$9=(4/3) \times 100$	$10=(6/4) \times 100$
terytorium państwa	5652154	5652154	1724936	1724936	108	108	309	31	0,006

Rok: 2004

Region	Łączna liczba zwierząt (a)	Liczba zwierząt do zbadania w ramach programu	Liczba zwierząt zbadanych (b)	Liczba zwierząt zbadanych indywidualnie (c)	Liczba zwierząt z dodatnim wynikiem	Ubój		Wskaźniki	
						Liczba zwierząt z dodatnim wynikiem poddanych ubojowi lub zabitych	Łączna liczba zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych	%przebadanych zwierząt objętych programem	% zwierząt z dodatnim wynikiem
1	2	3	4	5	6	7	8	9=(4/3)x100	10=(6/4)x100
terytorium państwa	5649362	1760436	1674775	1674775	536 (*)	548	548	95,13 (**)	0,03

Rok: 2005

Region	Łączna liczba zwierząt (a)	Liczba zwierząt do zbadania w ramach programu	Liczba zwierząt zbadanych (b)	Liczba zwierząt zbadanych indywidualnie (c)	Liczba zwierząt z dodatnim wynikiem	Ubój		Wskaźniki	
						Liczba zwierząt z dodatnim wynikiem poddanych ubojowi lub zabitych	Łączna liczba zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych	%przebadanych zwierząt objętych programem	% zwierząt z dodatnim wynikiem
1	2	3	4	5	6	7	8	9=(4/3)x100	10=(6/4)x100
terytorium państwa	6146623	1972141	1584421	1584421	538	530	567	80,34%	0,034%

(*) zgodnie z sugestiami przedstawicieli Komisji Europejskiej od 2004 r. w sprawozdawczości jako zwierzę z dodatnim wynikiem odnotowujemy stado, w którym uzyskano dodatni wynik tuberkulinizacji porównawczej. We wcześniejszych latach jako dodatni wynik rozumiany był wynik potwierdzony mikrobiologicznie.

(**) przez procent objętych zwierząt rozumie się liczbę zwierząt zbadanych w stosunku do liczby objętych programem

- (a) Łączna liczba stad w regionie łącznie ze stadami kwalifikującymi się i nie kwalifikującymi się do programu
- (b) Obejmuje zwierzęta badane indywidualnie i zbiorowo
- (c) Obejmuje tylko zwierzęta zbadane indywidualnie

6.2. Dane dotyczące nadzoru i badań laboratoryjnych

Rok: 2001   Choroba: gruźlica bydła   Gatunek zwierząt: bydło

Opis zastosowanych testów mikrobiologicznych: izolacja *Mycobacterium bovis*

Opis innych zastosowanych testów: test tuberkulinizacji śródskórnej pojedynczej z użyciem tuberkuliny bydlęcej oraz porównawczej z użyciem tuberkuliny bydlęcej i ptasiej.

Region	Testy mikrobiologiczne		Inne testy: test tuberkulinowy	
	Liczba zbadanych próbek	Liczba próbek z dodatnim wynikiem	Liczba zbadanych próbek	Liczba próbek z dodatnim wynikiem
terytorium państwa	156	33	1488621	156

Rok: 2002 Choroba: gruźlica bydła Gatunek zwierząt: bydło

Opis zastosowanych testów mikrobiologicznych: izolacja *Mycobacterium bovis*

Opis innych zastosowanych testów: test tuberkulinizacji śródskórnej pojedynczej z użyciem tuberkuliny bydlęcej oraz porównawczej z użyciem tuberkuliny bydlęcej i ptasiej.

Region	Testy mikrobiologiczne I		Inne testy: test tuberkulinowy	
	Liczba zbadanych próbek	Liczba próbek z dodatnim wynikiem	Liczba zbadanych próbek	Liczba próbek z dodatnim wynikiem
terytorium państwa	275	94	1574819	275

Rok: 2003 Choroba: gruźlica bydła Gatunek zwierząt: bydło

Opis zastosowanych testów mikrobiologicznych: izolacja *Mycobacterium bovis*

Opis innych zastosowanych testów: test tuberkulinizacji śródskórnej pojedynczej z użyciem tuberkuliny bydlęcej oraz porównawczej z użyciem tuberkuliny bydlęcej i ptasiej.

Region	Testy mikrobiologiczne		Inne testy: test tuberkulinowy	
	Liczba zbadanych próbek	Liczba próbek z dodatnim wynikiem	Liczba zbadanych próbek	Liczba próbek z dodatnim wynikiem
terytorium państwa	309	108	1724936	309

Rok: 2004 Choroba: gruźlica bydła Gatunek zwierząt: bydło

Opis zastosowanych testów mikrobiologicznych: izolacja *Mycobacterium bovis*

Opis innych zastosowanych testów: test tuberkulinizacji śródskórnej pojedynczej z użyciem tuberkuliny bydłowej oraz porównawczej z użyciem tuberkuliny bydłowej i ptasiej.

Region	Testy mikrobiologiczne lub wirusologiczne		Inne testy: test tuberkulinowy	
	Liczba zbadanych próbek	Liczba próbek z dodatnim wynikiem	Liczba zbadanych próbek	Liczba próbek z dodatnim wynikiem
terytorium państwa	536	206	1674775	536

Rok: 2005 Choroba: gruźlica bydła Gatunek zwierząt: bydło

Opis zastosowanych testów mikrobiologicznych: izolacja *Mycobacterium bovis*

Opis innych zastosowanych testów: test tuberkulinizacji śródskórnej pojedynczej z użyciem tuberkuliny bydłowej oraz porównawczej z użyciem tuberkuliny bydłowej i ptasiej.

Region	Testy mikrobiologiczne		Inne testy: test tuberkulinowy	
	Liczba zbadanych próbek	Liczba próbek z dodatnim wynikiem	Liczba zbadanych próbek	Liczba próbek z dodatnim wynikiem
terytorium państwa	538	284	1584421	538

6.3. Dane dotyczące zakażeń

Rok: 2001 Choroba: gruźlica bydła Gatunek zwierząt: bydło

Region	Ilość zakażonych stad	Ilość zakażonych zwierząt
terytorium państwa	21	33

Rok: 2002 Choroba: gruźlica bydła Gatunek zwierząt: bydło

Region	Ilość zakażonych stad	Ilość zakażonych zwierząt
terytorium państwa	Brak danych	94

Rok: 2003 Choroba: gruźlica bydła Gatunek zwierząt: bydło

Region	Ilość zakażonych stad	Ilość zakażonych zwierząt
terytorium państwa	22	108

Rok: 2004 Choroba: gruźlica bydła Gatunek zwierząt: bydło

Region	Ilość zakażonych stad	Ilość zakażonych zwierząt
terytorium państwa	75	206

Rok: 2005 Choroba: gruźlica bydła Gatunek zwierząt: bydło

Region	Ilość zakażonych stad	Ilość zakażonych zwierząt
terytorium państwa	42	284

6.4. Dane odnośnie statusu zwierząt na koniec roku:

Rok: 2005 Choroba: gruźlica bydła Gatunek zwierząt: bydło

Region	Status stad i zwierząt objętych programem na koniec roku													
	Całkowita liczba stad i zwierząt objętych programem		Nieznany (a)		Nie wolne i nie urzędowo wolne				Wolne lub urzędowo wolne zawieszane		Wolne		Urzędowo wolne	
	Stada	Zwierzęta	Stada	Zwierzęta	Ostatni dodatni wynik (b)		Ostatni ujemny wynik (c)		Stada	Zwierzęta	Stada	Zwierzęta	Stada	Zwierzęta
terytorium państwa	229712	1584421	0	0	29	591	5	75	39	3989	0	0	229639	1579736

(a) Status nieznan: brak wyników poprzednich badań

(b) Nie wolne i dodatni wynik ostatniego badania: zbadane, co najmniej z jednym dodatnim wynikiem w ostatnim badaniu

(c) Nie wolne i dodatni wynik ostatniego badania: zbadane, co najmniej z ujemnymi wynikami w ostatnim badaniu, ale nie będące urzędowo wolne

7. Cele

7.1. Cele testów diagnostycznych

7.1.1. Cele w odniesieniu do testów diagnostycznych

7.1.1.1. Liczba testów

Region	Typ testu	Populacja docelowa	Typ próbki	Cel	Liczba planowanych testów
terytorium państwa	test tuberkulinowy	bydło powyżej 6 tygodnia	-	kontrola	1 949 636

7.1.1.2. Plany testów

W przypadku gruźlicy bydła badanie odbywa się poprzez prowadzenie testów tuberkulinizacji śródskórnej:

- pojedynczej,
- porównawczej.

Tuberkulinizację pojedynczą i porównawczą wykonuje się poprzez śródskórną iniekcję tuberkuliny bydłowej lub bydłowej i ptasiej zgodnie z metodyką badania i standardami dla tuberkuliny zawartymi w załączniku B do dyrektywy Rady 64/432/EWG. (dane publikacyjne)

Szczegółowy sposób prowadzenia badań jest zawarty w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 listopada 2004 roku w sprawie zwalczania gruźlicy bydła.

7.1.2. Cele testowania stad i zwierząt

7.1.2.1 Cele testowania stad

Choroba: gruźlica bydła   Gatunek zwierząt: bydło

Region	Łączna liczba stad	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba stad, które zostaną zbadane	Spodziewana liczba stad z dodatnim wynikiem	Spodziewana liczba nowych stad z dodatnim wynikiem	Spodziewana liczba stad do usunięcia wszystkich zwierząt	Spodziewany odsetek stad do usunięcia wszystkich zwierząt	docelowe wskaźniki		
								Spodziewany odsetek objętych badaniem stad	% spodziewany odsetek stad z dodatnim wynikiem	% spodziewany odsetek nowych stad z dodatnim wynikiem
1	2	3	4	5	6	7	$8 = (7/5) \times 100$	$9 = (4/3) \times 100$	$10 = (5/4) \times 100$	$11 = (6/4) \times 100$
terytorium państwa	806 845	268 949	255 501	85	85	20	20%	95%	0,033	0,033

7.1.2.2. Cele testowania zwierząt

Choroba: gruźlica bydła

Region	Łączna liczba zwierząt	Łączna liczba zwierząt objętych programem	Łączna liczba zwierząt do zbadania	Łączna liczba zwierząt do zbadania indywidualnego	Łączna oczekiwana liczba zwierząt z dodatnim wynikiem	Ubój		docelowe wskaźniki	
						Liczba zwierząt z dodatnim wynikiem	Całkowita liczba zwierząt do ubicia	Spodziewany % objęcia zwierząt	% zwierząt z dodatnim wynikiem
1	2	3	4	5	6	7	8	$9=(4/3) \times 100$	$10=(6/4) \times 100$
terytorium państwa	6 098 417	2 032 806	1 931 166	1 931 166	444	444	450	95%	0,023

7.2. Cele testowania w zakresie kwalifikacji

Choroba : gruźlica bydła

Region	Cele w zakresie statusu stad i zwierząt objętych programem na koniec roku													
	Łączna liczba stad i zwierząt objętych programem		Spodziewany nieznan status(a)		Spodziewane nie wolne i nie oficjalnie wolne				Spodziewane wolne lub oficjalnie wolne zawieszono(d)		Spodziewane wolne(h)		Spodziewane oficjalnie wolne	
					Ostatni dodatni wynik badania(b)		Ostatni ujemny wynik badania(c)							
	Stada	Zwierzęta	Stada	Zwierzęta	Stada	Zwierzęta	Stada	Zwierzęta	Stada	Zwierzęta	Stada	Zwierzęta	Stada	Zwierzęta
terytorium państwa	255	1 931	0	0	20	200	0	0	40	444	0	0	255	1930522
	501	166											441	

- (a) Status nieznan: brak wyników poprzednich badań
- (b) Nie wolne i dodatni wynik ostatniego badania: zbadane, co najmniej z jednym wynikiem dodatnim w ostatnim badaniu
- (c) Nie wolne i dodatni wynik ostatniego badania: zbadane, co najmniej z wynikami ujemnymi w ostatnim badaniu, ale nie będące urzędowo wolne

8) Szczegółowa analiza kosztów programu

Koszt programu liczono wg kursu średniego euro z dnia 27 kwietnia 2006 r., który wynosił 3,8665 zł.

Wszystkie wartości podane bez VAT

Koszty:	Specyfikacja	Ilość jednostek	Koszt jednostkowy	Koszt całościowy w zł (*)	Finansowanie wspólnotowe (tak/nie)
1. Testów					
1.1. Analizy	Test: tuberkulinowy - wykonanie	268949 517347 1163341	15,00 7,50 6,00	4034235 3880103 6980046 razem: 14 894 384	tak
	Test tuberkulinowy - tuberkulina	1 949 636	0,89	1735176	tak
1.2. Próbkobrania	Koszty dojazdów - km	10 766 960	0.8	8 613 568	tak
1.3. Inne					
3. Uboju i unieszkodliwienia					
3.1. Odszkodowania za zwierzęta		450	3000	1 350 000	tak
3.2. Transportu		13 500	0,8	10 800	tak
3.3. Unieszkodliwienia		450	190	85 500	tak
4. Czyszczenia i odkażenia	100m ²	450	160	72 000	tak
ogółem				26 761 428	tak

(*) są to szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków zaplanowanych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2007

Program zwalczania brucelozy u bydła (B. abortus)

1. Identyfikacja programu

Państwo Członkowskie: **Rzeczpospolita Polska**

Choroba: **Brucelozą bydła (B. abortus)**

Rok implementacji: **2007**

Data wysłania do Komisji: **31 maja 2006 r.**

2. Dane historyczne dotyczące ewolucji choroby

Problem brucelozy w Polsce był w przeważającym stopniu ograniczony do brucelozy u bydła. Odnotowano też kilka przypadków wystąpienia zakażenia *Brucella ovis* (zapalenie najądrzy tryków) oraz brucelozy świń (*Brucella suis* serotyp 2).

W latach 1948-1956 jedynie bydło pochodzące z gospodarstw państwowych, w liczbie od 41 do 350 tysięcy rocznie, było badane w kierunku brucelozy. Odsetek reakcji serologicznych wahał się w poszczególnych latach od 7,2 % do 22,8 % badanego bydła. W tym czasie ilość zakażonych byków sięgała 1,1 do 2,1%.

W okresie pomiędzy 1956 a 1966 badano od 350 tysięcy do miliona sztuk bydła rocznie. Brucelozę diagnozowano w 2,3 do 5,7% gospodarstw państwowych oraz od 0,32 do 1,7 % gospodarstw prywatnych. W roku 1966 prawie 12% sztuk bydła w gospodarstwach państwowych było dotkniętych brucelozą.

W latach 1953-1956, prawie 226 tysięcy sztuk bydła zostało zaszczepione przeciwko brucelozie szczepionką S19. Szczepienia te kontynuowano do 1966 r., kiedy Departament Weterynarii Ministerstwa Rolnictwa zabronił używania szczepionek we wschodnich i centralnych województwach.

Aby monitorować sytuację w prywatnych gospodarstwach w latach 1965 i 1967, serologiczne badanie bydła było przeprowadzane w województwie gdańskim, lubelskim i olsztyńskim oraz w województwach graniczących z Czechosłowacją (zgodnie z ówczesnym podziałem administracyjnym państwa). Wykryto, że ilość seroreagentów nie przekraczała 0,5%.

Szeroko zakrojone środki kontroli brucelozy bydła rozpoczęto w 1969 r. w województwach wschodnich i centralnych Polski. Po badaniach serologicznych całego pogłowia i usunięciu sztuk reagujących dodatnio, uznano do 1971 r. za wolne od brucelozy u bydła województwa:

- białostockie,
- lubelskie,
- rzeszowskie,
- krakowskie,
- katowickie,
- kieleckie,

- łódzkie,
- warszawskie,

oraz w 1972 r.:

- gdańskie.

W gospodarstwach prywatnych zwierzęta, u których wykryto lub podejrzewano zakażenie, były usuwane za odszkodowaniem.

Dotknięte brucelozą zwierzęta w gospodarstwach państwowych były zabijane lub wysyłane do specjalnych gospodarstw, tzw. izolatorów bangowych. Wszystkie izolatory zostały zlikwidowane w 1975 r. po wejściu w życie w dniu 1 lipca 1975 r. rozporządzenia Ministra Rolnictwa z dnia 16 kwietnia 1975 r. w sprawie obowiązku zgłaszania i zwalczania brucelozy zwierząt (Dz. U. Nr 13, poz. 77), na mocy którego uznano brucelozę bydła, świń, owiec i kóz za chorobę podlegającą obowiązkowi zgłaszania oraz określono środki stosowane w celu zwalczania tej choroby.

W latach 1975-1978 zwalczanie brucelozy było kontynuowane w pozostałych województwach. W tym okresie również przeprowadzono badania serologiczne, które obejmowały od 5 do 7 milionów sztuk bydła rocznie. W efekcie tych badań wykryto brucelozę u 31 720 sztuk bydła.

Należy podkreślić, że około 10% zabitego bydła pochodziło z 42 województw (z ogólnej liczby 49 województw, zgodnie z obowiązującym w tym czasie podziałem administracyjnym państwa), a prawie 90% z terenu 7 województw, z tego głównie z województw: gorzowskiego, olsztyńskiego, poznańskiego, szczecińskiego, zielonogórskiego.

Z dniem 1 grudnia 1980 r., decyzją Ministra Rolnictwa (Komunikat Ministra Rolnictwa z dnia 3 października 1980 r. /nr WETsp-II-4414-15/80/ w sprawie uznania obszaru Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej za wolny od brucelozy bydła), terytorium Rzeczypospolitej Polski zostało uznane za urzędowo wolne od brucelozy bydła. Odsetek zakażonych zwierząt wynosił wtedy mniej niż 0,5 %, zaś zakażonych gospodarstw był mniejszy niż 0,2 %. W tym czasie Polska spełniała warunki zawarte w przepisach unijnych.

3. Opis programu

W Polsce obecnie program kontroli brucelozy bydła jest prowadzony zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 grudnia 2004 r. w sprawie określenia jednostek chorobowych, sposobu prowadzenia kontroli oraz zakresu badań kontrolnych zakażeń zwierząt (Dz. U. Nr 282, poz. 2813, z późn. zm.).

Badaniami objęte jest terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Corocznie próbki będą pobrane w 1/3 stad bydła, znajdujących się na obszarze powiatu, dzięki czemu w okresie 3 lat badaniu zostaną poddane wszystkie stada bydła. Badaniem objęte zostanie bydło płci żeńskiej oraz przeznaczone do rozrodu buhaje powyżej 12 miesięcy życia. Dopuszczone będzie zarówno pobieranie do badań krwi, jak również pulowanych prób mleka od krów pochodzących z jednego gospodarstwa.

Zgodnie z informacjami przesłanymi przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa na wniosek Głównego Lekarza Weterynarii stan pogłowia bydła na dzień 14 kwietnia 2006 r. przedstawia się następująco:

Bydło ogółem		Liczba stad z 1 sztuką bydła	Stada z 2-5 sztukami bydła		Stada powyżej 5 sztuk bydła	
liczba stad	liczba zwierząt		liczba stad	liczba zwierząt	liczba stad	liczba zwierząt
806 845	6098417	204 384	354 953	1058033	247 508	4 836 000

Zgodnie z powyższymi danymi, programem zostanie objętych 1 632 806 zwierząt, w 268 949 stadach (1/3 z ogólnej liczby stad). Biorąc pod uwagę możliwość wystąpienia stad pustych, przewiduje się przebadanie 1 583 822 sztuk bydła.

Sposób postępowania w przypadku wystąpienia podejrzenia lub stwierdzenia brucelozы bydła w stadzie jest określony w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 kwietnia 2005 r. w sprawie zwalczania brucelozы (Dz. U. Nr 79, poz. 690). W przypadku wystąpienia podejrzenia wystąpienia tej choroby powiatowy lekarz weterynarii podejmuje niezwłocznie czynności, mające na celu jej potwierdzenie lub wykluczenie. Polegają one m. in. na: przeprowadzeniu dochodzenia epizootycznego, badania klinicznego zwierząt, pobraniu prób do badań oraz w razie konieczności – przeprowadzeniu sekcji zwłok lub badania poubojowego zwierząt. Zwierzęta podejrzane o zakażenie podlegają odosobnieniu w stadzie. Podejrzane stado zostaje objęte nadzorem i nakłada na nie restrykcje w postaci zakazu przemieszczania zwierząt z i do stada (dozwolone jedynie przemieszczanie w celu natychmiastowego uboju). Powiatowy lekarz weterynarii powiadamia także podmiot skupujący mleko o podejrzeniu brucelozы w danym stadzie.

W przypadku stwierdzenia brucelozы u bydła (stosownie do art. 2 pkt 23 ustawy o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt oraz § 5 rozporządzenia w sprawie zwalczania brucelozы) powiatowy lekarz weterynarii wyznacza ognisko choroby oraz podejmuje czynności, mające na celu zapobieżeniu szerzeniu choroby. Powiadamia on o chorobie państwowego inspektora sanitarnego oraz podmiot skupujący mleko. Nakazuje m. in. zabicie chorych zwierząt (nie podlegają one leczeniu); usunięcie i unieszkodliwienie poronionych płodów, łożysk oraz martwych zwierząt; pobranie prób do badań; odkażanie obornika i gnojowicy oraz oczyszczenie i odkażenie wszelkich sprzętów i ściółki, mających kontakt z chorymi zwierzętami. Zakazuje on także wykorzystywania pastwisk, na których przebywało bydło chore na brucelozę, przez 60 dni od dnia usunięcia tych zwierząt z pastwisk.

Ognisko uznaje się za wygasłe, gdy wszystkie chore zwierzęta padły lub zostały zabite, a wyniki badań pozostałych zwierząt z gatunków wrażliwych są ujemne oraz zostało przeprowadzone oczyszczenie i odkażenie.

Program nie wprowadza dodatkowych wymagań co do przemieszczania bydła w związku ze statusami epizootycznymi poszczególnych regionów.

Warunki konieczne do uznania stada za urzędowo wolne od brucelozy bydła zostały opisane w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 czerwca 2005 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych niezbędnych do uzyskania i zachowania uznania stada lub gospodarstwa za urzędowo wolne lub wolne od chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. Nr 126, poz. 1058).

Zgodnie z załącznikiem nr 4 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, brucelozą jest chorobą zakaźną podlegającą zakazowi szczepień.

Celem długofalowym, nie objętym programem, jest uznanie terytorium Rzeczypospolitej Polskiej za urzędowo wolne od tej jednostki chorobowej. Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej będzie mogło zostać uznane za urzędowo wolne od choroby, jeżeli spełnione zostaną następujące warunki:

- 1) w okresie 3 lat nie zostanie stwierdzone poronienie spowodowane bakteriami brucella oraz nie zostały wyizolowane *Brucella abortus*, badaniom diagnostycznym poddawano każdy poroniony płód oraz jego matkę;
- 2) nie stwierdzono objawów klinicznych brucelozą u bydła;
- 3) co najmniej 99,8 % stad uzyskało status stad urzędowo wolnych od brucelozą bydła w okresie ostatnich 5 lat;
- 4) powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza badania w każdym przypadku zgłoszenia poronienia u bydła;
- 5) możliwa jest identyfikacja stada pochodzenia i stada przejściowego dla każdej sztuki bydła;
- 6) bydło wprowadzane na terytorium państwa, do chowu lub hodowli, pochodzi wyłącznie ze stad urzędowo wolnych od brucelozą bydła oraz uzyskało ujemny wynik testu serologicznego.

4. Środki przewidziane programem

4.1. Podsumowanie środków przewidzianych programem

Czas trwania programu: 1 rok

Pierwszy rok: 2007

Ostatni rok: 2007

Działania podejmowane w związku z realizacją programu:

☒ Kontrola	☒ Zwalczanie
☒ Badania	☒ Badania
☒ Ubój zwierząt z dodatnim wynikiem	☒ Ubój zwierząt z dodatnim wynikiem
☒ Zabicie zwierząt z dodatnim wynikiem	☒ Zabicie zwierząt z dodatnim wynikiem
☐ Szczepienia	☐ Rozszerzony ubój lub zabicie
☐ Leczenie	☒ Zniszczenie produktów
☒ Zniszczenie produktów	
☒ Kontrola i nadzór	
☐ Inne środki (wymienić)	

4.2. Władze centralne odpowiedzialne za nadzór i koordynację działań zajmujących się wdrażaniem programu

Zgodnie z art. 57 ust. 8 ustawy z dnia 11 marca 2004 roku o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych, Główny Lekarz Weterynarii nadzoruje realizację programu zwalczania chorób zakaźnych zwierząt, a w przypadku programu współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej, informuje Komisję Europejską o postępach w jego realizacji zgodnie z przepisami obowiązującymi w Unii Europejskiej.

4.3. Opis i określenie obszarów geograficznych i administracyjnych, na których program zostanie wdrożony

Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Mapa 1. Obecny podział administracyjny terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na województwa

4.4. Akty prawne w zakresie objętym programem

4.4.1. Akty prawne stanowiące podstawę dla rejestracji gospodarstw:

- ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt,
- ustawa z dnia 18 grudnia 2003 r. o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności (Dz. U. z 2004 r. Nr 10, poz. 76),

- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 stycznia 2003 r. w sprawie rejestru podmiotów prowadzących niektóre rodzaje działalności dotyczące zwierząt i produktów zwierzęcych (Dz. U. Nr 7, poz. 87)
  - ustawa z dnia 2 kwietnia 2004 r. o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt (Dz. U. Nr 91, poz. 872, z późn. zm.),
  - rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 czerwca 2004 r. w sprawie szczegółowego zakresu danych zamieszczanych w rejestrze zwierząt gospodarskich oznakowanych (Dz. U. Nr 152, poz. 1605).
- 4.4.2. Akty prawne stanowiące podstawę do identyfikacji i rejestracji zwierząt:
- ustawa z dnia 2 kwietnia 2004 r. o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt (Dz. U. Nr 91, poz. 872, z późn. zm.),
  - rozporządzenie Komisji nr 911/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. wcielające w życie rozporządzenie nr 1760/2000 w odniesieniu do kolczykowania bydła, zaopatrywania go w paszporty oraz rejestrów gospodarstw (Dz. Urz. UE L 163, z 30.04.2004, str. 65),
  - rozporządzenie Komisji nr 494/98 z dnia 27 lutego 1998 r. uszczegóławiające zasady implementacji rozporządzenia Rady nr 820/97 w odniesieniu do minimalnych sankcji administracyjnych w ramach systemu nadzoru identyfikacji i rejestracji bydła (Dz. Urz. UE L 60 z 28.02.1998, str. 78),
  - rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 maja 2004 r. w sprawie sposobu oznakowania bydła, owiec i kóz oraz świń, określenia wzorów znaków identyfikacyjnych oraz wymagań i warunków technicznych kolczyków dla zwierząt gospodarskich (Dz. U. Nr 136, poz. 1455, z późn. zm.),
  - rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 lipca 2004 r. w sprawie określenia wzoru paszportu bydła i wzoru paszportu koni (Dz. U. Nr 203, poz. 2083),
  - rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 lipca 2005 r. w sprawie księgi rejestracji bydła, świń, owiec lub kóz (Dz. U. Nr 151, poz. 1268).
- 4.4.3. Akty prawne stanowiące podstawę do powiadamiania o chorobie:
- ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, zgodnie z którą brucelozą bydła jest chorobą podlegającą obowiązkowi zwalczania (załącznik nr 2 do ustawy),
  - rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 25 listopada 2005 r. w sprawie zakresu, sposobu i terminów przekazywania informacji o występowaniu chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi zwalczania i rejestracji oraz o wynikach monitorowania chorób odzwierzęcych i odzwierzęcych czynników chorobotwórczych, a także związanej z nimi oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe (Dz. U. Nr 242, poz. 2045).
- 4.4.4. Akty prawne stanowiące podstawę dla podejmowania działań w przypadku stwierdzenia wystąpienia brucelozy bydła, podejmowanych w celu zwalczania tej choroby:
- ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt,

- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 kwietnia 2005 r. w sprawie zwalczania brucelozy,
  - rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 czerwca 2005 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych niezbędnych do uzyskania i zachowania uznania stada lub gospodarstwa za urzędowo wolne lub wolne od chorób zakaźnych zwierząt.
- 4.4.5. Akty prawne stanowiące podstawę dla kwalifikacji zwierząt i stad na podstawie kryterium występowania lub zagrożenia wystąpienia brucelozy bydła:
- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 kwietnia 2005 r. w sprawie zwalczania brucelozy,
  - rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 czerwca 2005 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych niezbędnych do uzyskania i zachowania uznania stada lub gospodarstwa za urzędowo wolne lub wolne od chorób zakaźnych zwierząt.
- 4.4.6. Procedury kontrolne, a w szczególności zasady przemieszczania się zwierząt narażonych na kontakt lub zakażenie brucelozą bydła:
- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 kwietnia 2005 r. w sprawie zwalczania brucelozy.
- 4.4.7. Prawodawstwo krajowe dotyczące kontroli występowania brucelozy bydła:
- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 grudnia 2004 r. w sprawie określenia jednostek chorobowych, sposobu prowadzenia kontroli oraz zakresu badań kontrolnych zakażeń zwierząt (Dz. U. Nr 282 poz. 2813, z późn. zm.).
- 4.4.8. Akty prawne stanowiące podstawę do uzyskania odszkodowań dla posiadaczy zwierząt zabitych z nakazu właściwych organów w związku ze zwalczaniem brucelozy bydła:
- ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

5. Ogólny opis kosztów i korzyści

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 sierpnia 2004 r. w sprawie warunków i wysokości wynagrodzenia za wykonywanie czynności przez lekarzy weterynarii i inne osoby wyznaczone przez powiatowego lekarza weterynarii (Dz. U. Nr 178, poz. 1837, z późn. zm.), wynagrodzenie za pobranie krwi lub mleka do badań wynosi:

- 1) za pierwszą sztukę w stadzie – 15,00 zł,
- 2) od 2 do 5 sztuk – za każde zwierzę – 4,50 zł,
- 3) powyżej 5 sztuk – za każde następne zwierzę – 3,40 zł.

W celu określenia kwot wynagrodzenia za przeprowadzenie badań wstępnie przyjęto na potrzeby programu, że w trakcie jego realizacji zostanie przebadanych 268 949 sztuk bydła, o których mowa w pkt 1, 479 276 sztuk bydła, o których mowa w pkt 2, oraz 835 597 sztuk bydła, o których mowa w pkt 3.

Całkowity koszt związany z realizacją programu wyniesie **18 483 273 zł.**

Główną korzyścią z realizacji programu dla właścicieli stad oraz podmiotów prowadzących obrót bydłem będzie prowadzenie swobodnego handlu bydłem wewnątrz wspólnoty, dzięki uzyskaniu statusów regionów urzędowo wolnych. Po uznaniu danego stada i regionu za urzędowo wolne od brucelozy bydła, możliwy będzie swobodny handel bydłem, bez przeszkód o charakterze sanitarnym, co zwiększy konkurencyjność polskich hodowców i producentów bydła na rynku unijnym, jak również na rynkach państw trzecich.

Dodatkową korzyścią płynącą z realizacji programu, będzie możliwość uniknięcia strat bezpośrednich – kosztów wynikających ze zmniejszenia produkcji. W celu utrzymania statusu stada uznanego za urzędowo wolne od brucelozy bydła wystarczy wykonywać badania w kierunku tej choroby jedynie co 3 lata. Ponadto, w regionach uznanych za urzędowo wolne będzie można zmniejszyć częstotliwość badań – coroczne jednokrotne badanie wszystkich zwierząt powyżej 24 miesiąca życia na przestrzeni pierwszych pięciu lat po osiągnięciu statusu.

6. Dane odnośnie sytuacji epizootycznej w ostatnich latach

6.1. Ewolucja choroby

6.1.1. Dane odnośnie ewolucji choroby

6.1.1.1. Dane odnośnie stad

Choroba: bruceloza bydła

Gatunek zwierząt: bydło

Rok: 2001

Region	Całkowita liczba stad(a)	Liczba stad objętych programem	Liczba stad zbadanych	Liczba stad z dodatnim wynikiem (b)	Liczba nowych stad z dodatnim wynikiem (c)	Liczba stad, z których usunięto wszystkie zwierzęta	%stad z dodatnim wynikiem, z których usunięto wszystkie zwierzęta	Wskaźniki		
								% objętych stad	%stad z dodatnim wynikiem	% nowych stad d z dodatnim wynikiem
1	2	3	4	5	6	7	$8 = (7/5) \times 100$	$9 = (4/3) \times 100$	$10 = (5/4) \times 100$	$11 = (6/4) \times 100$
terytorium państwa	1097208	1097208	273756	15	15	0	0	24	0,005	0,005

Rok: 2002

Region	Całkowita liczba stad(a)	Liczba stad objętych programem	Liczba stad zbadanych	Liczba stad z dodatnim wynikiem (b)	Liczba nowych stad z dodatnim wynikiem (c)	Liczba stad, z których usunięto wszystkie zwierzęta	% stad z dodatnim wynikiem, z których usunięto wszystkie zwierzęta	Wskaźniki		
								% objętych stad	% stad z dodatnim wynikiem	% nowych stad z dodatnim wynikiem
1	2	3	4	5	6	7	8 = (7/5)x100	9 = (4/3)x100	10 = (5/4)x100	11 = (6/4)x100
terytorium państwa	975108	975108	243317	15	15	0	0	24	0,006	0,006

Rok: 2003

Region	Całkowita liczba stad(a)	Liczba stad objętych programem	Liczba stad zbadanych	Liczba stad z dodatnim wynikiem (b)	Liczba nowych stad z dodatnim wynikiem (c)	Liczba stad, z których usunięto wszystkie zwierzęta	% stad z dodatnim wynikiem, z których usunięto wszystkie zwierzęta	Wskaźniki		
								% objętych stad	% stad z dodatnim wynikiem,	% nowych stad z dodatnim wynikiem,
1	2	3	4	5	6	7	8 = (7/5)x100	9 = (4/3)x100	10 = (5/4)x100	11 = (6/4)x100
terytorium państwa	898464	898464	266387	7	7	0	0	29	0,003	0,003

Rok: 2004

Region	Całkowita liczba stad(a)	Liczba stad objętych programem	Liczba stad zbadanych	Liczba stad z dodatnim wynikiem (b)	Liczba nowych stad z dodatnim wynikiem (c)	Liczba stad, z których usunięto wszystkie zwierzęta	% stad z dodatnim wynikiem, z których usunięto wszystkie zwierzęta	Wskaźniki		
								% objętych stad	% stad z dodatnim wynikiem,	% nowych stad z dodatnim wynikiem,
1	2	3	4	5	6	7	8 = (7/5)x100	9 = (4/3)x100	10 = (5/4)x100	11 = (6/4)x100
terytorium państwa	882761	283823	258954	14	11	0	0	91,24	0,005	0,003

Rok: 2005

Region	Całkowita liczba stad (a)	Liczba stad objętych programem	Liczba stad zbadanych	Liczba stad z dodatnim wynikiem (b)	Liczba nowych stad z dodatnim wynikiem (c)	Liczba stad, z których usunięto wszystkie zwierzęta	% stad dodatnich, z których usunięto wszystkie zwierzęta	Wskaźniki		
								% objętych stad	% stad dodatnich	% nowych stad dodatnich
1	2	3	4	5	6	7	8 = (7/5)x100	9 = (4/3)x100	10 = (5/4)x100	11 = (6/4)x100
terytorium państwa	930436	310011	263894*	12	12	2	16,67%	85,12	0,005	0,005

(*) jest to liczba stad, w których przeprowadzono kontrole. Natomiast liczba stad, w których przeprowadzono badania to 226576. Odnotowano 37318 stad pustych (brak zwierząt).

(a) Łączna liczba stad w regionie łącznie ze stadami kwalifikującymi się i nie kwalifikującymi się do programu

(b) Stada co najmniej z jednym zwierzęciem reagującym dodatnio w ramach programu niezależnie od ilości razy jaką stado zostało zbadane

(c) Stada, których status w poprzednim okresie był nieznany, nie wolny – ujemny, wolny, urzędowo wolny lub zawieszony i które mają przynajmniej jedno reagujące dodatnio zwierzę.

6.1.1.2. Dane dotyczące zwierząt

Choroba: bruceloza bydła

Gatunek zwierząt: bydło

Rok: 2001

Region	Łączna liczba zwierząt (a)	Liczba zwierząt do zbadania w ramach programu	Liczba zwierząt zbadanych (b)	Liczba zwierząt zbadanych indywidualnie (c)	Liczba zwierząt z dodatnim wynikiem	Ubój		Wskaźniki	
						Liczba zwierząt z dodatnim wynikiem poddanych ubojowi lub zabitych	Łączna liczba zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych	% objętych zwierząt	% zwierząt z dodatnim wynikiem
1	2	3	4	5	6	7	8	$9=(4/3) \times 100$	$10=(6/4) \times 100$
terytorium państwa	5262088	5262088	1160325	1160325	17	17	17	22	0,0014

Rok: 2002

Region	Łączna liczba zwierząt (a)	Liczba zwierząt do zbadania w ramach programu	Liczba zwierząt zbadanych (b)	Liczba zwierząt zbadanych indywidualnie (c)	Liczba zwierząt z dodatnim wynikiem	Ubój		Wskaźniki	
						Liczba zwierząt z dodatnim wynikiem poddanych ubojowi lub zabitych	Łączna liczba zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych	% objętych zwierząt	% zwierząt z dodatnim wynikiem
1	2	3	4	5	6	7	8	$9=(4/3) \times 100$	$10=(6/4) \times 100$
terytorium państwa	4461206	4461206	1121743	1121743	17	17	17	25	0,0015

Rok: 2003

Region	Łączna liczba zwierząt (a)	Liczba zwierząt do zbadania w ramach programu	Liczba zwierząt zbadanych (b)	Liczba zwierząt zbadanych indywidualnie (c)	Liczba zwierząt z dodatnim wynikiem	Ubój		Wskaźniki	
						Liczba zwierząt z dodatnim wynikiem poddanych ubojowi lub zabitych	Łączna liczba zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych	% objętych zwierząt	% zwierząt z dodatnim wynikiem
1	2	3	4	5	6	7	8	$9=(4/3) \times 100$	$10=(6/4) \times 100$
terytorium państwa	5652154	5652154	1211775	1211775	7	7	7	21	0,0005

Rok: 2004

Region	Łączna liczba zwierząt (a)	Liczba zwierząt do zbadania w ramach programu	Liczba zwierząt zbadanych (b)	Liczba zwierząt zbadanych indywidualnie (c)	Liczba zwierząt z dodatnim wynikiem	Ubój		Wskaźniki	
						Liczba zwierząt z dodatnim wynikiem poddanych ubojowi lub zabitych	Łączna liczba zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych	% objętych zwierząt	% zwierząt z dodatnim wynikiem
1	2	3	4	5	6	7	8	$9=(4/3) \times 100$	$10=(6/4) \times 100$
terytorium państwa	5649362	1377420	1264297	1249828	15 (*)	15	15	91,79 (**)	0,0011

Rok: 2005

Region	Łączna liczba zwierząt (a)	Liczba zwierząt do zbadania w ramach programu	Liczba zwierząt zbadanych (b)	Liczba zwierząt zbadanych indywidualnie (c)	Liczba zwierząt z dodatnim wynikiem	Ubój		Wskaźniki	
						Liczba zwierząt z dodatnim wynikiem poddanych ubojowi lub zabitych	Łączna liczba zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych	% objętych zwierząt	% zwierząt z dodatnim wynikiem
1	2	3	4	5	6	7	8	$9=(4/3) \times 100$	$10=(6/4) \times 100$
terytorium państwa	6146623	1623440	1152058	1152058	12	12	12	70,964	0,001

* w dwóch przypadkach występowanie brucelozy nie zostało potwierdzone w badaniu w Państwowym Instytucie Badawczym w Puławach

** przez procent objętych zwierząt rozumie się ilość zwierząt zbadanych w stosunku do ilości objętych programem

- (a) Łączna liczba stad w regionie łącznie ze stadami kwalifikującymi się i nie kwalifikującymi się do programu
- (b) Obejmuje zwierzęta badane indywidualnie i zbiorowo
- (c) Obejmuje tylko zwierzęta zbadane indywidualnie

6.2. Dane dotyczące nadzoru i badań laboratoryjnych

6.2.1. Dane dotyczące nadzoru i testów laboratoryjnych

Choroba: bruceloza bydła   Gatunek zwierząt: bydło

Opis zastosowanych testów serologicznych:

- 1) OA – odczyn aglutynacji próbkowej
- 2) OKAP – odczyn kwaśnej aglutynacji płytowej
- 3) OWD – odczyn wiązania dopełniacza
- 4) OMA – odczyn mikro i makroaglutynacji
- 5) Test ELISA z pojedynczą próbą surowicy
- 6) OAG – odczyn antyglobulinowy

Rok: 2001

Region	Testy serologiczne		Testy mikrobiologiczne		Inne testy	
	Liczba zbadanych próbek	Liczba próbek z dodatnim wynikiem	Liczba zbadanych próbek	Liczba próbek z dodatnim wynikiem	Liczba zbadanych próbek	Liczba próbek z dodatnim wynikiem
terytorium państwa	1160325	17	0	0	0	0

Rok: 2002

Region	Testy serologiczne		Testy mikrobiologiczne		Inne testy	
	Liczba zbadanych próbek	Liczba próbek z dodatnim wynikiem	Liczba zbadanych próbek	Liczba próbek z dodatnim wynikiem	Liczba zbadanych próbek	Liczba próbek z dodatnim wynikiem
terytorium państwa	1121743	16	0	0	0	0

Rok: 2003

	Testy serologiczne		Testy mikrobiologiczne		Inne testy	
	Liczba zbadanych próbek	Liczba próbek z dodatnim wynikiem	Liczba zbadanych próbek	Liczba próbek z dodatnim wynikiem	Liczba zbadanych próbek	Liczba próbek z dodatnim wynikiem
terytorium państwa	1211775	7	0	0	0	0

Rok: 2004

Region	Testy serologiczne		Testy mikrobiologiczne		Inne testy	
	Liczba zbadanych próbek	Liczba próbek z dodatnim wynikiem	Liczba zbadanych próbek	Liczba próbek z dodatnim wynikiem	Liczba zbadanych próbek	Liczba próbek z dodatnim wynikiem
terytorium państwa	1264297	15(*)	400	0	0	0

Rok: 2005

Region	Testy serologiczne		Testy mikrobiologiczne		Inne testy	
	Liczba zbadanych próbek	Liczba próbek z dodatnim wynikiem	Liczba zbadanych próbek	Liczba próbek z dodatnim wynikiem	Liczba zbadanych próbek	Liczba próbek z dodatnim wynikiem
terytorium państwa	1152058	12	358	0	0	0

* w dwóch przypadkach występowanie brucelozy nie zostało potwierdzone w badaniu w Państwowym Instytucie Badawczym w Puławach

6.3. Dane dotyczące zakażeń

Choroba: bruceloza bydła   Gatunek zwierząt: bydło

Rok: 2001

Region	Liczba zakażonych stad	Liczba zakażonych zwierząt
terytorium państwa	15	17

Rok: 2002

Region	Liczba zakażonych stad	Liczba zakażonych zwierząt
terytorium państwa	15	17

Rok: 2003

Region	Liczba zakażonych stad	Liczba zakażonych zwierząt
terytorium państwa	7	7

Rok: 2004

Region	Liczba zakażonych stad	Liczba zakażonych zwierząt
terytorium państwa	14	15

Rok: 2005

Region	Liczba zakażonych stad	Liczba zakażonych zwierząt
terytorium państwa	12	12

6.4. Dane odnośnie statusu stad na koniec roku 2005

Rok:2005 Choroba: brucelozą bydła Gatunek zwierząt: bydło

Region	Status stad i zwierząt objętych programem													
	Całkowita liczba stad i zwierząt objętych programem		Nieznany(a)		Nie wolne i nie urzędowo wolne				Wolne lub urzędowo wolne zawieszono		Wolne		Urzędowo wolne	
					Ostatni dodatni wynik (b)		Ostatni ujemny wynik (c)							
	Stada	Zwierzęta	Stada	Zwierzęta	Stada	Zwierzęta	Stada	Zwierzęta	Stada	Zwierzęta	Stada	Zwierzęta	Stada	Zwierzęta
terytorium państwa	226576	1152058	0	0	2	38	2	60	9	589	0	0	226563	1151371

(a) Status nieznan: brak wyników poprzednich badań

(b) Nie wolne i dodatni wynik ostatniego badania: zbadane, co najmniej z jednym dodatnim wynikiem w ostatnim badaniu

(c) Nie wolne i dodatni wynik ostatniego badania: zbadane, co najmniej z ujemnymi wynikami w ostatnim badaniu, ale nie będące urzędowo wolne

7. Cele

7.1. Cele testów diagnostycznych

7.1.1. Cele w odniesieniu do testów diagnostycznych

7.1.1.1. Liczba testów

Region	Typ testu	Populacja docelowa	Typ próbki	Cel	Liczba planowanych testów
terytorium państwa	OKAP	bydło powyżej 12 miesięcy życia	krew	badanie skriningowe - nadzór	1 583 822
	OWD OA	bydło powyżej 12 miesięcy życia	krew	potwierdzenie w przypadku wątpliwych wyników (ZHW)	4000 4000
	OWD, OA, OME, OAG	bydło powyżej 12 miesięcy życia	krew	potwierdzenie w przypadku uzyskania dodatnich wyników w ZHW	20
ogółem					1591842

7.1.1.2. Plany testów

Szczegółowy sposób prowadzenia badań zawarty jest w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 kwietnia 2005 r. w sprawie zwalczania brucelozы (Dz. U. Nr 79, poz. 690).

7.1.2. Cele testowania stad i zwierząt

7.1.2.1. Cele testowania stad

Choroba: bruceloza bydła

Region	Łączna liczba stad	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba stad, które zostaną zbadane	Spodziewana liczba stad z dodatnim wynikiem	Spodziewana liczba nowych stad z dodatnim wynikiem	Spodziewana liczba stad do usunięcia wszystkich zwierząt	Spodziewany odsetek stad do usunięcia wszystkich zwierząt	docelowe wskaźniki		
								Spodziewany odsetek objętych stad	% spodziewany odsetek stad z dodatnim wynikiem	% spodziewany odsetek nowych stad z dodatnim wynikiem
1	2	3	4	5	6	7	8 = (7/5)x100	9 = (4/3)x100	10 = (5/4)x100	11 = (6/4)x100
terytorium państwa	806 845	268 949	260 880	10	10	0	0	97%	0,004	0,004

7.1.2.2. Cele testowania zwierząt

Choroba: bruceloza bydła

Region	Łączna liczba zwierząt	Łączna liczba zwierząt objętych programem	Łączna liczba zwierząt do zbadania	Łączna liczba zwierząt do zbadania indywidualnego	Łączna oczekiwana liczba zwierząt z dodatnim wynikiem	Ubój		docelowe wskaźniki	
						Liczba zwierząt z dodatnim wynikiem	Całkowita liczba zwierząt do ubicia	Spodziewany % objęcia zwierząt	% zwierząt z dodatnim wynikiem
1	2	3	4	5	6	7	8	9=(4/3)x100	10=(6/4)x100
terytorium państwa	6 098 417	1 632 806	1 583 822	1 583 822	11	11	11	97 %	0,0007

7.2. Cele testowania w zakresie kwalifikacji

Choroba: brucelozą bydła

Region	Status stad i zwierząt objętych programem na koniec roku													
	Łączna liczba stad i zwierząt objętych programem		Spodziewany nieznan status (a)		Spodziewane nie wolne lub nie oficjalnie wolne				Spodziewane wolne lub oficjalnie wolne zawieszono		Spodziewane wolne		Spodziewane oficjalnie wolne	
					Ostatni dodatni wynik (b)		Ostatni ujemny wynik (c)							
	Stada	Zwierzęta	Stada	Zwierzęta	Stada	Zwierzęta	Stada	Zwierzęta	Stada	Zwierzęta	Stada	Zwierzęta	Stada	Zwierzęta
terytorium państwa	260 880	1 583 822	0	0	5	50	0	0	5	50	0	0	260 870	1583722

- (a) Status nieznan: brak wyników poprzednich badań
- (b) Nie wolne i dodatni wynik ostatniego badania: zbadane, co najmniej z jednym dodatnim wynikiem w ostatnim badaniu
- (c) Nie wolne i dodatni wynik ostatniego badania: zbadane, co najmniej z ujemnymi wynikami w ostatnim badaniu, ale nie będące urzędowo wolne

8. Szczegółowa analiza kosztów programu

Koszt programu liczono wg kursu średniego euro z dnia 27 kwietnia 2006 r., który wynosił 3,8665 zł.

Wszystkie wartości podane bez VAT.

Koszty:	Specyfikacja	Ilość jednostek	Koszt jednostkowy	Koszt całościowy w zł (*)	Finansowanie wspólnotowe(tak/nie)
1. Testów					
1.1. analizy	Test: OKAP	1 583 822	3,16	5 004 878	tak
	Testy potwierdzające w ZHW				
	OWD	4000	12,65	50 600	tak
	OA	4000	10,5	42 000	tak
	Potwierdzenie w Laboratorium referencyjnym w Puławach	170	63,2	10 744	tak
1.2. próbkobrania		268 979	15,00	4 034 685	tak
		479 276	4,50	2 156 742	
	Próbkobranie: pobieranie krwi	835 597	3,40	2 841 030	
				razem: 9 032 457	
	Koszty dojazdów	5380180	0,8	4 304 144	tak
3. Uboju i unieszkodliwienia					
3.1. Odszkodowania za zwierzęta		11	3 000	33 000	tak
3.2. Koszty transportu		2000	0,8	1 600	tak
3.3. Koszty		11	190	2 090	tak

unieszkodliwienia					
4. Czyszczenia i odkażania	100m ²	11	160	1 760	tak
ogółem				18 483 273	tak

(*) są to szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków zaplanowanych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2007.

Program zwalczania wścieklizny (Rabies)

1. Identyfikacja programu

Państwo członkowskie: **Rzeczpospolita Polska**
 Choroba: **Wścieklizna (Rabies)**
 Rok wdrożenia: **2007**
 Data wysyłki do Komisji: **31 maja 2006r.**

2. Dane historyczne dotyczące rozwoju epidemiologicznego choroby

W okresie międzywojennym i w pierwszych latach po II wojnie światowej, głównym nosicielem wścieklizny na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej były psy. Wprowadzenie w 1949 r. obowiązkowego szczepienia psów przeciwko wściekliznie, pozwoliło na opanowanie problemu występowania choroby w Polsce. Liczba przypadków wścieklizny wśród zwierząt obniżyła się z ponad 3600 w 1946 r. do 73 przypadków w 1956 r. Problem wścieklizny ponownie pojawił się, kiedy zaczęto rejestrować coraz więcej przypadków tej choroby w środowisku zwierząt dzikich. W latach 1946 – 1956 zgłaszano rocznie od 1 do 6 przypadków wścieklizny wśród zwierząt dzikich. W 1956 r. i 1957 r. nie zanotowano żadnego przypadku wścieklizny u zwierząt dzikich. W latach następnych zauważalny był wzrost zachorowań wśród zwierząt dzikich, a w szczególności u lisów. Pod koniec lat siedemdziesiątych zachorowania u zwierząt dzikich przekraczały liczbę zachorowań u zwierząt domowych.

W 1990 r. w Polsce stwierdzono 2045 przypadków wścieklizny, w tym 1668 przypadków wśród zwierząt dzikich (1374 przypadki u lisów). Najwięcej przypadków wścieklizny zanotowano w woj. poznańskim (157), opolskim (139), koszalińskim (133), szczecińskim (130), bydgoskim (123), słupskim (103). Nie notowano ich w woj. białkopodlaskim, a pojedyncze przypadki odnotowano w woj. lubelskim, łomżyńskim, łódzkim, przemyskim.

W 1991 r. stwierdzono 2287 przypadków wścieklizny, w tym 1864 u zwierząt dzikich, z czego 1513 przypadków u lisów. Wścieklizny nie odnotowano w woj. lubelskim, a pojedyncze przypadki wystąpiły w woj. przemyskim, łódzkim, łomżyńskim, krośnieńskim.

W 1992 r. stwierdzono 3084 przypadki wścieklizny, w tym u zwierząt dzikich 2549, z czego 2079 przypadków u lisów.

Z uwagi na rozprzestrzenianie się wścieklizny, w 1993 r. rozpoczęto akcję doustnych szczepień lisów dziko żyjących przeciwko wściekliznie.

W 1993 r. stwierdzono 2648 przypadków wścieklizny u zwierząt, w tym 2166 u zwierząt dzikich, z czego 1803 przypadki u lisów.

W 1994 r. stwierdzono 2238 przypadków wścieklizny u zwierząt, w tym 1788 u zwierząt dzikich, z czego 1506 przypadków u lisów.

W 1995 r. stwierdzono 1973 przypadki wścieklizny u zwierząt, w tym 1528 u zwierząt dzikich, z czego 1280 przypadków u lisów.

W 1996 r. stwierdzono 2527 przypadków wścieklizny u zwierząt, w tym 2064 u zwierząt dzikich, z czego 1779 przypadków u lisów.

W 1997 r. stwierdzono 1494 przypadki wścieklizny u zwierząt, w tym 1239 u zwierząt dzikich, z czego 1091 przypadków u lisów.

Efektem nieustającego przeprowadzania szczepień w zachodniej części Polski był spadek ilości przypadków wścieklizny, a zwłaszcza bardziej zadawalający fakt braku jej występowania od dłuższego czasu w województwach: zachodniopomorskim, lubuskim i dolnośląskim.

W 1998 r. stwierdzono 1329 przypadków u zwierząt, w tym 1120 przypadków u zwierząt dzikich, z czego 927 przypadków u lisów.

W 1999 r. stwierdzono 1148 przypadków u zwierząt, z czego 721 przypadków u lisów.

W 2000 r. stwierdzono 2224 przypadki u zwierząt, z czego 1583 przypadki u lisów, a w 2001 r. stwierdzono 2964 przypadki u zwierząt, z czego 2224 przypadki u lisów.

W trakcie przeprowadzanych akcji szczepień zaobserwowano zmiany w obszarach występowania wścieklizny. Pojawiły się przypadki zachorowań na obszarach wschodniej Polski, czyli obszarach nie objętych do tej pory szczepieniami oraz występowały pojedyncze przypadki wścieklizny na terenach przygranicznych Polski z Republiką Czeską.

W 2002r. liczba przypadków wścieklizny u zwierząt na terenie Polski wyniosła 1119, z czego 1038 przypadków zanotowano u zwierząt dzikich (w tym 884 u lisów). W 2002 r. największą liczbę przypadków wścieklizny zwierząt zanotowano w województwie wielkopolskim – 339 przypadków, jednak, jak wykazują dane za lata 2003-2005 i okres od stycznia do kwietnia 2006 r., uległa ona następnie znacznemu zmniejszeniu w tym województwie (załączniki nr 1-5 do programu).

Obecnie, największym problemem związanym z występowaniem wścieklizny jest granica północno-wschodnia i wschodnia Polski, gdzie zauważono pojawienie się przypadków wścieklizny z terenów Ukrainy oraz Federacji Rosyjskiej (Obwód Kaliningradzki).

W związku z tak gwałtownie narastającym problemem wścieklizny wśród zwierząt dzikich, na przełomie 1991 i 1992 r. opracowano założenia do programu zwalczania wścieklizny w Polsce.

W pierwszym etapie wykładanie szczepionki miało objąć teren w pasie przygranicznym z Niemcami (Szczecin, Gorzów Wielkopolski, Zielona Góra, Jelenia Góra, Wałbrzych, Legnica, Opole, Wrocław, Poznań, Piła, Leszno, Koszalin), gdzie wścieklizna u lisów wystąpiła endemicznie i stwierdzano najczęściej przypadki tej choroby. Zaproponowano wykładanie szczepionki 2 razy w roku wiosną i jesienią po 16 dawek (przynęt) na km². Wykładanie szczepionki miało być przeprowadzane ręcznie. Stopniowo akcja miała być rozszerzana o kolejne województwa w kierunku wschodnim. Wraz z wykładaniem szczepionki miała być

przewodzona kontrola szczepień określająca wskaźnik przyjęcia szczepionki przez lisy oraz wskaźnik nabytej odporności.

Jednak w 1992 r. zmieniono sposób rozrzucania szczepionki z ręcznego na wyrzucanie z samolotów, a liczbę województw objętych szczepieniem zmniejszono z 12 do 6. Zrezygnowano z następujących województw: opolskiego, wrocławskiego, leszczyńskiego, pilskiego, poznańskiego, koszalińskiego.

Ostatecznie Polska rozpoczęła program szczepień lisów przeciwko wściekliznie w 1993r.

W 1994 r. obszar szczepień został powiększony o 6 województw (koszalińskie, śląskie, pilskie, katowickie, bielsko-bialskie, skierniewickie).

W 1995 r. obszar szczepień został powiększony o 10 województw (gdańskie, bydgoskie, konińskie, leszczyńskie, poznańskie, kaliskie, wrocławskie, opolskie, częstochowskie, warszawskie).

W 1996 r. obszar szczepień został powiększony o 4 województwa (krośnieńskie, nowosądeckie, elbląskie, piotrowskie).

W 1997 r. obszar szczepień został powiększony o województwo krakowskie.

W 1998 r. obszar szczepień został powiększony o 5 województw (tarnowskie, sieradzkie, radomskie, łódzkie, lubelskie - 1 gmina)

W 1999 r. został zmieniony podział administracyjny państwa z 49 województw na 16 województw i wówczas szczepieniami objęto całkowicie województwa: dolnośląskie, lubuskie, zachodniopomorskie, wielkopolskie, śląskie, pomorskie, opolskie, małopolskie, natomiast częściowo woj.: kujawsko-pomorskie, lubelskie, łódzkie, warmińsko-mazurskie, mazowieckie, podkarpackie. Natomiast w woj. podlaskim i świętokrzyskim nie prowadzono szczepień.

W 2000 r. obszar szczepień nie uległ zmianie. W wyniku gwałtownego wzrostu zachorowań zwierząt na wściekliznę na terenach, gdzie nie prowadzono szczepień lisów przeciwko wściekliznie oraz na granicy „obszaru szczepionego” z „obszarem nieszczepionym” w 2001r. wprowadzono zmodernizowany program szczepień lisów przeciwko wściekliznie, gdzie zrezygnowano w akcji wiosennej ze szczepień na terenie zachodniej Polski, na którym od dłuższego czasu nie odnotowywano przypadków wścieklizny u zwierząt. Obszar objęty szczepieniami to:

- powiat wałecki w woj. zachodniopomorskim,
- powiat dzierzoniowski, ząbkowicki, kłodzki w woj. dolnośląskim,
- woj. pomorskie, z wyjątkiem powiatów: śląskiego, lęborskiego i bytomskiego,
- woj. warmińsko-mazurskie, kujawsko-pomorskie, wielkopolskie, małopolskie, opolskie, śląskie, łódzkie, świętokrzyskie ,
- powiaty: warszawski zachodni, gostyński, sochaczewski, żyrardowski, grodziski, pruszkowski, piaseczyński, grójecki, białobrzegi, przysucki, radomski, szydlowiecki, zwoleński, lipski, kozienicki, sierpecki, płoński, nowodworski, ciechanowski, mławski, żuromiński, przasnyski, ostrołęcki, makowski, legionowski i pułtusi, w woj. mazowieckim ,
- gmina Janowiec i część gminy Puławy w woj. lubelskim,

- powiaty: bieszczadzki, brzozowski, dębicki, jasielski, kolbuszowski, krośnieński, łańcucki, mielecki, ropczycki, rzeszowski, sanocki, strzyżowski i tarnobrzski w całości oraz powiatu jarosławski, leżajski, niżański, przemyski, przeworski i stalowowolski w części na południe od linii rzeki San w woj. podkarpackim.

Natomiast w akcji jesiennej 2001r. szczepieniami objęto większość kraju, poza województwem podlaskim, częścią województw lubelskiego i podkarpackiego.

Od 2002 r. akcja szczepień obejmuje obszar terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Wyniki badań monitoringowych akcji szczepień

Akcje szczepień	Obecność TC (%)	RFFIT (%)	Różnicowanie szczepów wirusa
jesień 1998 r.	67.7	68.0	0
wiosna 1999 r.	64.3	66.7	0
jesień 1999 r.	64.4	82.9	0
wiosna 2000 r.	55.3	75.3	0
jesień 2000 r.	64.4	81.7	0
wiosna i jesień 2001 r.	52.4	62.1	0
wiosna i jesień 2002 r.	66.7	72.9	0
wiosna i jesień 2003 r.	78.4	92.6	0
wiosna i jesień 2004 r.	82.5	94.0	0
wiosna i jesień 2005 r.	85,8*	83,6*	0

* na podstawie wstępnych wyników badań

3. Opis przedłożonego programu

Zgodnie z ustawą z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, wścieklizna należy do chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi zgłaszania i zwalczania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (załącznik nr 2 do ustawy).

Psy powyżej 3 miesiąca życia przebywające, na terenie Polski oraz lisy wolno żyjące na obszarach określonych przez ministra właściwego do spraw rolnictwa, zgodnie z art. 56 tej ustawy, podlegają obowiązkowemu szczepieniu ochronnemu przeciwko wściekliznie.

Na podstawie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 czerwca 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania ochronnych szczepień lisów dziko żyjących przeciwko wściekliznie (Dz.U. Nr 142, poz. 1509), szczepienia ochronne lisów wolnożyjących przeprowadza wojewódzki lekarz weterynarii. Zgodnie z tym rozporządzeniem szczepionka jest rozrzucana z samolotu lub wykładana ręcznie dwa razy w roku kalendarzowego na obszarach lasów oraz we wszystkich miejscach bytowania lisów wolno żyjących. Szczepionka może być podana raz w roku, jeżeli na obszarze województwa i na obszarach województw graniczących z tym województwem nie stwierdzono przypadków wystąpienia wścieklizny w okresie dwóch kolejnych lat. Natomiast, szczepień ochronnych nie

przeprowadza się, jeżeli na obszarze województwa i na obszarach województw graniczących z tym województwem nie stwierdzono wścieklizny w okresie trzech kolejnych lat.

Liczba dawek szczepionki zależy od stopnia zalesienia i ukształtowania terenu, populacji zwierząt dzikich oraz przyjętego sposobu podania szczepionki, ale nie powinna być mniejsza niż 20 dawek na 1 km² powierzchni.

Badania monitoringowe (RFFIT, TC), wykonywane w celu określenia efektywności doustnych szczepień lisów dziko żyjących przeciwko wścieklicznie, przeprowadza się na podstawie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 grudnia 2004 r. w sprawie określenia jednostek chorobowych, sposobu prowadzenia kontroli oraz zakresu badań kontrolnych zakażeń zwierząt. Zgodnie ze wspomnianym rozporządzeniem, w celu kontroli wścieklizny pobiera się do badań tkankę mózgową, surowicę i żuchwę od 8 lisów odstrzelonych na każdym 100 km² obszaru, na którym lisy zostały objęte szczepieniem ochronnym przeciwko wścieklicznie. Natomiast, w celu izolacji i określenia szczepu wirusa wścieklizny do badań przesyła się tkankę mózgową lisów dziko żyjących, u których w badaniu laboratoryjnym potwierdzono wściekliznę.

Diagnostyka i metody badań laboratoryjnych

Rutynowa diagnostyka wścieklizny dla wszystkich gatunków zwierząt jest prowadzona w 16 zakładach higieny weterynaryjnej (ZHW) oraz w Krajowym Laboratorium Referencyjnym w Puławach (Zakład Wirusologii Państwowego Instytutu Weterynaryjnego – Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach) przy użyciu następujących rodzajów badań:

- immunofluorescencja odcisków mózgowych z monowalentnym koniugatem antynukleokapsydowym,
- izolacja wirusa na myszach,
- izolacja wirusa na kulturach komórkowych neuroblastomy,
- genotypizacja izolatów wirusa wścieklizny (tylko w Krajowym Laboratorium Referencyjnym),
- badanie serologiczne – test seroneutralizacji - (rapid fluorescent focus inhibition test – RFFIT).

Natomiast badania monitoringowe w celu sprawdzenia skuteczności szczepienia lisów dziko żyjących wykonują 3 zakłady higieny weterynaryjnej (ZHW w Bydgoszczy, ZHW w Ostrołęce i ZHW w Opolu) następującymi metodami:

- immunofluorescencja odcisków mózgowych – badanie w kierunku wścieklizny,
- szlify kostne żuchwy – badanie na obecność markera (TC – tetracyklin),
- test seroneutralizacji (rapid fluorescent focus inhibition test – RFFIT)– określenie miana przeciwciał wirusa wścieklizny w surowicy (skrzep z serca lub płyn z klatki piersiowej),
- zbieranie i analizowanie danych epidemiologicznych na temat zdiagnozowanych przypadków wścieklizny w obszarze objętym szczepieniem.

4. Działania przewidziane programem

4.1. Podsumowanie działań

Czas trwania programu:

Pierwszy rok: 2007

Ostatni rok: 2007

Kontrola

Zwalczanie

Badania laboratoryjne

Badania laboratoryjne

Szczepienie

Monitoring

4.2. Władze centralne odpowiedzialne za nadzór i koordynację działań zajmujących się wdrażaniem programu:

Zgodnie z art. 57 ust. 8 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych, Główny Lekarz Weterynarii nadzoruje realizację programu zwalczania chorób zakaźnych zwierząt, a w przypadku programu współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej, informuje Komisję Europejską o postępach w jego realizacji zgodnie z przepisami obowiązującymi w Unii Europejskiej. Organem odpowiedzialnym za nadzór i koordynację działań zapewniających realizację programu monitoringu i zwalczania wścieklizny jest, na poziomie centralnym, Główny Lekarz Weterynarii.

Zgodnie z § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 czerwca 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania ochronnych szczepień lisów wolnożyjących przeciwko wściekliznie, szczepienia ochronne lisów dziko żyjących przeprowadzają wojewódzcy lekarze weterynarii. Rutynowa diagnostyka wścieklizny jest przeprowadzana przez 16 zakładów higieny weterynaryjnej, tzn.: ZHW we Wrocławiu, ZHW w Bydgoszczy, ZHW w Lublinie, ZHW w Gorzowie Wielkopolskim ZHW w Łodzi, ZHW w Krakowie, ZHW w Warszawie, ZHW w Opolu, ZHW w Krośnie, ZHW w Białymstoku, ZHW w Gdańsku, ZHW w Katowicach, ZHW w Kielcach, ZHW w Olsztynie, ZHW w Poznaniu i ZHW w Szczecinie. Natomiast monitoring efektywności doustnych szczepień lisów dziko żyjących przeciwko wściekliznie wykonują jedynie ZHW w Bydgoszczy, ZHW w Ostrołęce i ZHW w Opolu.

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 21 października 2004 r. w sprawie wykazu laboratoriów referencyjnych właściwych dla poszczególnych rodzajów i kierunków badań (Dz. U. Nr 251, poz. 2513), wyznaczyło jako Krajowe Laboratorium Referencyjne dla wścieklizny Zakład Wirusologii Państwowego Instytutu Weterynaryjnego – Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach.

4.3. Opis i określenie obszarów geograficznych i administracyjnych, na których program zostanie wdrożony

Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

Województwo	Całkowita powierzchnia województwa w km ²	Obszar objęty doustnym szczepieniem lisów dziko żyjących przeciwko wściekliznie w km ²
dolnośląskie	19 948,00	15 958,00
kujawsko -pomorskie	17 970,00	16 533,40
lubelskie	25 115,00	22 604,00
lubuskie	13 988,00	13 054,00
łódzkie	18 219,00	16 970,00
małopolskie	15 152,00	15 145,00
mazowieckie	35 579,00	32 717,00
opolskie	9 412,00	8 000,00
podkarpackie	17 926,00	16 133,00
podlaskie	20 180,00	18 162,00
pomorskie	18 293,00	18 293,00
śląskie	12 294,00	10 130,50
świętokrzyskie	11 672,00	10 500,00
warmińsko-mazurskie	24 203,00	21483,00
wielkopolskie	29 825,60	25 359,00
zachodniopomorskie	22 901,48	20 000,00
Razem	312 678,08	281 041,90

4.4. Działania wdrożone programem

4.4.1. Działania i wymagania prawodawstwa w odniesieniu do powiadomienia o chorobie:

Zgodnie z ustawą z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, wścieklizna należy do chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi zgłaszania i zwalczania na terenie Polski (załącznik nr 2 do ustawy).

4.4.2 Działania i wymagania prawodawstwa w przypadku uzyskania dodatnich wyników:

- przepisy rozdz. 8 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 7 stycznia 2005 r. w sprawie zwalczania wścieklizny (Dz U. Nr 13 poz. 103).

4.4.3. Działania i wymagania prawodawstwa w odniesieniu do różnej kwalifikacji zwierząt i stad:

Zgodnie z art. 56 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, wszystkie lisy dziko żyjące na terenach określonych w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 czerwca 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania szczepień ochronnych lisów wolno żyjących przeciwko wściekliznie podlegają szczepieniu, zgodnie ze szczegółowymi zasadami określonymi w tym rozporządzeniu.

4.4.4. Działania i wymagania prawodawstwa w odniesieniu do kontroli choroby, w tym testy i szczepienia:

- art. 56 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych;
- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 czerwca 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania ochronnych szczepień lisów dziko żyjących przeciwko wściekliznie;
- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 grudnia 2004 r. w sprawie określenia jednostek chorobowych, sposobu prowadzenia kontroli oraz zakresu badań kontrolnych zakażeń zwierząt;
- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 7 stycznia 2005 r. w sprawie zwalczania wścieklizny.

Techniczny opis badań i analiz używanych do diagnostyki wścieklizny i nadzoru nad programem szczepień.

1) Badania serologiczne:

Test seroneutralizacji (rapid fluorescent focus inhibition test - RFFIT) zgodnie z Podręcznikiem OIE (rozdział 2.2.5 B.2.b) – wykonywany przez ZHW w Opolu, Ostrołęce i w Bydgoszczy, wyznaczone do przeprowadzania badań monitoringowych określających efektywność szczepień doustnych lisów dziko żyjących przeciwko wściekliznie oraz Krajowe Laboratorium Referencyjne dla wścieklizny w Puławach, na podstawie:

- a) instrukcji Głównego Lekarza Weterynarii Nr GIWz.II.400/W-77/2004 z dnia 24 listopada 2004 r. w sprawie określania poziomu przeciwciał metodą RFFIT.
- b) instrukcji Głównego Lekarza Weterynarii Nr GIWz.II.400/W-75/2004 z dnia 24 listopada 2004 r. w sprawie pobierania materiału do badań monitoringowych określających efektywność szczepień doustnych lisów wolnożyjących.

2) Badania wirusologiczne i immunochemiczne:

- a) immunofluorescencja odcisków mózgowych z monowalentnym koniugatem antynukleokapsydowym (FAT fluorescent antibody test) zgodnie z Podręcznikiem OIE (rozdział 2.2.5 B.1.c.i) – rutynowy test w kierunku wścieklizny wykonywany przez 16 zakładów higieny weterynaryjnej.
- b) różnicowanie szczepów wirusa wścieklizny – badanie wykonywane jedynie przez Krajowe Laboratorium Referencyjne dla wścieklizny w Puławach zgodnie z instrukcją Głównego Lekarza Weterynarii Nr GIWz.II.400/W-76/2004 z dnia 24 listopada 2004r. w sprawie różnicowania szczepów wirusa wścieklizny;
- c) izolacja wirusa:
  - izolacja wirusa na myszach - zgodnie z Podręcznikiem OIE (rozdział 2.2.5 B.1.c.i) wykonywany przez 16 zakładów higieny weterynaryjnej zgodnie z instrukcją Głównego Lekarza Weterynarii Nr GIWz.II.400/W-74/2004 z dnia 24 listopada 2004r. w sprawie izolacji wirusa wścieklizny w hodowli komórek mysiej neuroblastomy.
  - izolacja wirusa wścieklizny w hodowli komórek mysiej neuroblastomy zgodnie z Podręcznikiem OIE (rozdział 2.2.5 B.1.c.ii) wykonywany jedynie przez Krajowe Laboratorium Referencyjne dla wścieklizny w Puławach.

3) inne stosowane badania:

Szlify kostne żuchwy – badanie na obecność markera (TC – tetracyklin) – wykonywany przez 5 zakładów higieny weterynaryjnej (Opole, Ostrołęka, Bydgoszcz, Krosno i Poznań) wyznaczonych do przeprowadzania testów monitoringowych w celu określenia poziomu podjęcia szczepionki przez lisy dziko żyjące oraz Krajowe Laboratorium Referencyjne dla wścieklizny w Puławach zgodnie z instrukcją Głównego Lekarza Weterynarii Nr GIWz.II.400/W-78/2004 z dnia 24 listopada 2004 r. w sprawie wykrywania tetracykliny w szlifach kostnych.

- 4) stosowane szczepionki: zgodne z wytycznymi OIE, WHO oraz standardami UE (Raport Komitetu Naukowego ds. Zdrowia Zwierząt i Ochrony Zwierząt przyjęty w dniu 23 października 2002 r.) dopuszczone do stosowania w Polsce zgodnie w odrębnymi przepisami krajowymi.
- 5) monitoring szczepień:

W celu monitorowania szczepień w Polsce są przeprowadzane następujące badania:

- a) badanie na obecność markera (TC – tetracyklin w celu określenia poziomu podjęcia szczepionki przez lisy dziko żyjące wykonywane przez 3 wyznaczone zakłady higieny weterynaryjnej (Bydgoszcz, Ostrołęka i Opole);
- b) test seroneutralizacji (rapid fluorescent focus inhibition test - RFFIT w celu określenia poziomu uodpornienia lisów dziko żyjących, a tym samym efektywności szczepień doustnych; wykonywany przez 5 wyznaczonych zakładów higieny weterynaryjnej (Krosno, Poznań, Bydgoszcz, Ostrołęka i Opole);
- c) różnicowanie szczepów wirusa wścieklizny w celu rozróżnienia terenowych szczepów wirusa od szczepów szczepionkowych, wykonywane przez Krajowe Laboratorium Referencyjne w Puławach dla wścieklizny.

Badania monitoringowe (RFFIT, TC) wykonywane w celu określenia efektywności doustnych szczepień lisów dziko żyjących przeciwko wściekliznie, przeprowadza się na podstawie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 grudnia 2004 r. w sprawie określenia jednostek chorobowych, sposobu prowadzenia kontroli oraz zakresu badań kontrolnych zakażeń zwierząt. Zgodnie z tym rozporządzeniem w celu kontroli wścieklizny pobiera się do badań tkankę mózgową, surowicę i żuchwę od 8 lisów odstrzelonych na każdym 100 km² obszaru, na którym lisy zostały objęte szczepieniem ochronnym przeciwko wściekliznie. Natomiast, w celu izolacji i określenia szczepu wirusa wścieklizny do badań przesyła się tkankę mózgową lisów dziko żyjących, u których w badaniu laboratoryjnym potwierdzono wściekliznę.

5. **Ogólny opis kosztów i korzyści:** jak w ust. 8.

6. Dane epidemiologiczne dotyczące rozwoju choroby w ostatnich 5 latach

6.1. Dane dotyczące nadzoru i badań laboratoryjnych

Choroba: Wścieklizna   **Gatunek zwierząt/kategoria:** Lisy wolno żyjące

Opis użytych testów serologicznych: badanie serologiczne – test seroneutralizacji - RFFIT (określenie miana przeciwciał wirusa wścieklizny w surowicy (skrzep krwi z serca lub płyn z klatki piersiowej).

Opis użytych testów wirusologicznych: immunofluorescencja odcisków mózgowych – rutynowe badanie w kierunku wścieklizny.

Opis innych użytych testów: szlify kości żuchwy – badanie na obecność markera (tetracyklin).

Rok: 2003

Region	Badania serologiczne		Badania mikrobiologiczne lub wirusologiczne		Inne testy: TC	
	Liczba przebadanych próbek ^(a)	Liczba próbek dodatnich ^(b)	Liczba przebadanych próbek ^(a)	Liczba próbek dodatnich ^(b)	Liczba przebadanych próbek ^(a)	Liczba próbek dodatnich ^(b)
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	16 578*	92,55%	18 366	235	16 578*	78,43%
Razem	16 578	92,55%	18 366	235	16 578	78,43%

* Ilość próbek przesłanych do badań

(a) Liczba próbek przebadanych, wszystkie zakwestionowane.

(b) Liczba próbek dodatnich, wszystkie zakwestionowane.

Rok: 2004

Region	Badania serologiczne		Badania mikrobiologiczne lub wirusologiczne		Inne testy: TC	
	Liczba przebadanych próbek ^(a)	Liczba próbek dodatnich ^(b)	Liczba przebadanych próbek ^(a)	Liczba próbek dodatnich ^(b)	Liczba przebadanych próbek ^(a)	Liczba próbek dodatnich ^(b)
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	16 551*	93,99 %	17 831	86	17 831*	82,50 %
Razem	16 551*	93,99 %	17 831	86	17 831*	82,50 %

* Ilość próbek przesłanych do badań

- (a) Liczba próbek przebadanych, wszystkie zakwestionowane.
- (b) Liczba próbek dodatnich, wszystkie zakwestionowane.

Rok: 2005

Region	Badania serologiczne: RFFIT		Badania mikrobiologiczne lub wirusologiczne		Inne testy: TC	
	Liczba przebadanych próbek ^(a)	Liczba próbek dodatnich ^(b)	Liczba przebadanych próbek ^(a)	Liczba próbek dodatnich ^(b)	Liczba przebadanych próbek ^(a)	Liczba próbek dodatnich ^(b)
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	13 250*	83,59 %*	20 636	84	19 465*	85,79 % ^(*)
Razem	13 250*	83,59 %*	20 636	84	19 465*	85,79 % ^(*)

(*) na podstawie wstępnych wyników badań

- (a) Liczba próbek przebadanych, wszystkie zakwestionowane.
 (b) Liczba próbek dodatnich, wszystkie zakwestionowane.

6.3. Dane o przypadkach (jedna tabela/rok/chorobę/gatunek)**Rok: 2003****Choroba: Wścieklizna****Gatunek zwierząt: Lisy wolno żyjące**

Region	Liczba zakażonych zwierząt
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	235
Razem	235

Rok: 2003

Choroba: Wścieklizna

Gatunek zwierząt: Inne gatunki wrażliwe

Region	Liczba zakażonych zwierząt
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	156
Razem	156

Rok: 2004

Choroba: Wścieklizna

Gatunek zwierząt: Lisy wolno żyjące

Region	Liczba zakażonych zwierząt
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	86
Razem	86

Rok: 2004

Choroba: Wścieklizna

Gatunek zwierząt: Inne gatunki wrażliwe

Region	Liczba zakażonych zwierząt
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	50
Razem	50

Rok: 2005

Choroba: Wścieklizna

Gatunek zwierząt: Lisy wolno żyjące

Region	Liczba zakażonych zwierząt
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	84
Razem	84

Rok: 2005

Choroba: Wścieklizna

Gatunek zwierząt: Inne gatunki wrażliwe

Region	Liczba zakażonych zwierząt
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	54
Razem	54

Rok: 2006 (od 01.01.2006 do 30.04.2006)

Region	Liczba zakażonych zwierząt
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	20
Razem	20

Rok: 2006 (od 01.01.2006 do 30.04.2006)   **Choroba:** Wścieklizna   **Gatunek zwierząt:** Inne gatunki wrażliwe

Region	Liczba zakażonych zwierząt
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	12
Razem	12

6.4. Dane o programach szczepień lub leczenia

Rok: 2006   **Choroba:** Wścieklizna   **Gatunek zwierząt:** Lisy wolno żyjące

Opis stosowanych szczepień, działań terapeutycznych lub innych: Wiosenna i jesienna akcja szczepień w 2007 roku obejmie terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (281 746 km² – powierzchnia objęta szczepieniem). Obie akcje będą prowadzone na tych samych zasadach, co w latach poprzednich. Planuje się wyłożenie co najmniej 20 dawek szczepionki/ km², w sumie – 11 269 876 dawek szczepionki zostanie rozdyskrebowane w 2007r.

Region	Informacja o programach szczepień lub leczenia
	Liczba wyłożonych dawek szczepionki lub dawek leku zastosowanych
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	11 269 876

6.5. Dane o zwierzętach wolno żyjących

6.5.1. Szacunki liczebności populacji zwierząt dzikich

Rok: 2003

Metoda obliczania populacji^(a) : statystyki myśliwskie, wskaźnik nocnego liczenia, liczenie lisich jam

Region	Szacunki liczebności populacji danego gatunku zwierząt dzikich			
	Gatunek: Lis wolno żyjący	Gatunek: Sarna	Gatunek: Jeleń	Gatunek: Dzik
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	184 800	652 600	130 200	163 300
Razem	184 800	652 600	130 200	163 300

(a) Za standardową metodę szacowania uważa się zabita zwierzynę. Jeśli zastosowano inną metodę, należy ją opisać.

Rok: 2004

Metoda obliczania populacji^(a) : statystyki myśliwskie, wskaźnik nocnego liczenia, liczenie lisich jam

Region	Szacunki liczebności populacji danego gatunku zwierząt wolno żyjących			
	Gatunek: Lis wolno żyjący	Gatunek: Sarna	Gatunek: Jeleń	Gatunek: Dzik
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	187 200	667 600	133 400	160 500
Razem	187 200	667 600	133 400	160 500

(a) Za standardową metodę szacowania uważa się zabita zwierzynę. Jeśli zastosowano inną metodę, należy ją opisać.

Rok: 2005

Metoda obliczania populacji^(a) : statystyki myśliwskie, wskaźnik nocnego liczenia, liczenie lisich jam

Region	Szacunki liczebności populacji danego gatunku zwierząt wolno żyjących			
	Gatunek: Lis wolno żyjący	Gatunek: Sarna	Gatunek: Jeleń	Gatunek: Dzik
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	186 737	620 980	109 960	152 393
Razem	186 737	620 980	109 960	152 393

(a) Za standardową metodę szacowania uważa się zabita zwierzynę. Jeśli zastosowano inną metodę, należy ją opisać.

6.5.2. Monitoring zwierząt dziko żyjących

Choroba^(a): Wścieklizna   **Gatunek zwierząt: Lisy wolno żyjące**

Opis użytych testów serologicznych: badanie serologiczne – test RFFIT (określenie miana przeciwciał wirusa wścieklizny w surowicy (skrzep krwi z serca lub płyn z klatki piersiowej).

Opis użytych testów mikrobiologicznych i wirusologicznych: immunofluorescencja odcisków mózgowych – rutynowe badanie w kierunku wścieklizny.

Opis innych testów użytych: szlify kości żuchwy – badanie na obecność markera (TC – tetracykliny).

Rok: 2003

Region	Badania serologiczne		Badania wirusologiczne		Inne testy: TC	
	Liczba przebadanych próbek	Liczba dodatnich próbek	Liczba przebadanych próbek	Liczba dodatnich próbek	Liczba przebadanych próbek	Liczba dodatnich próbek
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	16 587*	92,55%	18 366	235	16 587*	78,43%
Razem	16 587	92,55%	18 366	235	16 587	78,43%

*ilość próbek wysłanych do badań

Rok: 2004

Region	Badania serologiczne		Badania mikrobiologiczne lub wirusologiczne		Inne testy: TC (%)	
	Liczba przebadanych próbek	Liczba dodatnich próbek	Liczba przebadanych próbek	Liczba dodatnich próbek	Liczba przebadanych próbek	Liczba dodatnich próbek
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	16 551*	93,99 %	17 831	86	17 831*	82,50 %
Razem	16 551*	93,99 %	17 831	86	17 831*	82,50 %

* ilość próbek wysłanych do badań

Rok: 2005

Region	Badania serologiczne - RFFIT		Badania mikrobiologiczne lub wirusologiczne		Inne testy: TC (%)	
	Liczba przebadanych próbek	Liczba dodatnich próbek	Liczba przebadanych próbek	Liczba dodatnich próbek	Liczba przebadanych próbek	Liczba dodatnich próbek
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	13 250*	83,59 %*	20 636	84	19 465*	85,79 %*
Razem	13 250*	83,59 %*	20 636	84	19 465*	85,79 %*

* na podstawie wstępnych wyników badań

6.5.3 Dane dotyczące szczepienia zwierząt wolno żyjących

Rok: 2006   Choroba: Wścieklizna   Gatunek zwierząt: Lisy wolno żyjące

Region	km ²	Program szczepienia lub leczenia		
		Liczba dawek szczepionki lub leku, która zostanie wyłożona lub podana	Liczba akcji	Całkowita liczba dawek szczepionki lub leku, która zostanie wyłożona lub podana
Część terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	281 042	11 269 876	2 (wiosenna i jesienna)	11 269 876

7. Cele

7.1. Cele związane z badaniami laboratoryjnymi

7.1.1. Cele związane z badaniami laboratoryjnymi

7.1.1.1. Ilość i rodzaj badań

Choroba: Wścieklizna

Gatunek zwierząt: Lisy wolno żyjące

Region	Rodzaj badania	Populacja docelowa	Rodzaj próbki	Cel	Liczba planowanych badań
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	RFFIT	Lisy wolno żyjące	surowica	Kontrola szczepień, monitoring akcji	21 393
Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	Test na obecność markera (TC)	Lisy wolno żyjące	żuchwa	Kontrola szczepień, monitoring akcji	21 393
Razem					42 786

7.1.1.2. Plany testów:

Badania monitoringowe (RFFIT, TC) wykonywane w celu określenia efektywności doustnych szczepień lisów wolno żyjących przeciwko wścieklicznie, przeprowadza się na podstawie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 grudnia 2004 r. w sprawie określenia jednostek chorobowych, sposobu prowadzenia kontroli oraz zakresu badań kontrolnych zakażeń zwierząt. Zgodnie z rozporządzeniem, w celu kontroli wściekliczny pobiera się do badań tkankę mózgową, surowicę i żuchwę od 8 lisów odstrzelonych na każdym 100 km² obszaru, na którym lisy zostały objęte szczepieniem ochronnym przeciwko wścieklicznie.

Województwo	Całkowita powierzchnia województwa w km ²	Powierzchnia objęta programem szczepień w km ²	Całkowita powierzchnia bytowania lisów wolno żyjących na obszarze województwa (z którego lisy powinny zostać odstrzelone i dostarczone do badań monitoringowych)	liczba lisów, która powinna zostać odstrzelona w ramach programu monitoringu, w roku – 8 lisów /100km ²
1	2	3	4	5 = (4 x 8/100)
dolnośląskie	19 948,00	15 958,00	15 958,00	1 277
kujawsko-pomorskie	17 970,00	16 533,40	16 132,28	1 291
lubelskie	25 115,00	22 604,00	22 604,00	1 808
lubuskie	13 988,00	13 054,00	12 108,00	969
łódzkie	18 219,00	16 970,00	16 970,00	1 358
małopolskie	15 152,00	15 145,00	15 145,00	1 212
mazowieckie	35 579,00	32 717,00	32 717,00	2 617
opolskie	9 412,00	8 000,00	8 000,00	640
podkarpackie	17 926,00	16 133,00	14 726,21	1 178
podlaskie	20 180,00	18 162,00	18 162,00	1 453
pomorskie	18 293,00	18 293,00	11 374,85	910
śląskie	12 294,00	10 130,50	10 042,00	803
świętokrzyskie	11 672,00	10 500,00	10 500,00	840

warmińsko-mazurskie	24 203,00	21483,00	21 483,00	1 719
wielkopolskie	29 825,60	25 359,00	25 359,00	2 029
zachodniopomorskie	22 901,48	20 000,00	16 135,80	1 291
RAZEM	312 678,08	281 041,90	267 417,14	21 393

9. Szczegółowa analiza kosztów programu

Koszt programu liczono wg kursu średniego euro z dnia 27 kwietnia 2006 r., który wynosił 3,8665 zł.

Wszystkie wartości podane bez VAT

Koszty	Wyszczególnienie	Liczba jednostek	Koszt jednostkowy w zł	Kwota całkowita w zł*	Wniosek o dofinansowanie z funduszy Wspólnoty (tak/nie)
1. Badania laboratoryjne – w 2007					
1.1. Koszty badań	Test: RFFIT	21 393	93,40	1 998 106,20	nie
	Test: TC	21 393	77,70	1 662 236,10	nie
	Test: różnicowanie szczepów wirusa wścieklizny	84	183,00	15 372,00	nie
1.2 Koszty pobierania próbek	Dostarczenie lisów do badań	21 393	25,00	534 825,00	nie

RAZEM				4 210 539,30	
2. Szczepienie – w 2007					
2.1. Zakup szczepionki		11 269 876	2,14	24 117 534,64	tak
2.2. Koszty dystrybucji		11 269 876	0,90	10 142 888,40	tak
RAZEM				34 260 423,04	tak
RAZEM				38 470 962,34	tak

Koszt jednostkowy zakupu 1 dawki szczepionki = 2,14 zł / 3,8665 zł = 0,55 euro;

Koszt jednostkowy dystrybucji 1 dawki szczepionki = 0,90 zł / 3,8665 zł = 0,23 euro

1 euro= 3,8665 zł

* są to szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków zaplanowanych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2007

Załączniki do programu zwalczania wścieklizny (Rabies)
Załącznik nr 1

Obszar	Przypadki wścieklizny										Zwierzęta dzikie											
	Zwierzęta domowe										Zwierzęta dzikie											
Województwo	pies	kot	bydło	koń	owca	koza	świnia	bezdolny pies	inne		lis	jenot	szop	wilk	borsuk	kuna	inne łasicowate	inne mięsożerne	dzik	sarna	jeleń	daniel
dolnośląskie	1	2									19	6			1					1		
kujawsko-pomorskie		1									13	1								1		
lubelskie	6	17									259	9			2	10	1			1		
lubuskie											1	1										
łódzkie											3					1						
małopolskie	2	4									35					2						
mazowieckie	1	4	1								33	3			1					1		
opolskie											4											
podkarpackie	6	17	1								128	1				3	2			1		
podlaskie		3	33								86	24				5	3	1				
pomorskie											1	2										
śląskie	2										7											
świętokrzyskie											16											
warmińsko-mazurskie	1	3	12								21	13			1	1						
wielkopolskie	12	18	5								255	35			3	3	2				5	
zachodniopomorskie											3	1								1		
Razem	19	69	52								884	96			8	25	8	1	1	10		

Zwierzęta domowe

140

Zwierzęta dzikie

1038

RAZEM

1178

Przypadki wścieklizny

Kraj:

Polska(POL)

Okres sprawozdawczy(kwartał/rok):

Obszar	Przypadki wścieklizny									Zwierzęta dzikie											
	Zwierzęta domowe																				
Województwo	pies	kot	bydło	koń	owca	koza	świnia	bezdomny pies	inne	lis	jenot	szop	wilk	borsuk	kuna	inne łasicowate	inne mięsożerne	dzik	sarna	jeleń	daniel
dolnośląskie		1								12	3			1							
kujawsko-pomorskie	1		1							7	1										
lubelskie	3	7								25	1				3						
lubuskie										1											
łódzkie																					
małopolskie		2								5					1						
mazowieckie										2											
opolskie																					
podkarpackie	1	4								13					2						
podlaskie	2		14							19	5										
pomorskie			1							2	1										
śląskie															1						
świętokrzyskie	1	1								4	1										
warmińsko-mazurskie	2	4	10							23	22			1	3	2			2		
wielkopolskie	9	10								120	20			2	1				1		
zachodniopomorskie																					
Razem	19	29	26	0						233	54			4	11	2			3		

Zwierzęta domowe

74

Zwierzęta dzikie

314

RAZEM

388

Przypadki wścieklizny Kraj: Polska(POL) Okres sprawozdawczy(kwartał/rok):

Obszar	Przypadki wścieklizny																				
	Zwierzęta domowe									Zwierzęta dzikie											
Województwo	pies	kot	bydło	koń	owca	koza	świnia	bezdolny pies	inne	lis	jenot	szop	wilk	borsuk	kuna	inne łasicowate	inne mięsożerne	dzik	sarna	jeleń	daniel
dolnośląskie											3										
kujawsko-pomorskie										3	1										
lubelskie		5								19					2						
lubuskie										3											
łódzkie																					
małopolskie																					
mazowieckie		1																			
opolskie										4											
podkarpackie	2	2								4			1								
podlaskie			2							3	1										
pomorskie										4											
śląskie																					
świętokrzyskie										2											
warmińsko-mazurskie	2	1	6							12	3										
wielkopolskie		1								31	5			1						1	
zachodniopomorskie										1											
Razem	4	10	8	0						86	13		1	1	2				1		

Zwierzęta domowe

22

Zwierzęta dzikie

114

RAZEM

136

Przypadki wścieklizny

Kraj:

Polska(POL)

Okres sprawozdawczy(kwartał/rok):

Obszar	Przypadki wścieklizny										Zwierzęta dzikie											
	Zwierzęta domowe										Zwierzęta dzikie											
Województwo	pies	kot	bydło	koń	owca	koza	świnia	bezdolny pies	inne		lis	jenot	szop	wilk	borsuk	kuna	inne łasicowate	inne mięsożerne	dzik	sarna	jeleń	daniel
dolnośląskie											2				1							
kujawsko-pomorskie																						
lubelskie											2					1						
lubuskie	1																					
łódzkie																						
małopolskie																						
mazowieckie																						
opolskie		2									7	1			1							
podkarpackie	1	2									15											
podlaskie											1											
pomorskie																						
śląskie																						
świętokrzyskie											1											
warmińsko-mazurskie	2	3	23	1							39	8										
wielkopolskie	1										17	1			1							
zachodniopomorskie																						
Razem	5	7	23	1							84	10		0	3	1				0		

Zwierzęta domowe

36

Zwierzęta dzikie

102

RAZEM

138

Przypadki wścieklizny

Kraj:

Polska(POL)

Okres sprawozdawczy: 1 styczeń - 30 kwiecień

Obszar	Przypadki wścieklizny										Zwierzęta dzikie												
	Zwierzęta domowe																						
Województwo	pies	kot	bydło	koń	owca	koza	świnia	bezdolny pies	inne		lis	jenot	szop	wilk	borsuk	kuna	inne łasicowate	inne mięsożerne	dzik	sarna	jeleń	daniel	
dolnośląskie																							
kujawsko-pomorskie																							
lubelskie											5												
lubuskie																							
łódzkie																							
małopolskie																							
mazowieckie																							
opolskie		1									2												
podkarpackie											4												
podlaskie		1										1											
pomorskie																							
śląskie																							
świętokrzyskie																							
warmińsko-mazurskie	1	1									5	6				1							
wielkopolskie											4												
zachodniopomorskie																							
Razem	1	3	0	0							20	7				1							

Zwierzęta domowe

4

Zwierzęta dzikie

28

RAZEM

32

**Program zwalczania gąbczastej encefalopatii bydła
(Bovine spongiform encephalopathy - BSE)**

1. Identyfikacja programu

Państwo Członkowskie: **Rzeczpospolita Polska**
 Choroba: **Gąbczasta encefalopatia bydła (Bovine Spongiform Encephalopathy - BSE)**
 Rok wdrożenia: **2007**
 Data wysłania do Komisji: **31 maja 2006r.**

2. Dane dotyczące sytuacji epidemiologicznej choroby

Regularny monitoring BSE – zgodny z wymaganiami UE – rozpoczął się w listopadzie 2001 r. W pierwszych dwóch miesiącach monitoringu zbadano 30.309 sztuk bydła. Odpowiednio w 2002 r. zostały zbadane 286.592 sztuki, w 2003 r. – 455.413, w 2004 r. – 481.116 i w 2005 r. – 515.976 sztuk bydła.

Dane z podziałem na grupy objęte monitoringiem są przedstawione w tabeli 2.1.

Tabela 2.1

Okres	Zdrowe powyżej 30 m-ca	poddane ubojowi z konieczności powyżej 24 m-ca	poddane ubojowi sanitarnemu powyżej 24 m-ca	Padłe powyżej 24 m-ca	Podjejrzone	Ogółem
2001 XI - XII	29882	64	0	25	0	30309
2002 I - XII	278709	4709	1183	1944	47	286592
2003 I - XII	428452	9401	2757	14715	88	455413
2004 I - XII	445198	9259	2134	24449	76	481116
2005 I - XII	472028	10495	648	32552	253	515976

Ponadto w ramach kontynuowanego programu monitoringu, od stycznia do końca marca 2006 r. zostało przebadanych 115.929 sztuk bydła. Dane dotyczące tego okresu ilustruje tabela 2.2.

Tabela 2.2

Okres	Zdrowe powyżej 30 m-ca	Poddane ubojowi z konieczności powyżej 24 m-ca	poddane ubojowi sanitarnemu powyżej 24 m-ca	Padłe powyżej 24 m-ca	Podjejrzone	Ogółem
2006 I - III	104682	2486	87	8609	65	115929

Pierwszy przypadek BSE wykryto w drugim roku prowadzenia monitoringu (2002). W tym też roku ogólna liczba wykrytych przypadków wyniosła 4. W 2003 r. wykryto dalszych 5 przypadków. W 2004 r. obserwowano dalszy wzrost tej liczby. Do końca 2004 r. wykryto 11 przypadków BSE, natomiast w 2005 r. wykryto ogółem 20 przypadków BSE. Zestawienie występowania przypadków BSE z podziałem na lata oraz województwa przedstawia tabela 2.3.

Tabela 2.3

	dolnośląskie	kujawsko - pomorskie	lubelskie	lubuskie	łódzkie	małopolskie	mazowieckie	opolskie	podkarpackie	podlaskie	pomorskie	śląskie	świętokrzyskie	warmińsko - mazurskie	wielkopolskie	zachodniopomorskie
2002 r.																
styczeń																
luty																
marzec																
kwiecień																
maj						1										
czerwiec																
lipiec																
sierpień			1													
wrzesień								1								
październik			1													
listopad																
grudzień																
	0	0	2	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
	suma: 4															

2003																				
r. styczeń																				
luty																				1
marzec																				
kwiecień																				
maj																				
czerwiec																				
lipiec																				
sierpień						1	1													
wrzesień		1																		
październik																				
listopad																				1
grudzień																				
		0	1	0	0	0	0	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
		suma: 5																		

2004																					
r. styczeń				1																1	
luty																					
marzec			1																	1	
kwiecień																				1	
maj																			1		
czerwiec								1													
lipiec																					
sierpień								1												1	
wrzesień																					
październik																					
listopad																				1	
grudzień																				1	
		0	0	1	1	2	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	1	2	1
		suma: 11																			

2005 r.	styczeń						1													
	luty							1											1	
	marzec	2					2		1		1								1	
	kwiecień	1																		
	maj																			
	czerwiec																			1
	lipiec																			1
	sierpień																			
	wrzesień																			1
	październik																			
	listopad																			1
	grudzień																			1
3 0 0 0 2 1 4 0 1 4 0 0 0 0 0 5 0																				
																		suma: 20		
lata 2002 – 2005		3	1	3	1	4	4	6	1	2	5	0	0	0	2	7	1			
suma / woj.:																		suma: 40		

Największą liczbę przypadków wykryto w ramach tzw. „aktywnego nadzoru“ w grupie zdrowego bydła kierowanego do uboju. W ramach „nadzoru pasywnego“ wykryto zaledwie kilka przypadków BSE. Poszczególne grupy, w których stwierdzono przypadki BSE przedstawia tabela 2.4.

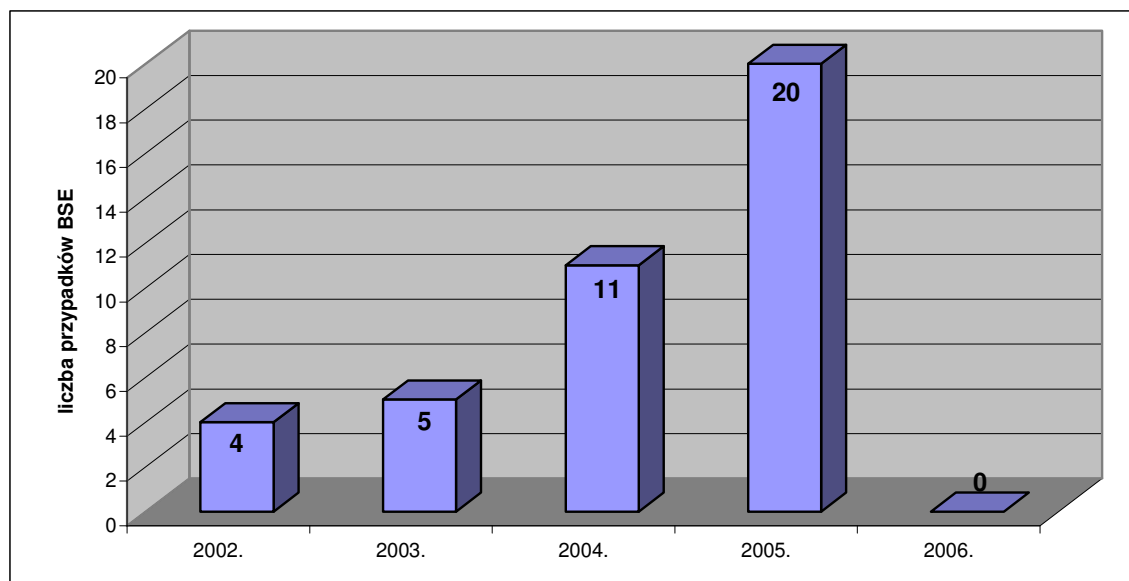
Tabela 2.4

Rok	Liczba przypadków BSE	poddane ubojowi jako zdrowe	poddane ubojowi z konieczności	Z objawami klinicznymi	Padłe	Kohorta
2002	4	3		1		
2003	5	4		1		
2004	11	8	2		1	
2005	20	16		1	2	1
Suma:	40	31	2	3	3	1

Wszystkie sztuki bydła, u których wykryto BSE, były polskiego pochodzenia. Dochodzenie epizootyczne prowadzone w celu wyjaśnienia dróg zakażeń wskazywało, że najbardziej prawdopodobną drogą było zakażenie przez spożycie paszy zawierającej białko pochodzące od ssaków lub preparatów mlekozastępczych zawierających tłuszcz zwierzęcy.

W czasie ostatnich 4 lat sytuacja w zakresie BSE podlegała zmianom. Stałym elementem jest utrzymująca się tendencja wzrostowa. Wprowadzenie programu monitoringu zgodnego z wytycznymi Unii Europejskiej, pozwoliło na wykrycie zwierząt zakażonych. Od 2002 r. liczba tych przypadków systematycznie rośnie i wygląda następująco: w okresie od 2002 do 2003 r. wzrost wyniósł 25 %, od 2003 do 2004 r. wzrost wyniósł 120 %, od 2004 do 2005 wzrost wyniósł 82 %.

Tendencje wzrostową ilości przypadków BSE w latach 2002 – 2005 ilustruje wykres 2. 1.

Biorąc pod uwagę wiek krów, u których stwierdzono BSE, można zauważyć, że najwyższą liczbę przypadków zaobserwowano u bydła urodzonego po 1996 r. oraz przed 2001r. Najwięcej przypadków zawierało się w grupie krów w wieku od 5 do 9 lat, przy czym przodują tu zwierzęta w wieku 7 i 8 lat.

3. Opis programu

Celem realizacji programu jest wykrycie każdego przypadku BSE w populacji bydła w Polsce. Wykrywanie jest pierwszym krokiem zapobiegającym przedostaniu się czynnika TSE do łańcucha pokarmowego ludzi i zwierząt.

Środki zapobiegawcze oraz zwalczanie przewidują usuwanie zwierząt ze stad, w których stwierdzono przypadki BSE, poddane ubojowi kohorty oraz potomstwa, aktywny nadzór w grupie bydła powyżej 30 miesiąca życia przeznaczonego do uboju w celach konsumpcji przez ludzi, padłego bydła oraz innych grup ryzyka w wieku powyżej 24 miesiąca, zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady 999/2001 z dnia 22 maja 2001 r. ustanawiającego przepisy w zakresie zapobiegania oraz likwidacji pewnych encefalopatii gąbczastych (Dz.Urz.WE L 147 z 31.5.2001, s.1).

3. ŚRODKI PRZEWIDZIANE PROGRAMEM

3.1. Wykaz środków przewidzianych programem:

Pierwszy rok

Ostatni rok

kontrola

zwalczanie

- badanie
- ubój zwierząt chorych
- zabijanie zwierząt chorych
- szczepienie
- leczenie
- niszczenie produktów

- badanie
- ubój zwierząt chorych
- zabijanie zwierząt chorych
- rozszerzenie zabijania lub uboju
- niszczenie produktów

monitorowanie lub nadzór

inne środki (wymienić)

3.2. Władze centralne odpowiedzialne za nadzór i koordynację w województwach prowadzących program

Zgodnie z art. 57 ust. 8 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych (Dz. U. Nr 69, poz. 625, z późn. zm.), organ szczebla centralnego – Główny Lekarz Weterynarii nadzoruje realizację programu zwalczania chorób zakaźnych zwierząt, a w przypadku programu współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej, informuje Komisję Europejską o postępach w jego realizacji zgodnie z przepisami obowiązującymi w Unii Europejskiej.

3.3. Wskazanie obszarów geograficznych, na których program będzie realizowany

Terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

3.4. Środki podejmowane w trakcie trwania programu:

3.4.1. Środki i przepisy mające zastosowanie w odniesieniu do rejestracji gospodarstw:

Gospodarstwa w Polsce, gdzie są utrzymywane zwierzęta gospodarskie, są rejestrowane w Centralnej Bazie Danych o gospodarstwach, zgodnie z poniższymi przepisami:

- ustawa z dnia 18 grudnia 2003r. o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności (Dz.U. Nr 10, poz.76),
- ustawa z dnia 2 kwietnia 2004, o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt (Dz.U. Nr 91, poz.872, z późn.zm.),
- ustawa z dnia 11 marca 2004r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Wymienione powyżej akty prawne zawierają szczegółowe zasady dotyczące identyfikacji i rejestracji zwierząt, gospodarstw oraz osób zajmujących się utrzymywaniem zwierząt gospodarskich.

Akty prawne stanowiące podstawę do rejestracji zwierząt:

Identyfikacja i rejestracja bydła w Polsce jest prowadzona zgodnie z następującymi przepisami:

- ustawą z dnia 2 kwietnia 2004r., o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt,
- rozporządzeniem nr 1760/2000 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 czerwca 2000 r. ustanawiające system identyfikacji i rejestracji bydła w odniesieniu do etykietowania wołowiny i produktów wołowych oraz uchylające rozporządzenie Rady nr 820/97,
- rozporządzeniem Komisji nr 911/2004 z dnia 29 kwietnia 2004r. wcielającym w życie rozporządzenie nr 1760/2000 w odniesieniu do kolczykowania bydła, zaopatrywania go w paszporty oraz rejestrów gospodarstw,
- rozporządzeniem Komisji nr 494/98 z dnia 27 lutego 1998r. uszczegóławiającym zasady implementacji rozporządzenia Rady nr 820/97 w odniesieniu do minimalnych sankcji administracyjnych w ramach systemu nadzoru identyfikacji i rejestracji bydła.

Bydło w Polsce podlega obowiązkowi oznakowania przy pomocy pary kolczyków oraz podlega rejestracji w Centralnej Bazie Danych. Każdy kolczyk zawiera indywidualny numer rejestracyjny zwierzęcia oraz zakodowane inne dodatkowe informacje. Posiadacz bydła ma obowiązek zakolczykować nowonarodzone cielę niezwłocznie po urodzeniu i przesłać zgłoszenie o urodzeniu do Centralnej Bazy Danych. Na wykonanie czynności, o których mowa posiadacz ma 7 dni.

Wszystkie sztuki bydła są zaopatrzone w paszporty, które towarzyszą zwierzętom od urodzenia do śmierci. Wszystkie zdarzenia w tym przemieszczenie z gospodarstwa do gospodarstwa, rzeźni, zakładu przetwórczego, padnięcie są zgłoszone do bazy danych.

Gospodarstwa są zarejestrowane w Centralnej Bazie Danych i każde z nich posiada indywidualny numer siedziby stada. W każdym gospodarstwie posiadacz bydła prowadzi rejestr stada. Wszystkie sztuki bydła znajdujące się w gospodarstwie są wpisane do tego rejestru. Rejestr zawiera następujące informacje: daty urodzeń, zakupów, sprzedaży, padnięć bydła.

Informacje o wszystkich zdarzeniach są także przekazywane do Centralnej Bazy Danych.

Wszystkie wyżej wymienione środki są ustanowione zgodnie z zasadami określonymi w przepisach Unii Europejskiej, nie tylko ze względu na identyfikację i rejestrację zwierząt, ale także ze względu na ochronę zdrowia zwierząt. Istniejący system, w

przypadku wystąpienia choroby zakaźnej może zostać użyty do śledzenia przemieszczeń zwierząt.

3.4.2. Akty prawne stanowiące podstawę obowiązku zgłaszania chorób zakaźnych zwierząt:

- ustawa z dnia 11 marca 2004r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

3.4.3. Środki przewidziane w odniesieniu do przypadków z dodatnim wynikiem:

- 1) rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 999/2001 z dnia 22 maja 2001r. ustanawiające zasady dotyczące zapobiegania, kontroli i zwalczania niektórych przenośnych gąbczastych encefalopatii,
- 2) ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

W przypadku otrzymania dodatniego wyniku, w zależności od sytuacji podejmowane są następujące środki:

- 1) wszystkie części tuszy zakażonego zwierzęcia są całkowicie niszczone;
- 2) wszystkie części tuszy zwierząt sąsiadujących z zakażoną tuszą na linii ubojowej (jedna przed i dwie po) są całkowicie niszczone;
- 3) prowadzone jest dochodzenie epizootyczne, które ma:
  - a) określić liczbę i zidentyfikować wszystkie sztuki przeżuwaczy w gospodarstwie pochodzenia zakażonego zwierzęcia,
  - b) w przypadku krów ustalić historię i miejsce pobytu potomstwa chorej krowy,
  - c) ustalić kohortę dla tego przypadku,
  - d) ustalić możliwą drogę przeniesienia choroby,
  - e) ustalić inne zwierzęta przebywające w innych gospodarstwach, które mogły mieć kontakt z tym samym źródłem zakażenia co zakażona krowa,
  - f) ustalić przemieszczenia potencjalnie zakażonej paszy lub innych czynników mogących być przyczyną zakażenia w tym lub innym gospodarstwie.

Wszystkie zwierzęta i produkty, które zostały w trakcie dochodzenia uznane za potencjalne zakażone są zniszczone.

3.4.4. Akty prawne stanowiące podstawę do różnicowania statusu stad:

- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 999/2001 z dnia 22 maja 2001r. ustanawiające zasady dotyczące zapobiegania, kontroli i zwalczania niektórych przenośnych gąbczastych encefalopatii.

3.4.5. Procedury kontrolne, w szczególności zasady przemieszczania zwierząt podejrzanych o zakażenie lub zakażonych oraz zasady prowadzenia nadzoru w gospodarstwach objętych restrykcjami:

- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 999/2001 z dnia 22 maja 2001r. ustanawiające zasady dotyczące zapobiegania, kontroli i zwalczania niektórych przenośnych gąbczastych encefalopatii.

3.4.6. Akty prawne stanowiące podstawę do prowadzenia badań kontrolnych:

- rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 999/2001 z dnia 22 maja 2001r. ustanawiające zasady dotyczące zapobiegania, kontroli i zwalczania niektórych przenośnych gąbczastych encefalopatii.

3.4.7. Akty prawne stanowiące podstawę do uzyskania odszkodowania za zabite bydło:

- ustawa z dnia 11 marca 2004r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (art. 49).

4. OGÓLNY OPIS WYDATKÓW I KORZYŚCI

4.1. Szczegółowa analiza kosztów

W styczniu 2006 r. populacja bydła w Polsce wynosiła około 6 376 261 sztuk. Struktura populacji bydła w ostatnich kilku latach podlegała niewielkim zmianom, co pozwala przypuszczać, że również w najbliższym czasie nie będą one następować. Analizując liczbę bydła zbadanego w czasie 3 ostatnich lat, widać stopniowy, ale stały wzrost ilości badań. Kształtuje się on na poziomie 5,6 % w relacji lat 2003 – 2004 oraz 7,2 % w relacji lat 2004 – 2005. Ponadto biorąc pod uwagę wzrost popytu rynkowego na mięso wołowe po uzyskaniu przez Rzeczpospolitą Polską członkostwa w Unii Europejskiej, należy się spodziewać, że liczba bydła przewidzianego do badania w kierunku BSE w roku 2007 będzie większa niż w 2005 i 2006 r.

Przewiduje się, iż w 2007 r zostanie zbadanych na BSE 555 000 sztuk bydła. Będzie poddane ubojowi bydło powyżej 30 miesiąca życia, zaś w przypadku uboju z konieczności oraz bydła padłego – bydło powyżej 24 miesiąca życia. Ponadto badania obejmą wszystkie zwierzęta podejrzane i kohortę niezależnie od wieku zwierząt. Aby osiągnąć zakładaną wielkość badań jest konieczne zakupienie większej ilości testów niż wskazuje ilość bydła przewidzianego do badań.

Przyczyną tego jest fakt, iż testy ELISA – wykorzystywane w badaniach jako tzw. szybkie testy – posiadają oznaczenia, które w rutynowym badaniu służą jako tzw. próby kontrolne i nie mogą być wykorzystane bezpośrednio do prowadzenia efektywnego oznaczenia na BSE. Szacuje się, że z tego powodu jest konieczne zakupienie testów w większej liczbie o 12 - 13 % od zakładanej liczby badań. W tym celu należy zakupić 624 000 testów.

Ogólne oszacowanie kosztów programu monitoringu BSE na rok 2007 przewiduje wielkość wydatków na poziomie 27 704 850 złotych. Koszt obejmuje dodatkowe wydatki, które przedstawia tabela 5.2. W okresie przygotowania kalkulacji koszt jednego testu wynosił około 40 zł.

Zwierzęta	Szacowana liczba testów
określone w załączniku III, rozdział A, część I, punkty 2.1, 3 i 4.1 rozporządzenia nr 999/2001	47008
określone w załączniku III, rozdział A, część I, punkty 2.2, 4.2 i 4.3 rozporządzenia nr 999/2001	507314
Inne (kohorta zakażonych oraz podejrzanych)	678
Ogółem:	555 000

4.2. Szczegółowa analiza kosztów

Koszty	Opis	Ilość jednostek	Jednostkowy koszt w zł	Koszt całkowity w zł*	Czy ma podlegać współfinansowaniu z UE
1. Badanie na BSE					
1.1. Zakup testów	Testy ELISA	624 000	40	24 960 000	Tak
2. Koszty dodatkowe					
2.1. Badania odwoławcze / referencyjne.	badanie histopatologiczne	150	127	19 050	Tak
	badanie immunocytochemiczne / immunobloting	150	422	63 300	Tak
2.2. Wypłata odszkodowań za zwierzęta zabite zgodnie z wymaganiami załącznika VII, punkt 2(b) rozporządzenia nr 999/2001		678	3 733	2 530 974	Tak
2.3. Koszt całkowitego unieszkodliwienia podejrzanego lub zakażonego bydła oraz kohorty		678	527	357 306	Tak
Ogółem				27 930 630	Tak

* są to szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków zaplanowanych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2007

6.1.1.2. Podsumowanie kosztów

Rok: 2007

Stan na dzień: 31 kwietnia 2006 r.

Choroba: Gąbczasta encefalopatia bydła

Gatunek zwierząt: bydło

Obszar	Ogólna liczba zwierząt	Liczba zwierząt objęta badaniem w ramach programu	Liczba zwierząt przebadanych	Liczba zwierząt zbadanych indywidualnie	Liczba zwierząt z dodatnimi wynikami	Uboje		Wskaźniki	
						Liczba zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych, u których stwierdzono dodatni wynik	Ogólna liczba zwierząt poddanych ubojowi	% określający ilość przebadanych zwierząt	% zwierząt zakażonych w stosunku do % prewalencji choroby
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9=(4/3)x100	10=(6/4)x100
terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	6 376 261	555 000	555 000	555 000	50	50	507 314	100	0,009

Program zwalczania i kontroli zakażeń wirusami wysoce zjadliwej grypy ptaków d. pomoru drobiu u drobiu i ptaków dzikich (Highly pathogenic avian influenza -HPAI),

1. Identyfikacja programu

Państwo Członkowskie: **Rzeczpospolita Polska**
Choroba: **Wysoce zjadliwa grypa ptaków d. pomór drobiu**
Rok implementacji: **2007**
Data wysłania do Komisji: **31 maja 2006 r.**

A. Ogólne kryteria

1. Program monitorowania został opracowany na podstawie § 12 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 grudnia 2004 r. w sprawie określenia jednostek chorobowych, sposobu prowadzenia kontroli oraz zakresie badań kontrolnych zakażeń zwierząt (Dz. U. Nr 282, poz. 2813, z późn. zm.) oraz projektu decyzji Komisji, oznaczonej numerem: SANCO/10268/2006/Rev5, w sprawie prowadzenia badań kontrolnych na obecność grypy ptaków u drobiu i ptaków dzikich w Państwach Członkowskich. Stanowi on kontynuację poprzednich badań kontrolnych ustanowionych w decyzjach 2004/111/WE, 2004/630/WE, 2005/464/WE i 2006/101/WE.
2. Celem badań monitoringowych jest:
  - 1) określenie częstotliwości występowania zakażeń wirusami wysoce zjadliwej grypy ptaków (AI) podtypu H5 i H7 u różnych gatunków drobiu,
  - 2) kontynuacja nadzoru dotyczącego występowania wirusów wysoce zjadliwej grypy ptaków u dzikich ptaków (system wczesnego ostrzegania), które mogłyby przenieść się z ptaków dzikich do stad drobiu,
  - 3) wzbogacenie wiedzy na temat zagrożenia, ze strony dzikich ptaków, wysoce zjadliwą gripą ptaków dla zdrowia zwierząt.
3. Pobieranie próbek obejmuje okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2007 r.
4. Badaniami są objęte wszystkie gatunki drobiu niezależnie od kierunku produkcji (z wyjątkiem kurcząt rzeźnych) utrzymywanego w warunkach fermowych oraz ptaki dzikie.
5. Badanie próbek przeprowadza krajowe laboratorium referencyjne do spraw diagnostyki wysoce zjadliwej grypy ptaków w Zakładzie Chorób Drobiu Państwowego Instytutu Weterynaryjnego-Państwowego Instytutu Badawczego (PIW-PIB) w Puławach. Próbkę od drobiu będą badane serologicznie testem hamowania hemaglutynacji z antygenami H5N2 i H7N7 (pierwsze badanie) oraz H5N7 i H7N1 (badania potwierdzające). Próbkę od

ptaków dzikich będą badane wirusologicznie na zarodkach kurzych SPF i metodą RT-PCR/H5.

6. Próbki do badań pobiera i przesyła Inspekcja Weterynaryjna, natomiast badania są wykonywane przez (PIW-PIB).
7. Terytorialnie właściwe Wojewódzkie Inspektoraty Weterynarii opracują i prześlą do Zakładu Chorób Drobiu PIW-PIB w Puławach harmonogram pobierania próbek.
8. Wszystkie izolaty wirusa wysoce zjadliwej grypy ptaków oraz dodatnie surowice od ptaków wodnych będą wysłane do laboratorium referencyjnego Unii Europejskiej.
9. Dodatkowo H5 i H7 próbki uzyskane podczas badań kontrolnych drobiu i ptaków dzikich będą zgłaszane Komisji co 2 miesiące.
10. Termin składania ostatecznych wyników badań do Komisji Europejskiej upływa dnia 31 maja 2008 r.

B. Zasady pobierania próbek od drobiu

1. Pobieranie próbek do badań serologicznych odbędzie się w wyznaczonych czterech województwach, które zostały wytypowane do prowadzenia monitoringu na podstawie analizy ryzyka. Województwa lubuskie, dolnośląskie, kujawsko-pomorskie, i zachodnio-pomorskie. Próbki od drobiu fermowego będą pobierane w okresie od stycznia do grudnia 2007 r.
2. Przy wyborze ferm do badań należy uwzględnić chów drobiu z wybiegami, korzystanie z wód powierzchniowych, chów różnych gatunków drobiu i stad w różnym wieku.
3. W odniesieniu do indyków, gęsi, kaczek i strusi badaniami należy objąć przede wszystkim fermy reprodukcyjne, a następnie fermy drobiu rzeźnego – uzupełniając do wyznaczonej liczby ferm danego gatunku.
4. W przypadku kur próbki krwi są pobierane tylko z ferm kur reprodukcyjnych oraz kur niosek jaj konsumpcyjnych (nioski towarowe). Kurczęta rzeźne nie są objęte badaniami.
5. Pobieranie próbek od drobiu reprodukcyjnego oraz kur niosek towarowych powinno odbywać się w okresie nieśności, najlepiej ze stad w końcowy okresie użytkowania.
6. Pobieranie próbek od drobiu rzeźnego (indyki, gęsi, kaczki, strusie) powinno odbywać się na fermie w końcowym okresie tuczu (w ostatnim tygodniu przed ubojem) lub w rzeźni.
7. Do badań serologicznych należy pobierać próbki krwi z każdej fermy wyznaczonej do badań w liczbie:
  - 1) po 10 próbek krwi od kur, indyków i ptaków łownych,
  - 2) po 40 próbek krwi od gęsi i kaczek,
  - 3) po 5 próbek krwi od strusi.

8. Próbkę krwi należy pobierać w ilości ok. 2 ml do probówek co najmniej o 2-krotnie większej pojemności (nie należy używać probówek typu eppendorf) i po szczelnym zamknięciu przesłać (lub wydzieloną surowicę) w warunkach schłodzenia (temperatura ok. 4°C) przed upływem 48 godzin od pobrania do Zakładu Chorób Drobie PIW-PIB w Puławach. Jeśli czas od pobrania próbek do ich przesłania jest dłuższy, wydzieloną surowicę (bez krwinek) należy zamrozić w temperaturze ok. -20°C i przesłać w stanie zamrożenia przed upływem 2 tygodni od pobrania.
9. Pismo przewodnie przesyłane wraz z próbką powinno zawierać informacje o gatunku drobiu (kura, indyk, gęś, kaczka, struś, ew. inny), typie użytkowym (reprodukcyjny, nieśny towarowy, rzeźny), wieku, miejsca pochodzenia i dacie pobrania próbki, szczepieniach przeciwko rzekomemu pomorowi drobiu.
10. Łączna liczba próbek krwi do badań serologicznych w ramach programu wynosi 12 180 z 686 ferm drobiu.
11. W fermach drobiu, gdzie stwierdzono dodatnie wyniki serologiczne, będą przeprowadzone badania retrospektywne (ocena stanu epizootycznego, w tym analiza zdrowotności, produktywności i śmiertelności stada serododatniego i innych stad znajdujących się na terenie fermy). Jeśli stado seropoztywne znajduje się jeszcze na fermie, zostaną pobrane ponownie próbki do badania serologicznego oraz dodatkowo do badania wirusologicznego.
12. Wykaz ferm (gospodarstw) poszczególnych gatunków i kierunków użytkowania objętych badaniem w wyznaczonych województwach przedstawiają tabele 1-5:

Tabela 1. Fermi kur niosek reprodukcyjnych

województwo	liczba ferm w województwie	liczba ferm objętych badaniem	liczba próbek do przebadania (10 próbek z fermy)
lubuskie	8	8	80
dolnośląskie	28	28	280
kujawsko-pomorskie	28	28	280
zachodniopomorskie	70	42	420
Suma	134	106	1060

Tabela 2. Farmy kur niosek towarowych

województwo	liczba ferm w województwie	liczba ferm objętych badaniem	liczba próbek do przebadania (10 próbek z fermy)
lubuskie	44	35	350
dolnośląskie	105	53	530
kujawsko-pomorskie	46	35	350
zachodniopomorskie	38	35	350
Suma	233	158	1580

Tabela 3. Farmy indyków

województwo	liczba ferm w województwie	liczba ferm objętych badaniem	liczba próbek do przebadania (10 próbek z fermy)
lubuskie	112	80	800
dolnośląskie	37	37	370
kujawsko-pomorskie	34	34	340
zachodniopomorskie	21	21	210
Suma	204	172	1720

Tabela 4. Farmy gęsi i kaczek

województwo	liczba ferm w województwie	liczba ferm objętych badaniem	liczba próbek do przebadania (40 próbek z fermy)
lubuskie	86	59	2360
dolnośląskie	42	42	1680
kujawsko-pomorskie	89	59	2360
zachodniopomorskie	25	25	1000
Suma	242	185	7400

Tabela 5. Fermy strusi

województwo	liczba ferm w województwie	liczba ferm objętych badaniem	liczba próbek do przebadania (5 próbek z fermy)
lubuskie	13	13	65
dolnośląskie	12	12	60
kujawsko-pomorskie	13	13	65
zachodniopomorskie	8	8	40
Suma	46	46	230

Tabela 6. Fermy ptaków łownych

województwo	liczba ferm w województwie	liczba ferm objętych badaniem	liczba próbek do przebadania (10 próbek z fermy)
lubuskie	12	12	120
dolnośląskie	1	1	10
kujawsko-pomorskie	6	6	60
zachodniopomorskie	0	0	0
Suma	19	19	190

Oszacowanie kosztów badań drobiu*:

1) Koszty badań

Test HI do wykrywania przeciwciał dla wirusów H5 i H7: 12 euro/próbkę x 12 180 próbek = 146 160 euro (565127,6 zł)

+ 10% ponowne badanie = 14 616 euro (56512,7 zł)

Ogółem 160 776 euro (621640,4 zł)

2) Pobieranie i wysyłanie próbek do laboratorium

1 euro/próbkę x 12 180 próbek = 12 180 euro (47093,9 zł)

Ogółem: 172 956 euro (668734,3 zł)

* są to szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków zaplanowanych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2007

Koszt programu liczono wg kursu średniego euro z dnia 27 kwietnia 2006 r., który wynosił 3,8665 zł.

Wszystkie wartości podane bez VAT

C. Zasady pobierania próbek od dzikich ptaków

I. Wymagania ogólne:

1. Pobieranie próbek do badań jest organizowane i nadzorowane przez Inspekcję Weterynaryjną we współpracy z instytucjami zajmującymi się ochroną lub obserwacją ptaków i stacjami obrączkowania oraz myśliwymi.
2. Badania obejmują monitoring czynny (próbki pobierane od żywych lub upolowanych ptaków nie wykazujących objawów klinicznych chorób) i monitoring bierny (próbki pobrane od ptaków padłych).
3. Probki pobrane od ptaków dzikich są badane wirusologicznie na zarodkach kurzych SPF (wszystkie wirusy grypy typu A) i metodą RT-PCR (wirusy podtypu H5).
4. Z uwagi na zalecenia decyzji Komisji, o którym mowa w rozdz. A, aby badanie próbek metodą RT-PCR było wykonane przed upływem 2 tygodni od pobrania, jest wskazane jak najszybsze dostarczanie próbek do laboratorium Zakładu Chorób Drobiu PIW-PIB w Puławach. W przypadku dodatnich wyników przeprowadzona będzie możliwie jak najszybciej analiza molekularna w celu określenia patotypu (HPAI lub LPAI).

II. Monitoring czynny

1. W okresie luty-maj (wiosenna migracja ptaków z południa na północ) będą pobierane próbki co najmniej od 400 ptaków dzikich z terenu 8 województw: kujawsko-pomorskie, lubuskie, łódzkie, dolnośląskie, podlaskie, pomorskie, warmińsko-mazurskie i zachodniopomorskie. Wykaz próbek do pobrania w wyznaczonych województwach przedstawia tabela 1.
2. W okresie wrzesień-grudzień (jesienna migracja ptaków dzikich z północy na południe) będą pobierane próbki co najmniej od 800 ptaków dzikich z terenu 11 województw: dolnośląskie, kujawsko-pomorskie, lubelskie, lubuskie, łódzkie, mazowieckie, podkarpackie, podlaskie, pomorskie, warmińsko-mazurskie, wielkopolskie i zachodniopomorskie. Ilościowy wykaz próbek do pobrania w wyznaczonych województwach przedstawia tabela 2.
3. Pobieranie próbek od ptaków dzikich powinno koncentrować się głównie na gatunkach ptaków stanowiących największe ryzyko zakażenia (tabela 3), na trasach ich przelotów, miejscach postojów lub ostoi, mieszania się migrujących różnych gatunków, przebywających w pobliżu gospodarstw drobiu (możliwy kontakt z drobiem).
4. Do badań wirusologicznych należy pobierać indywidualnie przy pomocy wymazówki świeży kał lub wymazy kałowe z kloaki (na waciku wyraźnie widoczny kał) od różnych gatunków ptaków dzikich, w tym głównie od wędrujących ptaków wodnych z rzędu błaszkodziobych (zwłaszcza łabędzie nieme, kaczki krzyżówki i gęsi) oraz siewkowych (zwłaszcza mewy, bataliony, czajki). Wykaz gatunków dzikich ptaków stanowiących wysokie ryzyko zakażenia wirusami wysoce zjadliwej grypy ptaków przedstawia tabela 3.

5. Próbki wymazów z kloaki lub świeżego kału należy pobierać indywidualnie co najmniej od 5 ptaków tego samego gatunku w tym samym miejscu i czasie, a następnie natychmiast umieścić w probówkach z podłożem transportowym dla wirusów (można użyć komercyjnie dostępne wymazówki z podłożem transportowym dla wirusów lub podłoża przygotowane zgodnie z Instrukcją GLWet z VI. 420/lab –1/2003 z dnia 5 czerwca 2003 dotyczącą przeprowadzania badań laboratoryjnych w kierunku grypy ptaków o wysokiej zjadliwości). W jednej probówce z podłożem transportowym należy umieścić tylko 1 wymazówkę (nie łączyć).
6. Pobrane próbki należy niezwłocznie umieścić w temperaturze ok. 4°C i w tej transportować do Zakładu Chorób Drobiu PIW-PIB w Puławach. Jeśli dostarczenie próbek nie jest możliwe przed upływem 48 godz. od pobrania, to należy je zamrozić (zalecana temp. ok. -70°C) i dostarczyć w stanie zamrożenia (używać suchego lodu).
7. Łączenie w próbki zbiorcze do 5 próbek od ptaków tego samego gatunku, pobranych w tym samym miejscu i czasie, odbywać się będzie w laboratorium PIW-PIB w Puławach.

Tabela 1. Liczba próbek od ptaków dzikich w wyznaczonych województwach w okresie luty-maj (wiosenne migracje ptaków)

województwo	liczba próbek
kujawsko-pomorskie	50
lubuskie	50
łódzkie	50
dolnośląskie	50
podlaskie	50
pomorskie	50
warmińsko-mazurskie	50
zachodniopomorskie	50
ogółem	400

Tabela 2. Liczba próbek od ptaków dzikich w wyznaczonych województwach w okresie wrzesień - grudzień (jesienne migracje ptaków)

województwo	liczba próbek
dolnośląskie	75
kujawsko-pomorskie	50
lubelskie	50
lubuskie	100

łódzkie	50
mazowieckie	50
podkarpackie	50
podlaskie	50
pomorskie	75
warmińsko-mazurskie	75
wielkopolskie	100
zachodniopomorskie	75
ogółem	800

III. Monitoring bierny

1. W ramach monitoringu biernego planuje się przebadanie około 300 próbek od ptaków padłych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej .
2. Wskazaniem do monitoringu biernego jest stwierdzenie przypadków wyraźnie zwiększonej śmiertelności lub klinicznych zachorowań u ptaków dzikich, zwłaszcza:
  - 1) wśród gatunków wymienionych w tabeli 3, a także innych ptaków mających z nimi kontakt;
  - 2) w miejscach ostoi lub zatrzymywania się ptaków w okresie wędrówki wiosennej i jesiennej;
  - 3) w miejscach mieszania się dużej liczby ptaków migrujących różnych gatunków, głównie gatunków wymienionych w tabeli 3;
  - 4) w sąsiedztwie gospodarstw lub ferm drobiu domowego;
  - 5) w pobliżu tras przelotów ptaków migrujących.
3. Z jednego miejsca należy pobrać próbki od minimum 5 ptaków tego samego gatunku, padłych w tym samym czasie.
4. Od świeżo padłych ptaków pobiera się (na miejscu lub najbliższym ZHW) próbki tkanek (mózg, serce, płuca, nerki, jelita). Próbki narządów miękkich pobrane od tego samego ptaka można transportować w jednym opakowaniu, natomiast jelita pakuje się osobno używając szczelnie zamykanych opakowań.
5. Warunki dostarczenia próbek do laboratorium są takie same jak podano w lit. C część II pkt 6.
6. Przy pobieraniu próbek należy zachować dużą ostrożność (minimalizować tworzenie aerozolu, pyłu) i stosować standardowe środki ochronne (rękawice, okulary, maska osłaniająca usta i nos, czepek, fartuch), a po próbobraniu dokładnie umyć ręce w wodzie z mydłem lub innym detergentem. Umyte ręce po wysuszeniu można jeszcze zdezynfekować używając 70% roztwór alkoholu lub inny środek do dezynfekcji rąk.

Tabela 3. Tymczasowy wykaz gatunków dzikich ptaków stanowiących zwiększone ryzyko w związku z gripą ptaków

Nazwa polska	Nazwa łacińska
Łabędź czarnodzioby (łabędź mały)	<i>Cygnus columbianus</i>
Łabędź Niemy	<i>Cygnus olor</i>
gęsi	
Gęś krótkodzioba	<i>Anser brachyrhynchus</i>
Gęś zbożowa	<i>Anser fabalis</i>
Gęś białoczelna	<i>Anser albifrons albifrons</i>
Gęś mała	<i>Anser erythropus</i>
Gęś gęgawa	<i>Anser anser</i>
Bernikla białolica	<i>Branta leucopsis</i>
Bernikla obroża	<i>Branta bernicla</i>
Bernikla rdzawoszyja	<i>Branta ruficollis</i>
Bernikla kanadyjska	<i>Branta canadensis</i>
kaczki	
Świstun kaczka	<i>Anas penelope</i>
Cyraneczka kaczka	<i>Anas crecca</i>
Kaczka krzyżówka	<i>Anas platyrhynchos</i>
Rózeniec kaczka	<i>Anas acuta</i>
Cyranka kaczka	<i>Anas querquedula</i>
Płaskonos kaczka	<i>Anas clypeata</i>
Kaczka jarzębata (marmurka)	<i>Marmaronetta angustirostris</i>
helmiatka	<i>Netta rufina</i>
Głowienka kaczka	<i>Aythya ferina</i>
Czernica kaczka	<i>Aythya fuligula</i>
brzegowe	
czajka	<i>Vanellus vanellus</i>
siewka złota	<i>Pluvialis apricaria</i>
rycyk	<i>Limosa limosa</i>
batalion	<i>Philomachus pugnax</i>
mewy	
Mewa śmieszka	<i>Larus ridibundus</i>
Mewa pospolita	<i>Larus canus</i>

Lista dzikich ptaków najczęściej występujących w otoczeniu gospodarstw utrzymujących drób domowy

Nazwa polska	Nazwa łacińska	Rodzaj zagrożenia
1. Gatunki ptaków występujące w Europie		
Gęś gęgawa	<i>Anser anser domesticus</i>	wysokie
Kaczka krzyżówka	<i>Anas platyrhynchos</i>	wysokie
Kaczka piżmowa	<i>Cairina moschata</i>	wysokie
Gołąb skalny	<i>Columba livia</i>	wysokie
Wróbel domowy	<i>Passer domesticus</i>	wysokie
2. Gatunki ptaków występujące w pobliżu drobiu w północnej Europie		
Siewka złota	<i>Pluvialis apricaria</i>	niskie
Czajka	<i>Vanellus vanellus</i>	średnie
Mewa śmieszka	<i>Larus ridibundus</i>	wysokie
Mewa pospolita	<i>Larus canus</i>	wysokie
Mewa srebrzysta	<i>Larus argentatus</i>	niskie
Gołąb grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	wysokie
Gołąb sierpówka	<i>Streptopelia decaocto</i>	wysokie
Bażant	<i>Phasianus colchicus</i>	wysokie
Skowronki	<i>Alauda & Galerida spp</i>	niskie
Kwiczol	<i>Turdus pilaris</i>	średnie
Drożdżik	<i>Turdus iliacus</i>	średnie
Sroka	<i>Pica pica</i>	wysokie
Kawka	<i>Corvus monedula</i>	wysokie
Gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	średnie
Czarnowron	<i>Corvus corone</i>	średnie
Kruk	<i>Corvus corax</i>	niskie
Szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	wysokie
Wróbel domowy	<i>Passer domesticus</i>	wysokie
Mazurek	<i>Passer montanus</i>	wysokie
Trzandłowate	<i>Miliaria, Emberiza spp</i>	średnie
3. Gatunki wodne		
Czaple	<i>Egretta spp.</i>	niskie

Czaple	<i>Ardea</i> and other spp.	średnie
Kormoran czarny	<i>Phalacrocorax carbo</i>	średnie
Bociany	<i>Ciconia</i> spp.	niskie
Łabędź niemy	<i>Cygnus olor</i>	średnie
Gęś gęgawa	<i>Anser anser</i>	średnie
Bernikla kanadyjska	<i>Branta canadensis</i>	niskie
Kaczki	<i>Anas & Aythya</i> spp.	niskie
Krzyżówka	<i>Anas platyrhynchos</i>	wysokie
Łyska	<i>Fulica atra</i>	średnie
Kokoszka (kurka wodna)	<i>Gallinula chloropus</i>	średnie

Oszacowanie kosztów badań ptaków dzikich*

1) Izolacja wirusologiczna : 80 euro/próbkę x 350 próbek zbiorczych = 28 000 euro (108262zł)

+ 10% ponowne badanie = 2 800 euro (10826,2 zł)

RT-PCR/H5: 40 euro/próbkę x 350 próbek zbiorczych = 14 000 euro (54131 zł)

+ 10% ponowne badanie = 1 400 euro (5413,1zł)

Ogółem: 46 200 euro (178632,3 zł)

2) Pobieranie próbek

2 euro/próbkę x 1500 = 3000 euro (11599,5 zł)

Ogółem: 49 200 euro (190231,8 zł)

Ogółem (monitoring u drobiu i ptaków dzikich):

222 156 Euro (858 966,1zł)

* są to szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków zaplanowanych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2007

Koszt programu liczono wg kursu średniego euro z dnia 27 kwietnia 2006 r., który wynosił 3,8665 zł.

Wszystkie wartości podane bez VAT

Program zwalczania niektórych serotypów salmonelli w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus Gallus*)

1. Identyfikacja programu

Państwo Członkowskie: **Rzeczpospolita Polska**
Choroba: **Salmonellozy odzwierzęce**
Rok wdrożenia: **2007**
Wysłano do Komisji dnia: **31 maja 2006 r.**

2. Dane historyczne dotyczące rozwoju epidemiologicznego choroby(ób)

Głównym, pierwotnym rezerwuarem odzwierzęcych pałeczek *salmonella* w Rzeczypospolitej Polskiej jest drób.

Według danych Państwowego Zakładu Higieny w Warszawie 92,5 % zatruc w Polsce wywołują pałeczki *salmonella*. W 2002 r. laboratoria Inspekcji Weterynaryjnej i Państwowy Instytut Weterynaryjny w Puławach wykryły 791 izolatów pałeczek *salmonella*, w tym 82 % pochodziło od drobiu, 10 %-z pasz i 4 %- od świń. Najczęściej są to serotypy: *Salmonella* Enteritidis i *Salmonella* Typhimurium. Cechuje je zdolność do wywoływania zakażeń u wielu gatunków ptaków i ssaków, w tym człowieka.

Do zakażeń u ludzi najczęściej dochodzi poprzez spożywanie zakażonej żywności w tym mięsa i przetworów mięsnych, głównie drobiowych, jaj i produktów jajecznych. Obserwowana jest powszechna tendencja do wzrostu liczby przypadków salmonelloz u ludzi w skali świata.

Serotypy pałeczek *salmonella* najczęściej wykrywane u ludzi w Polsce (na podstawie danych Zakładu Bakteriologii PZH z 2004 r.):

- S.Enteritidis D-84,4 %,
- S.Typhimurium B- 4,18 %,
- S.HadarC2-2,78%,
- S.Infantis C1-2,55 %,
- S.Virchow C1-2,06 %.

S. Enteritidis w odróżnieniu od innych serotypów posiada zdolność zakażenia jajników, co powoduje przedostawanie się bakterii do jaj, podczas gdy inne serotypy zwykle pozostają w kale i zanieczyszczają powierzchnie

skorupek jaj. S. Enteritidis w zakażonych stadach hodowlanych, za pośrednictwem jaj zakaża pisklęta, a te w stadach nieśnych jaja i produkty jajeczne. Zatem obserwowane jest pionowe i poziome: bezpośrednie (z osobnika na osobnika) i pośrednie (ze środowiska) szerzenie się zakażeń pałeczkami *salmonella* w stadach drobiu.

W Rzeczypospolitej Polskiej stada hodowlane i stada towarowe drobiu monitorowano w kierunku gatunkowo specyficznych i niespecyficznych *salmonelli* od lipca 1999 r., zgodnie z instrukcjami Głównego Lekarza Weterynarii - opracowanymi na podstawie dyrektywy Rady 92/117/EWG z dnia 17 grudnia 1992 r. dotyczącej środków ochrony przed określonymi chorobami odzwierzęcymi i odzwierzęcymi czynnikami chorobotwórczymi u zwierząt i w produktach pochodzenia zwierzęcego, w celu zapobiegania zakażeniom i zatruciom przenoszonym przez żywność:

-IW.z. II D/Sal-1/99,

-IW.z. II D/Sal-2/99,

-IW.z. II D/Sal-3/99.

Badania kontrolne prowadzono na koszt właścicieli stad. Stada zakażone lub podejrzane o zakażenie podlegały ubojowi zgodnie z zasadami określonymi w dyrektywie Rady 71/118/EWG z dnia 15 lutego 1971 r. w sprawie problemów zdrowotnych wpływających na handel świeżym mięsem drobiowym.

W 2004 r. w stadach hodowlanych kur w okresie nieśności, *salmonella* spp. stwierdzono w 6,3 % stad, z tym, że:

- w 3,7 % - S. Enteritidis,
- w 0,1 % - S. Typhimurium,
- w 1,1 % - S. Hadar, S. Infantis, S. Virchow.

Serotypy te stanowiły 4,9 % przyczyn ogólnej liczby zakażeń pałeczkami *salmonella*.

Występowanie pałeczek salmonelli w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w roku 2004

	Liczba stad ogółem	Badane stada	Stada z dodatnim wynikiem badania w kierunku						
			salmonella spp.	S. Enteritidis	S. Typhimurium	S. Hadar	S. Virchow	S. Infantis	Inne serotypy
LINIA PRODUKCJI JAJ									
Stada reprodukcyjne									
Czysta linia									
Stada prarodzicielskie									
Stada rodzicielskie	260	246	34	18		1	2	2	
Kurczęta jednodniowe	26	26	7	4		1	1		
Stada w okresie odchowu	56	44	8	2			1		
Okres nieśności	178	176	18	11				2	
Linia produkcji mięsnej									
Stada reprodukcyjne									
Czysta linia									
Stada prarodzicielskie									
Stada rodzicielskie	1163	1104	57	37	1	4	3	3	
Kurczęta jednodniowe	99	89	4	2					
Stada w okresie odchowu	318	293	10	7			1		
Okres nieśności	746	722	43	28	1	4	2	3	
Linia produkcji nieokreślona									
Stada reprodukcyjne									
Czysta linia									
Stada prarodzicielskie									
Stada rodzicielskie	83	77	3	1				1	
Kurczęta jednodniowe	15	15	1	1					
Stada w okresie odchowu	25	23	2					1	
Okres nieśności	43	38							

3. Opis programu:

Stosownie do art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność (Dz. U. UE L 325 z 12.12.2003, str. 1, z późn. zm.), zadaniem krajowego programu zwalczania choroby odzwierzęcej i odzwierzęcego czynnika chorobotwórczego jest osiągnięcie odpowiedniego celu wspólnotowego.

Cel wspólnotowy wyznaczony został rozporządzeniem Komisji nr 1003/2005 z dnia 30 czerwca 2005 r. wdrażającym rozporządzenie nr 2160/2003 w

odniesieniu do celu wspólnotowego ograniczenia powszechnego występowania niektórych serotypów salmonelli w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) oraz zmieniającym rozporządzenie nr 2160/2003 (Dz. U. UE L 170 z 1.7.2005, str. 12).

Rozporządzenie to wyznaczyło cel wspólnotowy w odniesieniu do następujących serotypów pałeczek *salmonella*:

- S. Enteritidis,
- S. Hadar,
- S. Infantis,
- S. Typhimurium,
- S. Virchow.

Cel wspólnotowy został określony dla stad hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) liczących przynajmniej 250 ptaków.

Cel wspólnotowy zostanie osiągnięty w odniesieniu do stad hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) w przypadku ograniczenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej maksymalnej wartości procentowej dorosłych stad z dodatnim wynikiem do 1 % lub mniej. Cel ten powinien zostać osiągnięty do dnia 31 grudnia 2009 r.

Realizacja badań kontrolnych stad hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) wynikająca z programu oraz stosowanie środków przewidzianych w przypadku potwierdzenia dodatnich wyników, musi, zgodnie z treścią załącznika I do rozporządzenia nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność rozpocząć się najpóźniej od dnia 1 stycznia 2007 r.

Zgodnie z załącznikiem nr 3 ustawy o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt salmonelozy drobiu, w tym S. Enteritidis i S. Typhimurium zaliczane są do chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi rejestracji. Na podstawie art. 57a ustawy, opracowany przez Głównego Lekarza Weterynarii „Krajowy program zwalczania niektórych serotypów *salmonelli* w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*)”, po przyjęciu w drodze uchwały przez Radę Ministrów, zatwierdza Komisja Europejska. Rada Ministrów wprowadza w drodze rozporządzenia zatwierdzonego przez Komisję Europejską program, którego realizację nadzoruje Główny Lekarz Weterynarii.

Program będzie realizowany na terytorium całego państwa. Środki budżetowe będą przeznaczone na finansowanie badań kontrolnych, odszkodowania za likwidowane stada i jaja wylęgowe, obróbkę termiczną paszy. Przewiduje się, iż poziom zakażeń pałeczkami *salmonella* stad hodowlanych gatunku kura (*Gallus*

gallus) będzie znacznie wyższy niż to wynika z dotychczasowych badań monitoringowych.

Diagnostyka i metody badań diagnostycznych

W systemie diagnostyki laboratoryjnej działa 16 Zakładów Higieny Weterynaryjnej (ZHW), po jednym w każdym województwie. Są to laboratoria państwowe, działające na podstawie ustawy. ZHW stanowią jednostki organizacyjne, podlegających wojewodom, wojewódzkich inspektoratów weterynarii.

Laboratorium referencyjnym do badań w kierunku *salmonelli*, stosownie do przepisów rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 21 października 2004 r. w sprawie wykazu laboratoriów referencyjnych właściwych dla poszczególnych rodzajów i kierunków badań (Dz. U. Nr 251, poz. 2513), jest Laboratorium Zakładu Mikrobiologii Państwowego Instytutu Weterynaryjnego - Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach, Al. Partyzantów 57, 24-100 Puławy.

Do wykrywania serotypów objętych niniejszym programem będzie stosowana metoda zalecana przez Wspólnotowe Laboratorium Referencyjne w Bilthoven w Holandii. Jest ona modyfikacją normy ISO 6579 (2002), w której w roli pojedynczego ośrodka selektywnego wzbogacania używa się ośrodka półstałego (MSRV). Ośrodek półstały powinien być inkubowany w temperaturze 41,5 +/- 1 °C przez okres 2 x (24 +/- 3) godzin.

W przypadku próbek z okładzin na buty i pozostałych próbek odchodów należy zebrać wyhodowany na zbuforowanej wodzie peptonowej wzbogacony bulion do użycia w przyszłych hodowlach. W tym celu, zwykle obydwie próbki będą inkubowane w zbuforowanej wodzie peptonowej. Z każdej próbki należy pobrać 1 ml wyhodowanego bulionu i dokładnie wymieszać, następnie pobrać 0,1 ml roztworu i inokulować płytki MSRV.

Serotypowaniu podlega przynajmniej jeden izolat z każdej dodatniej próbki, zgodnie ze schematem Kaufmann-White.

4. Środki przewidziane przedłożonym programem

4.1 Podsumowanie środków przewidzianych przedłożonym programem

Czas trwania programu:

Pierwszy rok: **2007**

Ostatni rok: **2007**

☒ Kontrola	☒ Zwalczanie
☒ Testy	☒ Testy
☒ Ubój zwierząt z dodatnim wynikiem	☒ Ubój zwierząt z dodatnim wynikiem
☒ Zabijanie zwierząt z dodatnim wynikiem	☒ Zabijanie zwierząt z dodatnim wynikiem
☒ Kontrola lub nadzór	☒ Kontrola lub nadzór
☒ Inne środki (wymienić): obróbka cieplna paszy	

4.1.1. Szczegółowe zasady postępowania

W przypadku uzyskania pozytywnego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych z inicjatywy hodowcy, w zakresie wykrycia serotypu salmonelli objętego niniejszym programem w stadzie hodowlanym gatunku kura (*Gallus gallus*), hodowca jest obowiązany do:

- 1) pozostawienia ptaków w miejscu ich stałego przebywania i nie wprowadzania tam innego drobiu;
- 2) uniemożliwienia osobom postronnym dostępu do kurnika lub miejsc, w których znajdują się ptaki podejrzane o zakażenie lub ich zwłoki;
- 3) wstrzymania się od wywożenia, wynoszenia i sprzedaży mięsa, jaj, zwłok ptaków, paszy, ściółki i innych przedmiotów znajdujących się w miejscu utrzymywania ptaków;
- 4) udostępnienia ptaków do badań i zabiegów weterynaryjnych, a także udzielania pomocy przy wykonywaniu badań i zabiegów;
- 5) udzielania organowi Inspekcji Weterynaryjnej oraz osobom działającym w jego imieniu wyjaśnień i informacji, które mogą mieć znaczenie dla wykrycia zakażeń i ich źródeł lub zapobiegania ich dalszemu szerzeniu;
- 6) zwiększenia standardów zoohigienicznych w przypadku stwierdzenia serotypów *salmonelli* nie objętych niniejszym programem.

W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań, o których mowa powyżej, powiatowy lekarz weterynarii, stosownie do art. 44 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt:

- 1) pobiera próbki do badań diagnostycznych w sposób, który jest określony w załączniku do rozporządzenia Komisji nr 1003/2005 wdrażającego rozporządzenie nr 2160/2003 w odniesieniu do celu wspólnotowego ograniczenia powszechnego występowania niektórych serotypów salmonelli w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) oraz zmieniającego rozporządzenie nr 2160/2003;
- 2) nakazuje:
  - a) odosobnienie drobiu znajdującego się w gospodarstwie w poszczególnych kurnikach lub w innych obiektach, w których jest on utrzymywany,
  - b) zastosowanie właściwych środków odkażających w celu dezynfekcji jaj wylęgowych bezpośrednio po zbiorze,
  - c) zastosowanie właściwych środków odkażających przed wejściami i wyjściami z kurników, jak również wjazdami i wyjazdami z terenu gospodarstwa,
  - d) lęzenie jaj już inkubowanych w zakładzie wylęgowym w oddzielnych aparatach lęgowych, w oparach formaliny lub innego środka dezynfekcyjnego, aktywnego w stosunku do pałeczek *Salmonella*, dopuszczonego do bieżącej dezynfekcji w czasie lęgu;
- 3) zakazuje:
  - a) wywożenia jaj z gospodarstwa z wyłączeniem wywozu bezpośrednio do zakładu wytwarzającego lub przetwarzającego produkty jajeczne, o którym mowa w przepisach o produktach pochodzenia zwierzęcego, gdzie niezwłocznie zostaną poddane obróbce cieplnej,
  - b) stosowania środków dezynfekcyjnych, chemioterapeutyków i środków utrudniających izolację pałeczek w stadzie,
  - c) przemieszczania drobiu z gospodarstwa i do gospodarstwa,
  - d) wywożenia z gospodarstwa mięsa, odchodów i ściółki pochodzącej od drobiu.

W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych urzędowo pobranych próbek, powiatowy lekarz weterynarii, z zastrzeżeniem pkt 2.2.2.2. załącznika do rozporządzenia Komisji nr 1003/2005 wdrażającego rozporządzenie nr 2160/2003 w odniesieniu do celu wspólnotowego ograniczenia powszechnego występowania niektórych serotypów *Salmonelli* w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) oraz zmieniającego rozporządzenie nr 2160/2003, nakazuje:

- a) niezwłoczny ubój lub zabicie wszystkich sztuk drobiu pochodzącego z gospodarstwa, z tym zastrzeżeniem, że sztuki wykazujące kliniczne objawy choroby zawsze podlegają zabiciu,
- b) zniszczenie zwłok wszystkich sztuk drobiu padłego i zabitego,
- c) zniszczenie jaj wylęgowych i piskląt z nich wylężonych w sposób, z tym zastrzeżeniem, że jaja wylęgowe świeże, nienalążone, można poddać obróbce termicznej gwarantującej zabicie wszystkich pałeczek salmonelli,
- d) zniszczenie lub zagospodarowanie po obróbce cieplnej, gwarantującej zabicie pałeczek salmonella, pasz,
- e) zniszczenie lub zagospodarowanie ściółki, odchodów i innych przedmiotów, które mogły ulec zakażeniu, w sposób, który wyklucza zanieczyszczenie pałeczkami salmonelli,
- f) po wykonaniu czynności, o których mowa w lit. a-e, oczyszczanie i odkażanie budynków, w których był przetrzymywany drób, ich otoczenia, pojazdów używanych do jego transportu oraz pozostałych przedmiotów, które mogły ulec zakażeniu, pod nadzorem powiatowego lekarza weterynarii, w sposób określony przez powiatowego lekarza weterynarii.

Powiatowy lekarz weterynarii w przypadku gospodarstw, w których znajdują się dwa lub większa liczba stad drobiu, może odstąpić od stosowania środków wskazanych w lit. a-f, w stosunku do tych stad drobiu, w których wszystkie zwierzęta są zdrowe, oraz jeżeli:

- 1) stada te są przetrzymywane w kurnikach, których pomieszczenia są całkowicie odizolowane od pomieszczeń, w których znajduje się drób zakażony;
- 2) czynności związane z utrzymywaniem drobiu, w tym karmienie drobiu, odbywają się w sposób uniemożliwiający szerzenie się salmonelli.

Środki, o których mowa w niniejszym ustępie, są stosowane bez uszczerbku dla środków wskazanych w lit. C załącznika II rozporządzenia nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność.

4.1.2. Odszkodowania dla posiadaczy zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych w trakcie realizacji programu

Odszkodowania za drób poddany ubojowi lub zabity z nakazu organów Inspekcji Weterynaryjnej albo za drób padły w wyniku zastosowania zabiegów nakazanych przez te organy, jak również odszkodowania za zniszczone z nakazu tych organów produkty pochodzenia zwierzęcego, pasze oraz sprzęt, które nie mogą być poddane odkażaniu, przysługują posiadaczom zwierząt na zasadach określonych w art. 49 ustawy o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Na zasadach określonych w art. 49 ustawy o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, posiadaczom zwierząt przysługuje również zwrot faktycznych wydatków związanych z zabiciem lub ubojem zwierząt, transportowaniem zwierząt lub zwłok zwierzęcych albo unieszkodliwieniem zwłok zwierzęcych, które ponieśli wykonując nakazy organów Inspekcji Weterynaryjnej.

4.2 Ustanowienie władz centralnych odpowiedzialnych za nadzór i koordynację działań zajmujących się wdrażaniem programu:

Zgodnie z art. 57a ust. 4 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, Główny Lekarz Weterynarii nadzoruje realizację programu oraz informuje Komisję Europejską o postępach w jego realizacji.

4.3 Opis i określenie obszarów geograficznych i administracyjnych, na których program zostanie wdrożony.

Program będzie realizowany na terytorium całego państwa.

4.4 Działania wdrożone programem.

4.4.1. Działania i wymagania prawodawstwa w odniesieniu do rejestracji gospodarstw.

Na podstawie ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, do kompetencji organów Inspekcji Weterynaryjnej został przekazany nadzór nad działalnością w zakresie prowadzenia

zakładów drobiu, o której mowa w art. 1 pkt 1 lit. h tej ustawy. Stosownie do art. 2 pkt 20 ustawy zakłady drobiu to: zakłady hodowli zarodowej zajmujące się produkcją jaj wylęgowych przeznaczonych do wylęgu piskląt reprodukcyjnych, prarodzicielskich lub rodzicielskich; zakłady reprodukcyjne zajmujące się produkcją jaj wylęgowych przeznaczonych do wylęgu piskląt użytkowych; zakłady odchowu drobiu prowadzące odchów drobiu hodowlanego do fazy osiągnięcia dojrzałości płciowej lub rozpoczęcia nieśności lub zakłady wylęgu drobiu czyli zakłady prowadzące inkubację jaj wylęgowych, wylęg oraz dostarczanie piskląt jednodniowych.

Podmiot, podejmujący wyżej wymienioną działalność (art. 5 ustawy), jest obowiązany uzyskać decyzję powiatowego lekarza weterynarii o spełnieniu wymagań weterynaryjnych. Powiatowy lekarz weterynarii, po otrzymaniu wniosku zainteresowanego podmiotu, wszczyna w tym względzie postępowanie administracyjne. Wniosek taki powinien być złożony co najmniej na 30 dni przed planowanym rozpoczęciem działalności i zawierać:

- 1) imię, nazwisko, miejsce zamieszkania i adres albo nazwę, siedzibę i adres podmiotu;
- 2) określenie rodzaju i zakresu działalności nadzorowanej, którą wnioskodawca zamierza prowadzić;
- 3) określenie lokalizacji obiektów budowlanych i miejsc, w których ma być prowadzona działalność nadzorowana oraz planowanego czasu jej prowadzenia (np. na czas nieokreślony).

Powiatowy lekarz weterynarii wydając decyzję o spełnieniu wymagań weterynaryjnych nadaje weterynaryjny numer identyfikacyjny, bądź na całość prowadzonej działalności, bądź poszczególnym obiektom budowlanym lub miejscu, w których ta działalność ma być prowadzona albo też osobom wykonującym określone czynności.

Podmioty prowadzące działalność nadzorowaną zostały zobowiązane także do poinformowania powiatowego lekarza weterynarii o zaprzestaniu prowadzenia określonego rodzaju działalności nadzorowanej, a także o każdej zmianie stanu prawnego lub faktycznego związanego z prowadzeniem tej działalności, w zakresie dotyczącym wymagań weterynaryjnych. Informacja taka powinna zostać przekazana w formie pisemnej w terminie 7 dni od dnia zaistnienia zdarzenia.

Podmioty prowadzące działalność podlegającą nadzorowi organów Inspekcji Weterynaryjnej są obowiązane do spełnienia wymagań weterynaryjnych w zakresie lokalizacji prowadzonej działalności, jak również przyjętych rozwiązań technicznych, technologicznych, organizacyjnych i sanitarnych. Wymagania te w sposób szczegółowy są określone w drodze rozporządzeń, wydanych przez ministra

właściwego do spraw rolnictwa. Szczegółowe regulacje obejmują, między innymi, kwestie:

- stanu zdrowia zwierząt będących przedmiotem działalności nadzorowanej,
- lokalizacji i wyposażenia gospodarstw, jak również innych miejsc przetrzymywania drobiu,
- pochodzenia zwierząt będących przedmiotem działalności nadzorowanej, w tym sposób prowadzenia rejestrów tych zwierząt,
- świadectw zdrowia lub innych dokumentów, w które zaopatruje się zwierzęta będące przedmiotem działalności nadzorowanej,
- sposobu i zakresu prowadzenia dokumentacji oraz okresu jej przechowywania.

Na mocy art. 11 ustawy o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii rejestruje podmioty prowadzące zakłady drobiu w rejestrze podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną.

Rejestr zawiera:

- 1) imię, nazwisko, miejsce zamieszkania i adres albo nazwę, siedzibę i adres podmiotu;
- 2) weterynaryjny numer identyfikacyjny, jeżeli został nadany;
- 3) określenie rodzaju i zakresu prowadzonej działalności nadzorowanej;
- 4) informacje o decyzji, o której mowa w art. 8 ust. 1 pkt 2 i 3 lub ust. 3 ustawy;
- 5) datę wpisu i wykreślenia z rejestru.

Sposób prowadzenia rejestru przez powiatowego lekarza weterynarii określa rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 stycznia 2003 r. w sprawie rejestru podmiotów prowadzących niektóre rodzaje działalności dotyczące zwierząt i produktów zwierzęcych (Dz. U. Nr 7, poz. 87).

4.4.2. Działania i wymagania prawodawstwa w odniesieniu do identyfikacji zwierząt- **nie dotyczy**

4.4.3. Działania i wymagania prawodawstwa w odniesieniu do powiadomienia o chorobie

Zgodnie z załącznikiem nr 5 do ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, salmonellozy odzwierzęce podlegają obowiązkowi monitorowania, a dodatkowo salmonellozy drobiu wywoływane przez *S. Typhimurium* oraz *S. Enteritidis* podlegają obowiązkowi rejestracji (załącznik nr 3). Na podstawie art. 51 ustawy oraz przepisów rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 25 listopada 2005 r. w sprawie zakresu, sposobu i terminów przekazywania informacji o występowaniu chorób zakaźnych zwierząt podlegających obowiązkowi zwalczania i rejestracji oraz o wynikach monitorowania chorób odzwierzęcych i odzwierzęcych czynników chorobotwórczych, a także związanej z nimi oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe (Dz. U. Nr 242, poz. 2045), podmioty świadczące usługi z zakresu medycyny weterynaryjnej, zakłady higieny weterynaryjnej i inne laboratoria przekazują właściwemu terytorialnie powiatowemu lekarzowi weterynarii comiesięczne informacje o chorobach zakaźnych podlegających obowiązkowi rejestracji, o chorobach odzwierzęcych i ich czynnikach chorobotwórczych podlegających obowiązkowi monitorowania oraz o wynikach monitorowania oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe. Powyższe informacje, powiatowi lekarze weterynarii przekazują wojewódzkim lekarzom weterynarii, a wojewódzcy lekarze weterynarii Głównemu Lekarzowi Weterynarii w terminie do 7 dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym informacje te zostały zebrane.

4.4.4. Działania i wymagania prawodawstwa w odniesieniu do kontroli choroby w tym testy i szczepienia:

- art. 57a ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt,
- rozporządzenie nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność,
- rozporządzenie Komisji nr 1003/2005 z dnia 30 czerwca 2005 r. wdrażające rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 w odniesieniu do celu wspólnotowego ograniczenia powszechnego występowania niektórych serotypów salmonelli w stadach hodowlanych gatunku *Gallus gallus* oraz zmieniające rozporządzenie,
- rozporządzenie Komisji nr 1091/2005 wdrażające rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących stosowania

szczególnych metod kontroli w ramach krajowych programów na rzecz zwalczania salmonelli (Dz. U. UE L 182 z 13.7.2005, str.3).

4.4.5. Środki i warunki prawodawstwa w odniesieniu do odszkodowania dla właścicieli zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych

- art. 49 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

5. Ogólny opis kosztów i korzyści – jak w ust. 8

6. Sytuacja epizootyczna

6.1.2. Dane o ewolucji choroby¹⁾

---

¹⁾ Dane dotyczące salmonellozy (salmonella odzwierzęca) *Salmonella pullorum*, *Salmonella gallinarum*, *Mycoplasma gallisepticum*, choroby mętwikowej i jej czynników chorobotwórczych.

Rok: 2004

Sytuacja z dnia: 31.12.2004 r.

Gatunek: **Gallus gallus**

Choroba/zakażenie ^(a): Salmonella Enteritidis; S. Typhimurium; S. Infantis; S. Hadar, S. Virchow

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba zwierząt	Łączna liczba stad objęta programem	Łączna liczba zwierząt objęta programem	Liczba zbadanych stad ^(d)	Liczba stad ^(e) z dodatnim wynikiem ^(a)			Liczba stad wyciętych ^(a)		Łączna liczba zwierząt ubitych lub zniszczonych ^(a)		Ilość jaj zniszczonych (liczba lub kg) ^(a)		Ilość jaj skierowanych do produkcji (liczba lub kg) ^(a)	
							(a1)	(a2)	(a3)	(a3)	(a4)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Ogółem	Hodowlane dorosłe	967		967		936	39	1	21	0	0	0	0	na	na	na	na

^(a) Dla salmonelli odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella Enteritidis*, (a2) dla *Salmonella Typhimurium*, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella Enteritidis* lub *Salmonella Typhimurium*.

^(b) Np. stada hodowlane (chów, stada dorosłe), stada produkcyjne, stada kur niosek.

^(c) Łączna liczba stad istniejących w regionie, włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

^(d) Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność salmonelli. W tej kolumnie nie należy liczyć stada dwa razy nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^(e) Jeżeli, zgodnie z przepisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, próba pozytywna powinna być brana pod uwagę tylko raz.

7. Cele

7.1. Cele testów

7.1.3. Cele testowania stad²⁾

Rok: **2004** Sytuacja w dniu: 31.12.2004 r.

Gatunek: **Gallus gallus**

Choroba/zakażenie ^(a): Salmonella Enteritidis; S. Typhimurium; S. Infantis; S. Hadar, S. Virchow

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba zwierząt	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba zwierząt objętych programem	Spodziewana liczba stad do zbadania ^(d)	Spodziewana liczba stad ^(e) z dodatnim wynikiem ^(a)			Spodziewana liczba stad do wycięcia ^(e)		Łączna spodziewana liczba zwierząt do ubicia lub zniszczenia ^(a)		Spodziewana ilość jaj do zniszczenia ^(a) (liczba lub kg)		Spodziewana ilość jaj skierowana do produkcji (liczba lub kg) ^(a)	
							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Ogółem	Hodowlane dorosłe	967		967		967	145		48	145	48	1,8 mln	0,6 mln	725 ton	240 ton	0	0

^(a) Dla salmonelli odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella Enteritidis*, (a2) dla *Salmonella Typhimurium*, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella Enteritidis* lub *Salmonella Typhimurium*.

^(b) Np. stada hodowlane (chów, stada dorosłe), stada produkcyjne, stada kur niosek.

^(c) Łączna liczba stad istniejących w regionie, włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

^(d) Należy zbadać środki do wykonania testu stada objętego programem na obecność salmonelli. W tej kolumnie nie należy liczyć stada dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, próba pozytywna powinna być brana pod uwagę tylko raz.

²⁾ Dane dotyczące salmonellozy (salmonella odzwierzęca), *Salmonella pullorum*, *Salmonella gallinarum*, *Mycoplasma gallisepticum*, choroby mętwikowej i jej czynników chorobotwórczych.

8. Szczegółowa analiza kosztów programu

Koszt programu liczono wg kursu średniego euro z dnia 27 kwietnia 2006 r., który wynosił 3,8665 zł.

Wszystkie wartości podane bez VAT

Koszty	Wyszczególnienie	Liczba jednostek	Jednostkowy koszt w zł	Suma ogółem* w zł	Finansowanie wspólnotowe (tak/nie)
1. Testy					
1.1. Koszt analizy	Bakteriologia ISO 6579(2002)	3480	100	348000	tak
1.2. Koszt próbek	materiały + pobranie	3480	10	34800	tak
1.3. Koszty dojazdu	koszty dojazdu do fermy + koszty dowozu próbek do laboratorium	3480	160	556800	tak
2. Szczepienie lub leczenie	program nie przewiduje				
2.1. Zakup szczepionki/leczenia	-	-	-	-	-
2.2. Koszt dystrybucji	-	-	-	-	-
2.3. Koszt podania	-	-	-	-	-

2.4. Koszt kontroli	-	-	-	-	-
3. Ubój i zniszczenie					
3.1. Odszkodowanie za zwierzęta i jaja	Odszkodowanie za stado linii mięsnej	94	388652	36533288	tak
	Odszkodowanie za stado linii nieśnej	100	519695	51969500	tak
	Odszkodowanie za jaja wylęgowe jednego stada	193	84700	16347100	tak
3.2. Koszt transportu ptaków do rzeźni	Koszt transportu jednego stada	193	1620	312660	tak
3.3 Koszty załadunku stad ptaków	Koszt załadunku jednego stada	193	3300	636900	
3.4. Koszt zniszczenia- koszty unieszkodliwienia jaj wylęgowych	Koszt utylizacji jaj z jednego stada	193	2541	490413	tak
3.5. Strata w przypadku uboju					
3.6. Koszt obróbki produktów (mleko, jaja, jaja wylęgowe, itp.) -koszty obróbki cieplnej paszy	Koszt obróbki termicznej 1 tony paszy	69880ton	80	5590400	tak
3.7. Koszty wypłat wynagrodzeń rzeczoznawcom wyceniającym likwidowane stada i jaja wylęgowe	Koszt wyceny jednego stada i jego jaj	193	54	10422	tak

	wylęgowych				
4. Czyszczenie i odkażanie					
4.1. Koszty badań skuteczności odkażania	Badanie bakteriologiczne 4 puli próbek	193	400	77200	tak
4.2. Koszty dojazdu	do fermy i do laboratorium	193	160	30880	tak
4.3. Koszty pobrania próbek do badań skuteczności odkażania	Pobranie próbek	193	7	1351	tak
5. Wynagrodzenia (pracownicy zatrudnieni wyłącznie w celu realizacji programu)	Program nie przewiduje	-	-	-	-
6. Towary konsumpcyjne i specjalny sprzęt	Program nie przewiduje	-	-	-	-
7. Inne koszty	-	-	-	-	-
OGÓŁEM				112.939.714	

* są to szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków zaplanowanych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2007

UZASADNIENIE

Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wprowadzenia programów zwalczania enzootycznej białaczki bydła, gruźlicy bydła, brucelozy u bydła, wścieklizny, gąbczastej encefalopatii bydła, programu zwalczania i kontroli zakażeń wirusami wysoce zjadliwej grypy ptaków d. pomoru drobiu u drobiu i ptaków dzikich oraz niektórych serotypów salmonelli w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*), stanowić będzie wykonanie upoważnienia zawartego w art. 57 ust. 7 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. Nr 69, poz. 625 oraz z 2005 r. Nr 23, poz. 188 i Nr 33, poz. 289, z 2006 r. Nr 17, poz. 127 i Nr 144 poz. 1045).

Programy zwalczania enzootycznej białaczki bydła, gruźlicy bydła, brucelozy u bydła, wścieklizny, gąbczastej encefalopatii bydła, zwalczania i kontroli zakażeń wirusami wysoce zjadliwej grypy ptaków d. pomoru drobiu u drobiu i ptaków dzikich oraz niektórych serotypów salmonelli w stadach hodowlanych gatunku kura, stanowiące załącznik do rozporządzenia zostały przyjęte uchwałą nr 107/2006 Rady Ministrów z 4 lipca 2006 r., zgodnie z art. 57 ust. 7 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. Przedmiotowe programy zostały przesłane do Komisji Europejskiej i zostały zatwierdzone oraz zakwalifikowane do współfinansowania w 2007 r. z budżetu Wspólnoty Europejskiej, zgodnie z Decyzją Komisji nr 2006/687/WE z dnia 12 października 2006 r. w sprawie programów, które kwalifikują się do objęcia udziałem finansowym Wspólnoty w 2007 r. w zakresie zwalczania i monitorowania niektórych chorób zwierząt, zapobiegania chorobom odzwierzęcym, monitorowania niektórych pasażowalnych encefalopatii gąbczastych (TSE) oraz programów zwalczania BSE i trzęsawki owiec (Dz. Urz. UE L Nr 282 z 13.10.2006 r. str. 52).

Programy zwalczania objęte niniejszym projektem rozporządzenia Rady Ministrów zostały opracowane zgodnie z art. 57 ust. 2 ww. ustawy oraz z postanowieniami decyzji Komisji 2004/450/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającej standardowe wymagania w odniesieniu do treści wniosków o finansowanie przez Wspólnotę programów zwalczania, monitoringu i kontroli chorób zwierzęcych (Dz. Urz. UE L Nr 155 z 30.04.2004 r., str. 95). Decyzja ta została skierowana do wszystkich krajów członkowskich Unii Europejskiej i wywołuje w

polskim porządku prawnym skutki określone w art. 249 Traktatu Ustanawiającego Wspólnotę Europejską (Dz. Urz. UE C Nr 340 z 10.11.1997 r., str. 173, z późn. zm.).

Programy zostały opracowane celem zapewnienia współfinansowania przez Unię Europejską, zgodnie z decyzją Rady 90/424/EWG z dnia 26 czerwca 1990 r. w sprawie wydatków w dziedzinie weterynarii (Dz. Urz. UE L Nr 224 z 18.08.1990 str. 19, ze zm.). Środki na realizację programów są zabezpieczone w ustawie budżetowej na rok 2007.

Gruźlica bydła (Bovine tuberculosis), bruceloza u bydła (B. abortus), enzoptyczna białaczka bydła (Enzootic bovine leucosis - EBL) oraz gąbczasta encefalopatia bydła (Bovine spongiform encephalopathy – BSE) są chorobami zakaźnymi zwierząt podlegającymi obowiązkowi zwalczania, wymienionymi w załączniku nr 2 ustawy o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Obowiązek prowadzenia badań w kierunku gruźlicy bydła, brucelozy u bydła oraz gąbczastej encefalopatii bydła wynika z przepisów rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 grudnia 2004 r. w sprawie określenia jednostek chorobowych, sposobu prowadzenia kontroli oraz zakresu badań kontrolnych zakażeń zwierząt (Dz. U. Nr 282, poz. 2813, z późn. zm.). Szczegółowy sposób i tryb zwalczania wymienionych chorób zakaźnych zwierząt zawierają przepisy następujących aktów prawnych:

- 1) rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 listopada 2004 r. w sprawie zwalczania gruźlicy bydła (Dz. U. Nr 258 poz. 2585);
- 2) rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 kwietnia 2005 r. w sprawie zwalczania brucelozy (Dz. U. Nr 79 poz. 690);
- 3) rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 7 lutego 2005 r. w sprawie zwalczania enzoptycznej białaczki bydła (Dz. U. Nr 30, poz. 260);
- 4) rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 22 stycznia 2003 r. w sprawie postępowania przy zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. Nr 18, poz. 163 z późn. zm.).

Obowiązek prowadzenia badań w kierunku gąbczastej encefalopatii bydła oraz zwalczania tej choroby wynika ponadto z przepisów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady 999/2001 z dnia 22 maja 2001 r. ustanawiającego przepisy dotyczące zapobiegania, kontroli i zwalczania niektórych pasażalnych encefalopatii gąbczastych (Dz. Urz. UE L Nr 147 z 31.05.2001 r., str. 1, z późn. zm.).

Badaniami w kierunku gruźlicy bydła, brucelozy u bydła, enzootycznej białaczki bydła oraz gąbczastej encefalopatii bydła jest objęte bydło z całego terytorium Rzeczypospolitej Polski. Badania są prowadzone w celu kontroli występowania oraz zwalczania wymienionych chorób, w razie stwierdzenia ich ognisk. Badania są prowadzone również do uzyskania przez stada bydła objęte programem statusów stad urzędowo wolnych od gruźlicy bydła, brucelozy bydła oraz enzootycznej białaczki bydła, zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 czerwca 2005 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych niezbędnych do uzyskania i zachowania uznania stada lub gospodarstwa za urzędowo wolne lub wolne od chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. Nr 126, poz. 1058).

Wścieklizna (Rabies) jest chorobą zakaźną zwierząt podlegającą obowiązkowi zwalczania, wymienioną w załączniku nr 2 ustawy o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. Szczepienia lisów wolno żyjących przeciwko wściekliznie są prowadzone na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 czerwca 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania ochronnych szczepień lisów wolno żyjących przeciwko wściekliznie (Dz. U. Nr 142, poz. 1509). Obowiązek prowadzenia badań w kierunku wścieklizny wynika z przepisów rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 grudnia 2004 r. w sprawie określenia jednostek chorobowych, sposobu prowadzenia kontroli oraz zakresu badań kontrolnych zakażeń zwierząt (Dz. U. Nr 282, poz. 2813 ze zm.). Szczegółowy sposób i tryb zwalczania wścieklizny u zwierząt zawierają przepisy rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 7 stycznia 2005 r. w sprawie zwalczania wścieklizny (Dz. U. Nr 13 poz. 103).

Wysoce zjadliwa grypa ptaków d. pomór drobiu (Highly pathogenic avian influenza - HPAI d. Fowl plague) jest chorobą zakaźną zwierząt podlegającą obowiązkowi zwalczania, wymienioną w załączniku nr 2 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. Nr 69, poz. 625 ze zm.).

„Program monitorowania zakażeń wirusami wysoce zjadliwej grypy ptaków u drobiu i ptaków dzikich w 2007 r.” opracowany został w oparciu o § 12 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 grudnia 2004 r. w sprawie określania jednostek chorobowych, sposobu prowadzenia kontroli oraz jest zgodny z założeniami przedstawionymi w projekcie decyzji Komisji, oznaczonej numerem: SANCO/10268/2006/Rev5, w sprawie prowadzenia badań kontrolnych na obecność

influenzy ptaków u drobiu i ptaków dzikich w państwach członkowskich. Stanowi on kontynuację poprzednich badań kontrolnych ustanowionych w decyzjach 2004/111/WE, 2004/630/WE i 2005/464/WE. Przy opracowaniu programu nie stosuje się postanowień decyzji Komisji 2004/450/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającej standardowe wymagania w odniesieniu do treści wniosków o finansowanie przez Wspólnotę programów zwalczania, monitoringu i kontroli chorób zwierzęcych (Dz. Urz. UE L Nr 155 z 30.04.2004 r., str. 95).

Salmonelozy drobiu (*S. Gallinarum*, *S. Pullorum*, *S. Enteritidis*, *S. Typhimurium*, *S. Arizonae*) są chorobami zakaźnymi zwierząt podlegającymi obowiązkowi rejestracji oraz monitorowania, zgodnie z załącznikami nr 3 i 5 ustawy o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Przyjęty rozporządzeniem Rady Ministrów „Program zwalczania niektórych serotypów salmonelli w stadach hodowlanych gatunku *Gallus gallus* na rok 2007 współfinansowany przez Wspólnotę” ma na celu realizację art. 5 rozporządzenia 2160/2003/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność (Dz. Urz. UE L Nr 325 z 12.12.2003, str. 1, z późn. zm.). Na podstawie art. 5 ust. 1 tego rozporządzenia, zadaniem krajowego programu zwalczania choroby odzwierzęcej i odzwierzęcego czynnika chorobotwórczego jest osiągnięcie odpowiedniego celu wspólnotowego. Cel wspólnotowy w zakresie ograniczenia występowania serotypów salmonelli: *Salmonella Enteritidis*, *Salmonella Hadar*, *Salmonella Infantis*, *Salmonella Typhimurium* oraz *Salmonella Virchow* w stadach hodowlanych gatunku *Gallus gallus* wyznaczony został rozporządzeniem Komisji nr 1003/2005/WE z dnia 30 czerwca 2005 r. wdrażającym rozporządzenie 2160/2003/WE w odniesieniu do celu wspólnotowego ograniczenia powszechnego występowania niektórych serotypów salmonelli w stadach hodowlanych gatunku *Gallus gallus* oraz zmieniającym rozporządzenie 2160/2003/WE (Dz. Urz. UE Nr L 170 z 1.7.2005, str. 12). Program obejmuje całe terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Realizacja programów przyjętych w drodze uchwały Rady Ministrów i wdrożona niniejszym rozporządzeniem jest nadzorowana przez Głównego Lekarza Weterynarii, a koordynowana w poszczególnych województwach przez wojewódzkich lekarzy weterynarii. Założenia programów będą realizowane przez powiatowych lekarzy weterynarii.

Projektowane rozporządzenie ma na celu zapewnienie zgodności prawa polskiego z prawem Unii Europejskiej i nie podlega notyfikacji w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji i aktów normatywnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039 z późn. zm.).

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Podmioty, na które oddziałuje akt normatywny

Projektowane rozporządzenie dotyczy podmiotów prowadzących działalność w zakresie utrzymywania zwierząt gospodarskich oraz urzędowych lekarzy weterynarii.

2. Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych

Wydatki na działania organów administracji publicznej wynikające z projektu rozporządzenia zostaną sfinansowane w ramach środków na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt oraz badania monitoringowe pozostałości chemicznych i biologicznych w tkankach zwierząt i produktach pochodzenia zwierzęcego. Zgodnie z projektem ustawy budżetowej na 2007 r. wydatki na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt wynoszą 229 500 tys. zł, a łącznie ze środkami przewidzianymi na ten cel w budżetach wojewodów wynoszą 289 660 tys. zł. Maksymalna kwota udziału finansowego Wspólnoty określona została na rok 2007 w Decyzji Komisji nr 2006/687/WE z dnia 12 października 2006 r. w sprawie programów, które kwalifikują się do objęcia udziałem finansowym Wspólnoty w 2007 r. *w zakresie zwalczania i monitorowania niektórych chorób zwierząt, zapobiegania chorobom odzwierzęcym, monitorowania niektórych pasażowalnych encefalopatii gąbczastych (TSE) oraz programów zwalczania BSE i trzęsawki owiec*. Kwota ta stanowi do 50 % wydatków poniesionych przez stronę polską oraz przedstawionych Komisji Europejskiej i wynosi odpowiednio:

- 1) brucelozą u bydła – do 300 000 euro.
- 2) gruźlicą bydła – do 1 100 000 euro.
- 3) enzootyczna białaczka bydła – do 2 300 000 euro.
- 4) wścieklizną – do 4 850 000 euro.

- 5) wysoce zjadliwa grypa ptaków – do 87 000 euro.
- 6) salmonelloza – do 2 000 000 euro.
- 7) BSE – do 328 000 euro za zabite zwierzęta (do 50% kosztów) oraz 3 744 000 euro (100% za przeprowadzone badania)

3. Wpływ regulacji na rynek pracy

Wejście w życie projektowanego rozporządzenia nie będzie miało wpływu na rynek pracy.

4. Wpływ regulacji na konkurencyjność i przedsiębiorczość gospodarki wprowadzanych projektem rozporządzenia

Wpływ na rynek pracy, na konkurencyjność wewnętrzną i zewnętrzną gospodarki, sytuację i rozwój regionów będzie miała realizacja programów.

W wyniku realizacji programów objętych niniejszym rozporządzeniem Rady Ministrów poprawie ulegnie sytuacja epizootyczna stad bydła, świń i drobiu gatunku Gallus gallus na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej. Główną korzyścią dla właścicieli stad bydła, świń i drobiu gatunku Gallus gallus oraz podmiotów prowadzących obrót tymi zwierzętami będzie zwiększenie konkurencyjności polskich hodowców i producentów na rynku unijnym, jak również na rynkach państw trzecich.

Dodatkową korzyścią płynącą z realizacji programów, będzie możliwość uniknięcia przez wyżej wymienione podmioty strat bezpośrednich wynikających ze zmniejszenia produkcji zwierzęcej na skutek występowania wspomnianych chorób.

5. Wpływ regulacji na sytuację i rozwój regionalny

Wejście w życie projektowanego rozporządzenia nie będzie miało wpływu na sytuację i rozwój regionalny.

6. Konsultacje społeczne

Projekt rozporządzenia został skonsultowany z zainteresowanymi organizacjami społecznymi i związkami branżowymi, w szczególności z Polskim Związkiem Zrzeszeń Hodowców i Producentów Drobiu, Krajową Radą Drobiarską – Izbą Gospodarczą, Polskim Związkiem Hodowców i Producentów Bydła Mięsnego, Krajową Radą Izb Rolniczych, Związkiem Zawodowym Rolnictwa „Samoobrona”,

Ogólnopolskim Związkiem Zawodowym Lekarzy Weterynarii Inspekcji Weterynaryjnej oraz Krajową Izbą Lekarsko – Weterynaryjną.

Projekt rozporządzenia został umieszczony na stronie internetowej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Opracowano w Departamencie
Bezpieczeństwa Żywności i Weterynarii:

Akceptował:

Za zgodność pod względem
prawnym i redakcyjnym: